

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
711

Subotica, 2. prosinca 2016. Cijena 50 dinara

25 godina Zajednice protjeranih
Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata

Zamjene teza
i argumenti snage

Odgojno-obrazovni
centar – moguće rješenje

Ikavica:
Lipa, naša rič

INTERVJU
Miroslav Kiš

Otvorena pitanja na stolu

Susret s Plenkovićem i Stierom

SADRŽAJ

AKTUALNO

9

Konferencija *Dva desetljeća diplomatskih odnosa Srbije i Hrvatske*

STANJE ODNOSA I OTVORENA PITANJA

RAZGOVOR POVODOM

19

Ladislav Suknović, predsjednik HKPD-a
Matija Gubec, Tavankut

UNAPRJEĐENJE POLOŽAJA ŽENA I MLADIH

REPORTAŽA

26-27

Godišnji koncert HGU *Festival bunjevački pisama* u Subotici

SUMIRANJE USPJEŠNE GODINE

KULTURA

33

Bitka kod Petrovaradina 1716. godine i njeno značenje za povijest Hrvata u Vojvodini

PRIJELOMNICA ZA DEMOGRAFSKI I KULTURNI RAZVOJ ZAJEDNICE

CRKVA

34

PROSLAVA BLAGDANA SVETE KATARINE U SOTU

SPORT

50-51

Finale Davisova kupa: Hrvatska – Argentina

SUZE TUGE I RADOSTI

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić, Martin Bačić, Josip Stantić, Ladislav
Suknović, Petar Pifat, Antun Borovac, Andrej
Španović, Josip Dumenžić, Thomas Šujić**DIREKTOR**Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs**GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:**

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK**GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

LEKTORI: Jelena Dulić Bako
Zlatko Romić**REDAKCIJA:**Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik *Kužiša*)
Dražen Prčić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica *Hreka*)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)**ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:**

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarije.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA: Thomas Šujić (tehnički urednik)
(tsujic@hrvatskarije.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica)
(jademi@hrvatskarije.rs)**FOTOGRAFIJE:**

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarije.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA: Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarije.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarije.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarije.rs)**KOMERCIJALISTICA:**

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarije.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarije@tippnet.rs**WEB:** www.hrvatskarije.rs**TISAK:** *Sajnos* doo Novi SadList je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

Nema više Đure

Mogao bih biti ciničan na račun neka-
dašnjih proslava 29. studenoga, Dana
Republike u bivšoj SFRJ. Možda je to
sada i očekivano, ali ću u ovome tekstu krenuti dru-
gim putom, a taj datum je iza nas tek nekoliko dana.
Mislim – bez proslave. Bez cinizma i pažljivo, kao
da hodam po jajima. Tek da ne bi bilo greške s moje
strane, napose u svezi tadašnjeg vođe, pa da me
netko ne ukori, kao Lakija kada je čitao svojeručno
napisanu lažnu oporuku u vezi s nasljedstvom, koju
je predstavio u krugu obitelji kao originalnu oporu-

ku preminulog Pantelije Topalovića u filmu *Maratonci trče počasni krug*, pa mu
je Aksentije odbrusio: »Barabo jedna, ovakvog si čovjeka našao da falsifikuješ.«

Dobro, već sam spomenuo hodanje po jajima glede vođe, pa neću sad o Jajcu,
nego za početak hoću reći kako je to bio dan kada su đaci prvašići dobivali crvene
pionirske marame, pa tako i ja, a taj praznik je bio prepoznatljiv i po pečenoj
svinjetini na trpezi i povećoj količini ispijenih špricera i piva, naravno, zbog
poboljšanja varenja masnoća. Takav nije moj doživljaj tog »svečanog« datuma,
to se u mojoj obitelji jednostavno nije obilježavalo. A sjećam se da smo mi u
razredu, kao klinici i klinceze, neki malecni bunt u osnovnoj školi izrazili tako što
nismo htjeli nositi tadašnje tzv. radne kecelje, uniforme, a na rođendanskim žur-
kama smo slušali kakvu-takvu glazbu koja je sličila rokenrolu, poput *Korni grupe*,
Dubrovačkih trubadura ili *Pro arte*, uz ljige popularne glazbe tadašnje glazbene
produkcije SFRJ, ali se sve više, vremenom, uvlačio tu i zvuk i izraz *Beatlesa* ili
Stones. Poslije nam se generacijski nakupilo godina, ali nam se i onda fućkalo
za taj 29., ali hoću reći nešto drugo. U vrijeme proslava 29. studenoga, nije bilo
sve med i mlijeko, bilo je za neke batina i robije tih desetljeća, no, »Đura im je
oprostio što ih je tukao«. Ali! Činjenica je da tada nije bilo narodnih kuhinja, a
nije radio samo onaj tko nije htio raditi. Tih godina je za radnike u tvornicama
bio osiguran tzv. topli obrok, a za osnovce školska kuhinja i bilo je to i sve za sitne
novce i nije se trčalo u *McDonalds*.

U to vrijeme učitelj je bio učitelj, policajac je bio policajac, zidar je bio zidar i
to se poštovalo. Velike tvornice su onda postojale, jeste da to sad čudno zvuči, ali
tako je to bilo, proizvodilo se i izvozilo. Nema više Đure, a nema više ni subotič-
kog industrijskog kompleksa 29. novembar, koji je u nekadašnjoj Jugoslaviji bio
jedna od najvećih mesnih industrija. *Carstvu dobre hrane* nije mogla pomoći ni
razvijena sirovinna baza, suvremeni proizvodni pogoni, niti radnici i stručnjaci,
jer je nakon Đure došao Sloba. A ako ima nečega što nije propalo kad je došao
Sloba, za taj podatak bih volio znati, pa nek se čuje do Kosova.

Otišao je ovih dana i Fidel Castro, kubanski političar koji je izgradio socija-
lističku državu i pet desetljeća prkosio moćnom susjedu SAD-u. Među ostalim,
Castro je na Kubi iskorijenio nepismenost, valjda to dovoljno govori u kakvom
je stanju ta zemlja nekada bila.

Hajde da se ne šalimo, uz Castra ljudi će se sjećati i Che Guevare, kubanskog
gerilskog vođe, ali ne samo kao revolucionarnih ikona. Bilo je tu nešto i više od
toga, a siguran sam da se svijet u dogledno vrijeme neće sjećati Putina, bivšeg
agenta KGB-a.

To jest razlika, zar ne? Razlika koja ima svoj uzrok. Vi ga znate. Kao i između
Slobe i Đure.

Z. S.

PREMIJER PLENKOVIĆ I MINISTAR IVO STIER RAZGOVARALI S BAČIĆEM I ŽIGMANOVIM

O postignućima i otvorenim pitanjima

Ukazali smo na ono što je u međuvremenu postignuto, što se odnosi prije svega na udžbenike, ali i na mnoga druga pitanja koja ostaju otvorena, kaže Slaven Bačić

Predsjednik Vlade Hrvatske **Andrej Plenković** primio je u srijedu predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slavena Bačića** i predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislava Žigmanova** u Banskim dvorima u Zagrebu s kojima je razgovarao o aktualnim pitanjima vezanim uz položaj hrvatske nacionalne manjine u Srbiji.

Prethodno se ministar vanjskih poslova Hrvatske **Davor Ivo Stier** susreo s Bačićem i Žigmanovim s kojima se zadržao u jednosatnom razgovoru. Susretima je prisustvovao i državni tajnik Središnjeg ureda

vladinih tijelima i institucijama, većoj potpori i izravnoj pomoći pojedinih resornih ministarstava, a predstavnici Hrvata iz Srbije ukazali su i na formalistički pristup u ostvarivanju manjinskih prava u Srbiji koji je u nekim segmentima i derogirajući kao i na razlike u pristupu između višeg i nižih razina vlasti. Također je ukazano i na složenost položaja Hrvata u Srbiji po čemu se razlikuju od drugih okolnih zemalja.

»Riječ je o nastavku redovite komunikacije i suradnje predstavnika hrvatske zajednice u Srbiji s predstavnicima Vlade Hrvatske. Ukazali smo na

bi se suradnja mogla odvijati što izravnije i što učinkovitije, a bilo je riječi i o aktualnim događanjima u hrvatskoj zajednici«, rekao je Žigmanov za *Hrvatsku riječ*.

POMACI I DEFICITI

»Ukazali smo na ono što je u međuvremenu postignuto, što se odnosi prije svega na udžbenike, ali i na mnoga druga pitanja koja ostaju otvorena. Na primjer kako smo svjedoci toga da, iako deklarativno s najviših razina dolaze pozitivne poruke, na nižim razinama se radi posve suprotno. To se vidjelo na nizu primjera kao i na posljed-

manjina u Srbiji. Ukazali smo na sve manjkavosti koje postoje, od krupnijih poput neprimjene bilateralnog sporazuma glede garantiranih mandata pa sve do onih kojima svjedočimo kao što je prestanak emitiranja programa na hrvatskom jeziku na Radio Subotici, što je ogroman deficit; zatim nesrazmjere hrvatske redakcije na Radio-televiziji Vojvodine u odnosu na druge manjinske redakcije. U pogledu udžbenika smo istaknuli da se napokon počelo to pitanje rješavati i da taj proces treba završiti izradom udžbenika za srednju školu. Ukazali smo i na problem derogiranja statusa predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture«, kaže za naš tjednik Slaven Bačić.

FORMALISTIČKI PRISTUP

»Ukazali smo i na jednu tendenciju ka formalističkom pristupu ostvarivanja manjinskih prava. Naime, ne smatramo da je asfaltiranje jedne ulice u nekom selu ostvarivanje manjinskih prava. Zna se točno koja su manjinska prava i koje su četiri oblasti, ali često se tom pitanju pristupa formalistički a da stvarnih pomaka zapravo nema. Tako smo iznijeli primjer kako se uvijek piše da na RTV postoje dvije emisije, *Svjetionik* i *Izravno*, ali ne i da one jednostavno ne funkcioniraju jer nemaju dovoljno uposlenih novinara, zatim da na natječajima za informiranje i kulturu Ministarstvo ne poštuje prijedloge nacionalnih vijeća i ne možemo onda ostvarivati tu substituciju informiranja na hrvat-

Susret s premijerom Plenkovićem

za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**.

OTVORENA PITANJA

Tijekom susreta razgovaralo se o najvažnijim otvorenim pitanjima koja se tiču hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, kao što su potreba za boljom koordinacijom suradnje s hrvatskim

sve bitne aspekte društvenog položaja hrvatske zajednice, kao i na skoriju povijest Hrvata u Vojvodini, odnosno Srbiji, te iskazali određenu vrstu očekivanja kada je riječ o dobijanju potpore Ministarstva vanjskih poslova za programe i projekte Hrvata u Srbiji ali i Vlade. Posebno je bilo riječi da se što primjerenije institucionalizira komunikacija kako

njem primjeru u Skupštini grada Subotice. Naše aktivnosti i u ovom smislu jesu zapravo usmjerene na ostvarivanje naših prava, prije svega u svjetlu provedbe Akcijskog plana za nacionalne manjine, Bilateralnog sporazuma o zaštiti manjina i Trećeg mišljenja Savjetodavnog komiteta o provođenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih

skom, a jedan primjer formalističkog pristupa je i otvaranje odjela Muzičke škole u Osnovnoj školi u Sonti koji se formalno vodi kao nastava na hrvatskom, a zapravo se ne uče hrvatske pjesme nego srpske. Naravno, pohvalili smo i ono što je dobro a to je pitanje udžbenika a zatim i što je zadržan model financiranja *Hrvatske riječi* kroz izravni proračunski model umjesto onoga što je najavljivano iz Ministarstva kulture da će se prijeći na natječaj i projektno financiranje.»

»Cilj ovoga posjeta je bio uspostaviti bolju koordinaciju i ukazati na neophodnost potpore Hrvatske u svim nastojanjima Hrvata u Srbiji, jer se ne mogu ostvariti prava ukoliko te potpore nema«, kaže Bačić i dodaje: »Želimo da hrvatska nacionalna manjina u Srbiji zbog složenosti situacije u kojoj

Slaven Bačić, Davor Ivo Stier, Tomislav Žigmanov i Zvonko Milas

živimo i nerazvijenosti stekne određeni neformalni status koji je između statusa Hrvata u BiH i hrvatskih manjina u drugim zemljama. Naime, Hrvati u dru-

gim zemljama imaju svoje razvijene institucije i nisu ni izbliza suočeni s takvim zaprekama s kakvim smo mi suočeni, počev od obrazovanja pa do političke

reprezentacije. Primjerice, to je i u Mađarskoj i u Rumunjskoj i u Crnoj Gori riješeno«, zaključuje Bačić.

J. D.

Prvi izvještaj o akcijskom planu za manjine

Kancelarija za ljudska i manjinska prava predstavila je 28. studenoga u Palači Srbije, Prvi izvještaj o provođenju Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, za I. i II. kvartal 2016. godine.

Skup su otvorili direktorica Kancelarije **Suzana Paunović**, pomoćnik ministra pravde i predsjednik pregovaračke grupe za Poglavlje 23 **Čedomir Backović**, državni tajnik u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave **Ivan Bošnjak** i šef Misije OEES-a u Srbiji **Andrea Oricio**.

Paunović je upoznala prisutne s rezultatima prvog ciklusa izvještavanja o provedenim aktivnostima u I. i II. kvartalu 2016. godine – navodeći da se veliki broj dospelih i kontinuiranih aktivnosti (oko 87 %) realizira od strane blizu 80 nositelja i partnera naznačenih Akcijskim

planom. Međutim, predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić** je ocijenio »veoma problematičnim« pristup koji, kod onih aktivnosti kod kojih postoji više nositelja aktivnosti, označavaju kao potpuno realizirane čak i one aktivnosti koje je samo jedan nositelj označio kao realizirane. »Takav pristup je krajnje problematičan i smatramo da dok svi do posljednjeg nositelja aktivnosti ne realiziraju tu aktivnost treba je označiti kao djelomično realiziranu jer u suprotnom stječemo krivu sliku o statusu realizacije akcijskog plana.«

Prvi izvještaj je preveden na engleski jezik, a u planu je da se prevede i na manjinske jezike koji su u službenoj uporabi u Srbiji. Paunović je, ističući značaj rada nacionalnih vijeća na unaprjeđenju i zaštiti prava nacionalnih manjina, pozvala

vijeća da nastave pružati potporu realizaciji Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina.

Pomoćnik ministra pravde Čedomir Backović naveo je da usklađena metodologija praćenja realizacije Akcijskog plana za nacionalne manjine i Akcijskog plana za pregovaračko poglavlje 23 značajno doprinosi naporima za koordiniranim i unificiranim djelovanjem, koje Vlada poduzima na europskom putu Srbije.

Državni tajnik Ivan Bošnjak je obavijestio prisutne da je Vlada, nakon prethodnih izbora, obrazovala novi Savjet za nacionalne manjine, kojim će predsjedavati ministrica državne uprave i lokalne samouprave **Ana Brnabić**. Također, naveo je da će se u narednom razdoblju održati sjednice Savjeta, na kojima će se razmatrati prvi Izvještaj o provođenju Akcijskog plana, kao i druga pitanja od značaja za

ostvarivanje prava nacionalnih manjina u Srbiji.

»Poboljšanje položaja i integracije nacionalnih manjina je ključno za funkcioniranje inkluzivnog i demokratskog društva. Kao multikulturalno i multietničko društvo, Srbija je usvojila veoma napredan pravni okvir kako bi osigurala zaštitu manjinskih prava, spriječila diskriminaciju po svim osnovama i pružila potporu boljoj integraciji ljudi iz manjinskih zajednica u politički i javni život. Usvajanje i implementacija ovog Akcijskog plana kreće se upravo u tom smjeru«, rekao je šef Misije OEES-a u Srbiji, veleposlanik Andrea Oricio.

Oricio je naglasio važnost provođenja mjera i aktivnosti u cilju unaprjeđivanja prava nacionalnih manjina, kao i posvećenost Misije potpore Vladi Srbije na ovom polju.

J. D.

INCIDENT NA SJEDNICI SKUPŠTINE GRADA SUBOTICE KAO POVOD ZA OTVORENO PISMO PREDSJEDNIKA DSHV-A PREDSJEDNIKU SNS-A

Zamjene teza i argumenti snage

Rukovodeći se načelom da jači partner određuje što se i kada smije, odnosno ne smije reći Bakić je u ime vladajuće stranke oporbenom Žigmanovu servirao ono što se odavno dalo i očekivati: da (Žigmanov) šuti sve dok (Bakić) ne čuje da se (Žigmanov) zalaže za ugrožena prava Srba u Hrvatskoj

Jedna sasvim obična politički motivirana smjena na sjednici subotičke Skupštine grada – kao što je uklanjanje **Zoltána Siflisa** s mjesta člana Vijeća Međunarodnog filmskog festivala Palić – poslužila je prošloga tjedna (24. studenoga) za raspirivanje nikada ugasle žeravice međunacionalnog plama u političkim odnosima Hrvata i Srba u Subotici, koji tinja još od kraja Prvoga svjetskog rata. Jedno obično informburovsko, dakle potpuno neobrazloženo, brisanje imena čovjeka s popisa kompetentnih da selektira dugogodišnji program pod nazivom *Novi mađarski film* u okviru paličkog Festivala – a na što je po načinu ukazao predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i vijećnik u subotičkoj Skupštini grada **Tomislav Žigmanov** – bila je dovoljna kapisla da inicira najniže porive njegovog lokalnoparlamentarnog kolege **Stevana Bakića**, utemeljene na ideologiji krvi i tla.

MALA MOĆNA RETORIKA

Rukovodeći se načelom da jači partner određuje što se i kada smije, odnosno ne smije reći Bakić je u ime vladajuće stranke oporbenom Žigmanovu servirao ono što se odavno dalo i očekivati: da (Žigmanov) šuti sve dok (Bakić) ne čuje da se (Žigmanov) zalaže za ugrožena prava Srba u Hrvatskoj, odnosno da će mu (Bakić Žigmanovu) tek nakon toga dopustiti da za skup-

štinskom govornicom političkoj kćeri po mirotvorstvu svjetski poznate Srpske radikalne stranke spočitava provedbu informburovskih metoda smjene kadrova kao što je to bio posljednji slučaj sa Zoltánom Siflisem. I upravo u toj maloj moćnoj

vornost za neko stanje prevaljuje na leđa slabijeg, i to po sirovom i surovom načelu reciprociteta koji u konačnici uvijek i jednu i drugu slabiju stranu drži u poziciji konstatnog taoca i potencijalne žrtve. Druga, i otvoreno licemjerna zamjena teza – a koja

čije protumačiti Bakićeve riječi upućene Žigmanovu: »Kad ja budem čuo da ste podigli glas da zaštitite Srbe u Hrvatskoj kao manjinu šta sve preživljavaju, onda ću Vam dozvoliti i ovde da dižete glas i da nas nazivate ovako kako nas nazivate.«?

Stevan Bakić

retorici Stevana Bakića sadržano je mnogo od velike količine apsurdna koji krasi stanje društva u današnjoj Srbiji, jer je od početka do kraja utemeljena na svjesnoj zamjeni teza.

Prva i osnovna zamjena – a koja nije specifičnost samo Srbije – je ta da se vlastita odgo-

također nije specifičnost samo Srbije – odnosi se na činjenicu da su sunarodnjaci »u rasejanju« (u ovom slučaju Srbi u Hrvatskoj) samo na temelju nacionalne pripadnosti ljudski kvalitetniji od (su)građana s kojima se dijeli isti omeđeni životni prostor (Hrvata u Srbiji). Kako, inače, druga-

Upravo ta je rečenica poslužila Žigmanovu da istoga dana uputi predsjedniku SNS-a i premijeru Srbije **Aleksandru Vučiću** otvoreno pismo iz kojega primatelj vjerojatno ništa nije razumio osim činjenice da pošiljatelj duboko cijeni njegovu izuzetnu posvećenost za rješa-

vanje brojnih problema s kojima je suočena hrvatska zajednica u Srbiji (»svjedokom sam Vaše zauzetosti glede rješavanja problema s kojima se građani hrvatske nacionalnosti u Srbiji suočavaju, kao što je pitanje udžbenika na hrvatskom, proširenje radijskoga programa na Radio televiziji Vojvodini, otvaranje odjela Glazbene škole iz Apatina u Sonti...«), te rejting kojega u stranci ima (»U mogućnost Vaše zaštite, gospodine Vučiću, uopće ne sumnjam, budući da sam svjedokom velikog autoriteta koji kao lider vladajuće stranke uživite«). Konkretni podaci o tome tko mu je i što rekao zamijenjeni su neodređenim sintagmama tako da je neupućenom čitatelju ostalo samo da nagađa ili se naknadno raspituje u subotičkom Gradskom odboru SNS-a što se zapravo dogodilo: »Razlog mojega javljanja jest

neprimjerenosti i za demokratska društva nedopustivoj reakciji uglednoga člana Srpske napredne stranke. Osim što je ton njegova obraćanja bio povišen, u njemu su iznesene i prijetnje koje Hrvati u Vojvodini davno nisu doživjeli. One se nisu odnosile samo na zabranu javnog tematiziranja određenih događaja iz povijesti (konkretno Informbiro) i na upozorenja o čemu kao politički Hrvati imamo pravo govoriti, nego prijetnje dijeljenje lekcija kako svoje djelovanje Hrvati u Vojvodini moraju usmjeravati na to da se položaj Srba u Hrvatskoj poboljša. Istodobno, ta vrsta nasrtaja na slobodu govora i prijetnje da Hrvati u Srbiji trebaju paziti što će govoriti i što će činiti nije naišla na osudu ili protivljenje predstavnika vladajuće skupštinske većine.«

listopadu prošle godine) učinio mnogo na vidljivosti hrvatske zajednice u Srbiji, bilo preko medija (uglavnom hrvatskih) bilo putem sudjelovanja na brojnim skupovima na kojima se govori o nacionalnomanjinskoj problematici, bilo putem izravnih političkih kontakata, napose nakon što je kao zastupnik ušao u Skupštinu Srbije. Kao vjetar u leđa sigurno mu je poslužilo i prisustvo prilikom sastanka premijera Vučića s predsjednikom Hrvatske **Kolindom Grabar-Kitarović** (na što se, uostalom, i sam Žigmanov poziva u otvorenom pismu), a što je već nekoliko puta potvrdio i u Skupštini grada svaki puta kada je smatrao da su zbog pojedinih odluka Hrvati zakinuti (uglavnom kada je riječ o kadrovskoj problematici).

Upravo u to je vrijeme i konstituiran sadašnji saziv

nom dominacijom Žigmanova i verbalnim povlačenjem Bakića. Međutim, kako se odnosi Srbije i Hrvatske mijenjaju često i burno – a oni se itekako odražavaju i na srpsko-hrvatske odnose na svim razinama na obje strane – tako se i odnos snaga dvojice vijećnika promijenio: prvi je nastavio istrajavati na poštovanju demokratskih procedura, a drugom je to počelo ići na živce, jer se demokratske poluge na ovim prostorima i inače koriste za pokazivanje argumenata snage. Stoga se i otvoreno pismo Vučiću, ma koliko bilo obogaćeno poštovanjem i uvažavanjem i osiromašeno suštinom (navođenjem imena i citiranjem, ne prepričavanjem, izgovorenih riječi) može (pro)tumačiti kao osobni čin upozorenja prvom čovjeku najjače stranke u Srbiji na retoriku koja u svom nastavku može proizvesti i daleko ozbiljnije posljedice od također osobnog, a arbitrarnog, čina dopuštanja ili nedopuštanja da se o nečemu (Informbirou u ovom slučaju) govori.

To što su se istim povodom ubrzo oglasili predsjednik GrO SNS-a **Bogdan Laban** i predsjednik Saveza bačkih Bunjevaca **Mirko Bajić** jednako je žalosno koliko i smiješno. Nastavljajući praksu svog prethodnika **Jenóa Maglaija** prvi kao čelni čovjek Grada poslovično šuti o stvarima od općeg interesa, kao što su sjednice Gradskog vijeća, primjerice, na kojima se odluke donose iza zatvorenih vrata. A drugi kao osoba koja – na temelju dugogodišnjeg iskustva stečenog u Savezu građana Subotice, Demokratskoj stranci, Srpskom pokretu obnove, Savezu bačkih Bunjevaca... – savjetuje Žigmanovu da je za nacionalne manjine sudjelovanje u vlasti najbolje utočište, neka vrsta sigurne kuće čak. Uzimajući u obzir stranačku funkciju koja mu je (baš kao i mjesto gradonačelnika) povjerena, za prvog možemo reći da se javio nečim izazvan. Za drugog – baš ničim.

Z. R.

Tomislav Žigmanov

nemio događaj s današnje sjednice Skupštine grada Subotice, kojemu sam kao odbornik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini bio izložen. Naime, nakon mojega kritičkog osvrta i diskusije o promjeni člana Vijeća Međunarodnog filmskog festivala Palić, bio sam izložen

SKIDANJE RUKAVICA

Pravi odgovor, međutim, krije se u pitanju zašto se Žigmanov odlučio obratiti Vučiću na ovakav način? Činjenica je, naime, da je Žigmanov odmah nakon izbora za predsjednika DSHV-a (u

Skupštine grada i upravo je u Bakiću Žigmanov uvijek imao glavnog oponenta kada je riječ o političkim odnosima SNS-a i DSHV-a ili o problematici Hrvata u Subotici. Gledano sa stajališta retorike na posljednjoj sjednici, s početka je taj dijalog vođen u rukavicama, s primjet-

IZ POVIJESTI BUNJEVAČKIH I ŠOKAČKIH HRVATA (VI.)

Hrvatske novine

Hrvatske novine bile su najznačajnije subotičko međuratno glasilo bunjevačkih Hrvata. Riječ je zapravo o *Subotičkim novinama*, koje su zbog zabrane od 1923. do 1929. izlazile kao *Hrvatske novine*, a onda su vratile staro ime pod kojim su izlazile do rata. Ključnu ulogu u njihovu uređivanju imao je **Blaško Rajić**.

Između dva svjetska rata u Subotici je izlazilo nekoliko bunjevačko-hrvatskih listova. S jedne strane, bilo je nekoliko prorožimskih (radikalskih) novina koje su negirale pripadnost Bunjevaca hrvatskome narodu, ali su svi oni bili kratkoga daha. S druge strane, bio je jasno orijentirani hrvatski tisak. Najvažniji među njima bile su *Hrvatske novine* odnosno *Subotičke novine*.

One su bile subotičko političko glasilo, koje je počelo izlaziti kao nastavak *Subotičkih novina* pokrenutih 7. V. 1920. godine. *Subotičkim*

je **Miško Prčić**, a kao vlasnik Društvo za izdavanje knjiga i novina *Alfa*. List je isprva tiskan u tiskari **Etelke Rajčić**, od 1925. tiskanje preuzima tiskara sv. *Antuna*, od 1926. ponovno ga tiska Etelka Rajčić, a od 1927. tiskara **Josipa Horvata**. Uredništvo se u početku nalazilo u Harambašićevoj 7.

U listu su bile rubrike u kojima se osvrće na zbivanja u zemlji, svijetu – *Politika Doma i svijeta*, ali su lokalne teme – s rubrikama *Raboš*, *Šta je novo*, *Gospodarstvo*, *Crkvene vijesti*, *Prosvjeta*, *Orlovski vjesnik* – prevladavale. Članci redovito nisu bili potpisani. Novine su imale podliste *Kolo mladeži* (od 1927.) i *Subotička kućanica*. Kao priloge u 1928. donosio je *Dinarsku knjižnicu*.

List je nastavio slijediti političku liniju koju su zacrtale *Subotičke novine* – uređivan je u katoličkom i hrvatskom duhu. Iako se u ured-

ništvu nalazio Miško Prčić, utjecaj Crkve preko župnika Blaška Rajića stalan je i vidljiv. Teren na kojem se vodila ta bitka nije bio čisto duhovni, nego je imao jasne političke smjernice. List se vrlo aktivno uključivao u političke borbe i agitaciju za izbore: religioznim sadržajima i pogledima na aktualne svjetske i gradske probleme Bunjevci i Šokci privlačeni su hrvatstvu, pobožnosti i tradicionalnim obiteljskim vrijednostima, a istodobno su odvrćani od radikalne politike koju je provodio režim i njegova glasila. Upravo se zbog toga redovito žestoko napadaju i kritiziraju radikalne *Bunjevačke novine*, *Zemljodilac*, *Nova pošta*, režimska politika na razini države, ali i grada, agrarna reforma i dobrovoljci i sl. Tako npr. u 1. br. iz 1924. *Hrvatske novine* konstatiraju: »Da radikalna vlada ne može, da izvede, to što je počela, da napravi Veliku Srbiju, taku, u kojoj će svaki berber i šuster i pijandura, biti činovnik, notaroš; u kojoj će građane, 'za pra' Boga biti, u kojoj će od ministra do pandura svi krasti, u kojoj će dangube i skitalice dobiti zemlju, a radnici umirati od gladi.« No, *Hrvatske novine* napadale su i *Neven*, npr. u članku *Neven u*

kuferaškim rukama u broju od 30. V. 1925. Kao što su prije *Subotičke novine* zastupale Bunjevačko-šokačku stranku, nakon promijenjenih političkih struja u bunjevačko-hrvatskom korpusu *Hrvatske novine* djeluju kao promotori Vojvođanske pučke stranke, čiji je ideolog bio Blaško Rajić. To je značilo da su u vrijeme izbora 1925. *Hrvatske novine* bile protiv Radikalne stranke, ali su istodobno odvrćali čitatelje od toga da glasuju za Radićevu Hrvatsku seljačku stranku.

Kao odgovor na takve napise česti su bili sudski sporovi što su ih pokretale strane koje su se osjetile napadnutima, poput Udruženja dobrovoljaca, koje u studenom 1925. pokreće tužbu protiv urednika Miška Prčića jer su se njegovi članovi osjetili povrijeđeni člankom u rubrici *Raboš*, a nakon te privatne inicijative i državno tužiteljstvo pokrenulo je spor jer novine nisu imale istaknuto ime glavnoga i odgovornoga urednika.

Nepotpuna godišta *Hrvatskih novina* sačuvana su u subotičkoj Gradskoj knjižnici, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, Biblioteci Matice srpske u Novom Sadu i drugdje.

Slaven Bačić

novinama su vlasti 27. X. 1923. zabranile izlaženje na šest mjeseci zbog članka *Slike Svetog Save*, u kojem je oštro kritizirana zapovijed ministra prosvjete da se u svim školama izvjesi slika sv. Save. Prvi broj *Hrvatskih novina* numeriran je kao br. 43. od 1. XI. 1923., te se tako numeracijom nastavlja na posljednji izašli broj *Subotičkih novina*. Da su *Hrvatske novine* bile nastavak *Subotičkih novina* jasno se vidi i iz članka *Bog živi* na prvoj stranici broja od 5. I. 1924.: »Evo nastaje već peta godina kako *Hrvatske (Subotičke) novine* vjerno stoje na braniku Roda svoga.« Isprva su bile tjednik, a od 1928. dvotjednik (tada su kao podnaslov imale *Sve obnoviti u Kristu*). Posljednji broj pod imenom *Hrvatske novine* pojavio se kao 23. broj 2. XI. 1929., a sljedeći (24.) broj izašao je 16. XI. 1929. opet kao *Subotičke novine*. Pod tim imenom izlazile su sve do raspada Kraljevine Jugoslavije u travanjskom ratu 1941. godine.

Nakon preimenovanja *Subotičkih novina* u *Hrvatske novine*, Blaško Rajić, potpisan kao »narodni poslanik«, obratio se gradskim vlastima 31. X. 1923. s izvješćem da od 1. XI. 1923. »izdaje politički list pod imenom *Hrvatske novine*«. Kao odgovorni urednik naveden

KONFERENCIJA DVA DESETLJEĆA DIPLOMATSKIH ODNOSA SRBIJE I HRVATSKE

Stanje odnosa i otvorena pitanja

Mreža nevladinih organizacija iz zemalja potpisnica Daytonskog sporazuma *Igmanska inicijativa* je u Beogradu 25. studenog organizirala konferenciju pod nazivom *Dva desetljeća diplomatskih odnosa Srbije i Hrvatske – stanje odnosa i otvorena pitanja*. Konferencija je organizirana kao 26. tematska sesija *Igmanske inicijative* uz potporu Fondacije za otvoreno društvo u Srbiji, Vijeća za regionalnu suradnju iz Sarajeva i Europskog fonda za Balkan.

TRI TEMATSKE CJELINE

Sesija je imala tri dijela, odnosno tematske cjeline, prvu cjelinu tijekom koje su predstavljeni ciljevi projekta, druga cjelina o odnosima Srbije i Hrvatske i značaju EU integracije i treću sjednicu je predstavljao pregled najznačajnijih aspekata ekonomske suradnje između Srbije i Hrvatske. Panelisti i govornici na sesiji su bili kopredsjednik *Igmanske inicijative* za Srbiju **Aleksandar Popov**, kopredsjednik *Igmanske inicijative* za Hrvatsku **Zoran Pusić**, predsjednica Fonda za otvoreno društvo u Srbiji **Jadranka Jelinčić**, iz srbijanskog Ministarstva vanjskih poslova **Pavle Janković**, tajnik Vijeća za regionalnu suradnju iz Sarajeva **Goran Svilanović**, posljednji ministar vanjskih poslova SFRJ **Budimir Lončar**, savjetnik bivšeg predsjednika Hrvatske **Stjepana Mesića** **Tomislav Jakić**, predsjednica Europskog pokreta u Srbiji **Jelica Minić**, saborski zastupnik i predstavnik srpske

manjine u Hrvatskom saboru **Milorad Pupovac**, predstavnik hrvatske manjine u srbijanskom parlamentu i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**, ekonomski analitičar **Dimitrije Boarov**, politolog i profesor na Ekonomskom fakultetu u Novom Sadu **Jovan Komšić**, kopredsjednik *Igmanske inicijative* za Crnu Goru **Branko Lukovac**, kopredsjednik *Igmanske inicijative* za Bosnu i Hercegovinu **Vehid Šehić**.

HRVATI U SRBIJI

Predstavnik hrvatske manjine u srbijanskom parlamentu i predsjednik DSHV-a

Milorad Pupovac i Tomislav Žigmanov

Tomislav Žigmanov sudjelovao je u panelu o odnosima Srbije i Hrvatske i značaju europskih integracija, a osim Žigmanova na panelu je sudjelovao i Milorad Pupovac. Žigmanov je rekao da je korpus manjinskih prava u Srbiji i dalje prilično zatumljena tema, kao i da su Hrvati u Srbiji stavljeni u poziciju da stalno doznaju pokayatelje svog aktualnog položaja, koji su prilično

negativni. Također je ukazao na potpuni nonsens političke zbilje u Srbiji, a to je da su određena prava i položaj pripadnika hrvatske zajednice devalvirani i umanjeni u procesu EU integracije. Upozorio je da je hrvatska zajednica targetirana kao neprijateljska, nekonstruktivna, subverzivna i da je instrumentalizirana za blokadu pregovaračkog poglavlja 23 od strane Hrvatske. Kada je pak riječ o konkretnim manjinskim politikama, Žigmanov je upozorio da država šalje negativne poruke kada su u pitanju Hrvati i tom prilikom je podsjetio na neriješeno pitanje političke reprezentacije

predstavnik Hrvata u Srbiji i kao posljedicu naveo negativne rezultate iz posljednja četiri izborna ciklusa u Srbiji. Podsjetio je prisutne i širu javnost da su Hrvati u Srbiji, a napose oni u Vojvodini, ranjena zajednica koja je pretrpjela značajni demografski pad jer je iz Srbije otišlo između 35 i 50 tisuća Hrvata. Žigmanov je naglasio i da su Hrvati u Vojvodini jedina manjina koja

je trpjela kontinuirano fizičko i psihičko nasilje, što je za posljedicu imalo ogromno iseljavanje vojvođanskih Hrvata. Predsjednik DSHV-a je podsjetio da Hrvati i dalje očekuju određeni dio zadovoljštine, te da odgovorni za ova nepočinstva i dalje ostaju neprocesuirani i nekažnjeni. Kao posljednji primjer antihrvatskog sentimenta Žigmanov je naveo i primjer nedavnog napada na njega kao predstavnika Hrvata u subotičkoj Skupštini grada i znatnu šovinističku retoriku do koje je tom prilikom došlo, kao i nereagirane nadležnih službi i očitovanje u javnosti. Žigmanov je naglasio da je DSHV posvećen procesu EU integracija, te da smatra da je za pripadnike hrvatske zajednice u Srbiji kao građana Srbije od ključnog interesa da se ovaj civilizacijski značajan proces što uspješnije okonča.

Predsjednik DSHV-a se na marginama sesije sastao i razgovarao s predstavnikom srpske manjine i saborskim zastupnikom Miloradom Pupovcem. Tom prilikom Žigmanov i Pupovac su razgovarali o relevantnim temama iz oblasti manjinske tematike i problematike, te razmijenili stajališta i razgovarali o koracima u mogućoj budućoj suradnji predstavnika dvije manjinske zajednice iz Srbije i Hrvatske.

Nakon izlaganja panelista, sudionici i prisutni su pokrenuli debatu te kandidirali relevantne teme. Zaključci 26. tematske sesije *Igmanske inicijative* moći će se naći na sajtu spomenute mreže.

H. R.

O STRATEGIJI OBRAZOVANJA NA HRVATSKOM JEZIKU U SRBIJI – JASNA VOJNIĆ

Odgojno-obrazovni centar – moguće rješenje

Stvaranje jezgre kako obrazovanja tako i svih razvojnih projekata hrvatske zajednice bilo bi logično rješenje * U svakom trenutku i svake godine moglo bi biti oko 3.500 djece u obrazovnom sustavu na hrvatskom jeziku naspram sadašnjih 900 * Ne smijemo zanemariti Crkvu kao snažnog partnera u provođenju ciljeva

Nakon sedmomjesečnog rada stručnog tima za izradu, te četiri javne rasprave, na protekloj sjednici Hrvatskog nacionalnog vijeća usvojena je *Strategija obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji* za razdoblje od 2017. do 2021. O strategijskim ciljevima, načinu njihove provedbe, te mogućim rješenjima do kojih su došli razgovarali smo s koordinatoricom tima **Jasnom Vojnić**.

Kao prvi strateški cilj navedeno je podizanje kvalitete odgoja i obrazovanja rada na hrvatskome jeziku. Na koji način je planirano njegovo ostvarenje?

Podizanje kvalitete odgoja i obrazovanja na hrvatskom jeziku jeste prvi i najvažniji cilj Strategije i on podrazumijeva s jedne strane podizanje kvalitete i kompetenciju kadra u nastavi na hrvatskom jeziku, a s druge podizanje kvalitete procesa odgojnog i obrazovnog rada. Kada je riječ o podizanju kvalitete kadra u prvom redu se misli na podizanje jezičnih kompetencija kadra budući da je mali broj jezično stručnog kadra u nastavi na hrvatskom jeziku. Svega 30 posto odgojitelja, nastavnika i profesora ima razvijene jezične kompetencije u nastavi na hrvatskom jeziku. Podizanje jezične kompetencije planirano je kroz osnutak katedre za hrvatski jezik kao prvog prioriteta, zatim iznalaženje mogućnosti pohađanja posebnog kolegija na različitim fakultetima gdje će se moći usvojiti termini vezani za pojedinačne oblasti na hrvatskom jeziku kao i uspo-

stavljanje sustava polaganja ispita poznavanja hrvatskog jezika. Jezične kompetencije kao i motivacija uposlenih u nastavi na hrvatskom jeziku će se također podizati sustavom stručnog usavršavanja, stručnim seminarima, stručnim aktivima, timovima, te organiziranjem dodjele priznanja uposlenima koji su ostvarili zapažene rezultate. Osim ovih zadataka potrebno je i akreditirati programe formalnog i neformalnog obrazovanja, te izraditi plan zadržavanja stručnjaka u državi. Izuzetno je važno pomoći mladima nakon stečene diplome da se zaposle i nađu svoje mjesto u zajednici.

U svezi s osnivanjem katedre za kroatistiku, ima li nekih konkretnih pomaka koji upućuju na njezino ostvarivanje u dogledno vrijeme ili je to i dalje samo ideja, odnosno naša želja?

Način realizacije osnutka katedre će podrazumijevati izradu elaborata te inzistiranje na provođenju zakona u kojem decidirano stoji da hrvatska zajednica ima pravo osnovati katedru na hrvatskom jeziku. Osnutak katedre je također predviđen i akcijskim planom za poglavlje 23 za nacionalne manjine tako da vjerujemo da će se i ova aktivnost, kao i neke druge koje su se počele realizirati iz akcijskog plana, biti ostvarena.

Ukoliko se uvede mogućnost lektorata na fakultetima u Srbiji, hoće li to značiti da HNV više neće poticati učenike na studiranje u Hrvatskoj?

Strategija obrazovanja je svakako dokument koji je podložan promjenama. Trenutno u strateškom planu se nalaze

aktivnosti koje potiču učenike na studije u Hrvatskoj, kako bi stekli potrebne jezične kompetencije, a nakon toga se i vratili u Vojvodinu. U ovim okolnostima to je jedini način da osnažujemo kadar po pitanju jezičnih kompetencija, ali već od momenta uvođenja kolegija na kojem će se moći učiti i polagati stručna terminoloija iz pojedinih oblasti težište i potpora se prebacuje na studente koji će studirati u Srbiji.

Kao cilj navedeno je i osiguranje srednjoškolskih udžbenika. Kada se može očekivati njihovo kompletiranje?

Prošle školske 2015./16. godine potpisali smo trojni sporazum s Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i Zavodom za izdavanje udžbenika, te izradili sve nedostajuće udžbenike za osnovnu školu. Ove školske godine poslali smo u Ministarstvo listu prioriteta za izradu nacionalnih dodataka i udžbenika za izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, a potpisivanje aneksa Memoranduma očekujemo vrlo uskoro. Isti takav sporazum za srednjoškolske udžbenike, Ministarstvo je obećalo u nastavku, dakle najvjerojatnije školske 2017./18.

Drugi strateški cilj podrazumijeva povećanje obuhvata djece u odgojnom i obrazovnom sustavu. Na koji način je planirano njegovo ostvarenje?

Strategijskim planom smo predvidjeli, s jedne strane povećanje mogućnosti upisa u nastavu i programe na hrvatskom jeziku povećavajući broj odgojnih skupina, odjela i srednjoškolskih profila, a s druge strane uspostavljanjem sustava poticaja za upis u nastavu na hrvatskom jeziku. Sustav poticaja će se odnositi na plan studijskih putovanja koji će točno definirati destinacije za svaku generaciju te obuhvat djece kako bi sva djeca imala jednake mogućnosti, organiziranje natjecanja kao i aktivnosti s djecom koja nisu u sustavu obrazovanja na hrvatskom jeziku.

Velika je zainteresiranost djece za predškolske ustanove na hrvatskome jeziku. Kako obrazlažete to?

Trenutno je nastavom na hrvatskom jeziku u Subotici obuhvaćeno oko 20 posto djece hrvatske nacionalnosti. Međutim, cilj i zadatak jeste preslikati situaciju u predškolskoj ustanovi gdje je od ukupnog broja djece samo 64 posto djece hrvatske nacionalnosti, a ostatak su djeca mađarske, srpske i bunjevačke nacionalnosti. Roditelji djece u predškolskoj ustanovi su izjavili da su djecu upisali u ove vrtiće samo zbog kvalitetnog kadra, uvjeta rada i opremljenosti vrtića te da im nije predstavljalo prepreku što se taj program izvodi na hrvatskom jeziku. Preslika takve situacije bi bila idealna i na školsku razinu.

U kojim osnovnim školama je u planu otvaranje novih odjela? Planira li se otvaranje odjela u Srijemu, Podunavlju?

Na javnim raspravama u Sonti i Monoštoru smo razgovarali o toj mogućnosti i predstojećim koracima. U tim naseljima gdje je i veliki broj Hrvata, a i djece koja pohađaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture velika je vjerojatnoća da bi se ovakvi pothvati i mogli uspješno realizirati. Osim dobrobiti djece i roditelja, korist od otvaranja odjela u tim školama bi imao i sam nastavni kadar te škola kojoj se otvaranjem odjela na hrvatskom jeziku može osigurati dugoročnija opstojnost.

Postoji li mogućnost otvaranja novih obrazovnih profila već za sljedeću godinu? Koji bi to bili?

Potreba za otvaranjem novih srednjoškolskih profila uvijek postoji. Budući da smo analizom utvrdili da prilično mali broj učenika koji su završili nastavu na hrvatskom jeziku upisuju ponuđene profile, u Gimnaziji oko polovice učenika, dok u Politehničkoj svega nekoliko, broj koji Ministarstvo prosvjete odredi na osnovu

broja osmaka nikako ne može matematički odgovarati broju ponuđenih profila. Oko polovice učenika koji završe osmi razred na hrvatskome jeziku su zainteresirani za druge srednje škole, a također postoji i određeni broj djece koja zbog udaljenosti škole nisu upisali nastavu na hrvatskom jeziku u osnovnoj školi.

Prema rezultatima analize i istraživanja koje ste radili za izradu Strategije, koliki broj hrvatske djece pohađa nastavu na materinskom jeziku, a koliko bi ih moglo biti? U odnosu na druge nacionalne manjine, koliko Hrvati iskorištavaju svoje pravo na obrazovanje na materinskom jeziku?

Nažalost, Hrvati svoje pravo na obrazovanje ostvaruju u daleko manjem postotku u odnosu na druge nacionalne manjine. Svega 4,16 posto djece je u obrazovnom sustavu na hrvatskome jeziku dok npr. Mađari iskorištavaju to pravo u 80 posto, Slovaci 70, Rumunji i Rusini oko 50 posto, dakle neusporedivo više. U svakom trenutku i svake godine moglo bi biti oko 3.500 djece u obrazovnom sustavu na hrvatskom jeziku naspram sadašnjih 900.

Treći cilj Strategije je jačanje strukturnih kapaciteta i utjecaja obrazovne politike Hrvatskog nacionalnog vijeća. Na koji način je planirano njegovo ostvarenje?

Provođenje aktivnosti iz Strategije je nemoguće ukoliko se u njegovu realizaciji ne uključi veći broj suradnika. Strateškim planom je predviđeno uključivanje stručnjaka i svih koji mogu na konstruktivan način pridonijeti unaprijeđenju obrazovanja, obrazovanjem stručnih aktiva, timova kao i okruglih stolova i razmjene iskustava.

Od izuzetno velike važnosti je i povezivanje s institucijama koje smo percipirali kao jake snage i neiskorištene mogućnosti kao što je npr. Crkva. Svake nedjelje se samo u Subotičkoj biskupiji na misi okuplja oko

20.000 vjernika, te ne smijemo zanemariti Crkvu kao snažnog partnera u provođenju ciljeva. Osim uključivanja šire zajednice u aktivnosti hrvatskog nacionalnog vijeća, ovaj cilj podrazumijeva i otvaranje zajednice kroz bolje promoviranje, informiranje i vidljivost u javnosti.

Je li odgojno-obrazovni centar ono čemu se teži u Strategiji? Kako je on osmišljen? Postoje li neki konkretni učinjeni koraci za njegovo ostvarivanje?

Odgojno-obrazovni centar je bio tema i Platforme o školovanju pripadnika hrvatske nacionalne manjine na materinskom jeziku u Srbiji koju je svojevremeno izradio Dujo Runje sa suradnicima. Analizom postojećih izazova u ovakvom sustavu obrazovanja i detaljnom analizom konteksta koji utječu na obrazovanje tim za izradu Strategije je došao do sličnog zaključka da bi stvaranje jedne jezgre kako obrazovanja tako i svih razvojnih projekata hrvatske zajednice bio logično rješenje. Trenutni ekonomski kontekst nam ne ide u prilog. Novac koji se izdvaja za obrazovanje i koji se još neko duže vrijeme neće povećati u Srbiji možemo nadomjestiti spremnošću Hrvatske da nam pomogne. Politički kontekst i prilike su se otvorile, kako otvaranjem poglavlja 23 tako i trenutnom postavkom u Hrvatskoj. Socijalni kontekst ne ide u prilog imajući u vidu demografski pad, mali prirodni priraštaj, te veliki udio starog stanovništva. Djece u dogledno vrijeme neće biti više, osim ako se ne okupimo na jedno mjesto. Religijski kontekst čini veliki potencijal, a i kod nas i u Hrvatskoj su otvoreni za pomoć i suradnju. Dakle, uzevši sve u obzir, odgojno-obrazovni centar je jedno od mogućih rješenja gdje sve trenutne slabosti mogu prerasti u snagu. Izrada elaborate i konkretizacija te ideje je tek pred nama.

J. Dulić Bako

O MANJINSKIM KNJIŽEVNOSTIMA U SRBIJI (IV.) - KNJIŽEVNIK SLOBODAN TIŠMA

Sudbina svih naroda je Čovječanstvo

Interkulturalnost je suština, mene interesira razlika, ono Drugo * Manjinske književnosti se prevode malo. Ali to je slučaj uopće s malim književnostima

Jesu li manjinske književnosti, ovdje i sada, tek izlozi jeftinih slatkisa ili nešto drugo? »Mala« književnost je je ona književnost, koja nastaje djelovanjem jedne manjine u okviru »velikog« jezika druge kulture. E sad, »male« književnosti u ovome podneblju nisu male po broju djela. Pitanje je postoje li te manjinske književnosti kao naprsline unutar vladajućeg »velikog« jezika? Jer te naprsline u jezičnoj produkciji mogu iskazati znanja i moći koje taj »veliki« jezik skriva.

Profesor **Miodrag Šuvaković** o tome ovako piše: »Dakle, tri osobine male književnosti su deteritorijalizacija jezika, uključivanje pojedinca u neposredno-političku sferu i kolektivno sastavljanje iskaza. To znači da se pridjev 'mala' ovdje više ne odnosi na neku pojedinačnu književnost, već na revolucionarne uvjete svake

književnosti koja nastaje unutar takozvane velike (ili etabrirane) književnosti.«

Slijedeći promišljanje Šuvakovića – u epohi globalizma, dolazi do usredotočenja pažnje na mnogostrukost malih književnosti koje se istovremeno teritorijaliziraju u odnosu na dominaciju, nadmoć ili univerzalnosti velikih književnosti, a deteritorijaliziraju u odnosu na teritorijalizirane jezike kojima se služe. Precizno to kaže Šuvaković: »Zato se s pravom danas može govoriti o trans-mikro-kulturalnim materijalnim književnim praksama koje nastaju na različitim jezicima koji se fragmentiraju u odnosu na teritorijalizacije malih i teritorijalizacije-deteritorijalizacije velikih hegemonih jezika.« O manjinskim književnostima razgovarali smo s književnikom **Slobodanom Tišmom**, ali ne kao o mostovima među narodi-

ma, preko kojih se u luksuznim automobilima voze političari, nego kao o razlici.

Je li Vama ikada palo na pamet, kao književniku i čitatelju da je »nešto« manjinska književnost u Srbiji i ako jest – što to znači za Vas?

Jeste. Ali za mene je manjinska književnost marginalna književnost, kojoj i sam pripadam. Znači, u okviru srpske književnosti postoji manjinska književnost. Netko će reći: Ti si dobio neke nagrade, kakva je to marginalna, tj. manjinska književnost? Tematski i stilski ja spadam u manjinsku književnost, kao i **Srdan Valjarević**, na primjer. Ali Vi vjerojatno mislite na manjinsku književnost u nacionalnom ključu, gdje se postavljaju pitanja od suštinskog nacionalnog značaja, bilo da se radi, na primjer, o mađarskoj književnosti u Vojvodini ili o srpskoj književnosti bilo gdje u svijetu. Mene to ne interesira. To što ja pišem srpskim jezikom, a **Ottó Tolnai** mađarskim za mene je sasvim sporedna stvar. Mnogo važnija je činjenica da smo mi vojvođanski pisci, određuje nas podneblje, dakle Panonska nizija ili šire Mitteleuropa. Općenito, vojvođanska književnost je manjinska, u okviru srpske ili mađarske književnosti.

Jesu li se danas manjinske književnosti u svojoj samoza-dovoljnosti zatvorila u geta? Što za Vas znači interkulturalni ideal?

Interkulturalnost je suština, mene interesira razlika, ono Drugo. Na primjer, u mojim knjigama uzimao sam mađarski identitet. A identitet je stvar izbora, a ne porijekla. Getoizirani su oni koji se bave svojim porijeklom, koji tragaju za korijenima. Nacionalne književnosti pretežno se bave time. U rubnim područjima nacionalne književnosti, dakle, manjinskim, prevladava se getoizacija zato što oni gledaju na drugu stranu, interesira ih razlika. Što se tiče manjinskih književnosti u Vojvodini, imam donekle uvida samo kada je mađarska književnost u pitanju. Čitao sam knjige Otta Tolnaja, **Lászla Végela**, **Rolanda Orcsika**. Ali pošto sam postavio drugačiju definiciju manjinske književnosti, tu bih onda mogao svrstati i **Lászla Krasznahorkaja**, zato što on čini razliku, iako pripada većinskoj matičnoj književnosti.

Prevodi li se u dovoljnjoj mjeri manjinska književnost?

Manjinske književnosti se prevode malo. Ali to je slučaj uopće s malim književnostima. Velike književnosti se puno prevode. Međutim, da kaže-

mo kako mađarska književnost spada u male književnosti, a danas imamo moglo bi se reći bum mađarske književnosti. No, to zavisi i od osobne inicijative prevoditelja. Danas imamo u Srbiji nekoliko izvanrednih prevoditelja i samim tim propagatora mađarske književnosti. Mislim na **Vicka Árpáda**, **Marka Čudića** i **Draginju Ramadanski**. Nekada je to bio **Sava Babić** zahvaljujući kome smo se temeljno upoznali s djelom **Béle Hamvasa**. Zanimljiva je situacija sličnih jezika. Prije nekoliko godina **Tatjana Gromača** je pravila za jedan od posljednjih brojeva *Ferala* intervju sa mnom. Naravno, ona mi je postavljala pitanja na hrvatskom i bilo je za očekivati da ću joj ja davati odgovore na srpskom. Ali mene je nešto strahovito vuklo da odgovaram na hrvatskom, iako ja taj jezik ne znam dobro. Poslije je urednik postavio pitanje što da radi s odgovorima. Da li da koriguje hrvatski ili da sve vrati u srpski? Ja sam im predložio da sve ostane tako kako je. I oni su uvažili moj zahtjev, što je bilo ispravno. U mom romanu *Bernardijeva soba* postoji lik trgovca umjetninama iz Zagreba koji naravno govori hrvatski. Kada sam pisao njegov govor koji uglavnom ide preko telefona, neminovno sam pravio greške. Moj prijatelj, hrvatski pjesnik **Zvonko Maković** kada je pročitao roman rekao mi je da mu se veoma sviđa, ali je šteta što mu se nisam obratio za pomoć da mi on redigira hrvatski. Ja sam mu odgovorio da to treba tako ostati, pošto nije baš sigurno odakle je taj trgovac i da je moguće da se on samo pretvara, da samo pokušava govoriti hrvatski. Sve je to u funkciji zamjene identiteta, namjere da se identiteti zamute i relativiziraju. Tko je ko?

Koliko se piše, govori o manjinskoj književnosti u srbijskim književnim časopisima i medijima?

Prvo, znate kakva je situacija s časopisima u Srbiji... Koliko časopisa redovno izlazi? Ono što

ja vidim, manjinske književnosti u tih nekoliko časopisa gotovo da nema. Također, program kulture na RTS-u 3 vrlo rijetko posvećuje pažnju manjinskim književnostima. Kada ste vidjeli nekog srpskog pisca iz Vojvodine na programu tzv. javnog servisa? Nešto je bolja situacija s radijom. Na drugom programu Radio Beograda ponekad se pojavi neki mađarski pisac iz Vojvodine. I to je sve. Gdje su tu hrvatski pisci iz Vojvodine, ili slovački, rumunjski...? Možda ne pratim te programe detaljno, pa mi je promaklo, ali čini mi se da toga skoro da uopće nema.

Treba li država financirati nešto što se zove manjinska književnost?

Naravno da treba. I ne zbog političke korektnosti. Potrebno je zarad mijesanja kulturnih diskursa. Iako dijelimo isto podneblje i historiju, jezici čine razliku koja je potrebna, makar da su u pitanju nijanse, ali bez nijansi nema ničega. Samo tako se prevladava monotonija jednoobraznosti. Moje iskustvo mi govori da je za pisca najbolje da ne čita književnost kojoj po jeziku pripada. Mnogo veća je korist čitati stranu književnost, makar i prevedenu.

Kako književnost, bila manjinska ili ne – stiže do »vidljivosti«?

Do vidljivosti se stiže ozbiljnom nakladničkom kućom i reklamom. U Srbiji postoji samo jedna ozbiljna profesionalna nakladnička kuća, to je *Laguna*. A dobro znamo što se sve reklamira, što je trgovinski interes. Danas su politika i trgovina isto. Narod traži šund, dakle, pružimo mu šund. Što nije točno. Narod uzima ono što mu se nudi, a niti je narod svinja, niti su te knjige dijamanti. Šund se, nažalost, najbolje, tj. najbrže prodaje i on se onda i reklamira. Iako, šund je bolji od loše ozbiljne književnosti. Inače, kada je tzv. ozbiljna književnost u pitanju, najbolja reklama su nagrade i to samo one najveće, što naravno ne znači da je ta književnost zaista vrijedna.

Naravno, mnoge vrijedne knjige prolaze neprimijećene, ali tako je uvijek bilo. Trgovci, tj. političari smatraju valjda da vrijednu knjigu ne treba reklamirati, ona je napisana za neko drugo vrijeme. Izborit će se za vidljivost kad-tad. Što naravno nije točno. Koliko genijalnih knjiga je nestalo?

Je li velika šansa manjinske kulture u njenoj otvorenosti, kao što je to slučaj u svijetu? Naravno da je i pitanje koliko su većinske kulture otvorene? Dakle, je li u pitanju dvosmjernana ulica?

Jeste. Ona mora gledati na drugu stranu, na književnosti s kojima se dodiruje. Ne smije biti incestuozna. Ona manjinska književnost koja je samo okrenuta matičnoj književnosti, i tematski i jezički, je nebitna i nestat će. Naravno, nestat će također i ako je okrenuta razlici, ali tako će bar participirati u svjetskom procesu, neće ostati provincijalna. Sva vrijedna djela malih, tj. manjinskih književnosti u kontekstu svjetske književnosti se prevode na engleski jezik. Na primjer, romani Lászla Krasznahorkaija ili **Karl Ove Knausgarda** i ona će preživjeti. Ali, mađarskog ili norveškog jezika za dvjesto godina neće biti. Postojat će samo svjetski engleski ili neka varijanta kineskog jezika. Razlog za to je što za stotinu ili nešto više godina neće biti ni Mađara ni Norvežana, kao ni Srba ni Hrvata. Doduše, postojat će baština, ali koja će biti dostupna samo preko engleskog jezika. Ali bit će svjetske književnosti koja će se pisati na jednom jeziku. Sudbina svih naroda je Čovječanstvo i ne vidim u tome ništa loše, dapače. Nestat će mržnje i rata. Radujte se, milijuni! Milijarde! Apsolutno vjerujem u Čovječanstvo, u bratstvo među ljudima, mir na Zemlji. Tehnologija će nam to omogućiti, kulturna baština će biti sačuvana, ali nacija će nestati. Ljudi će živjeti u ekološkom Raju, bit će vječno proljeće, prestat će ubijanje životinja, tj. ljudi će promijeniti način ishrane, neće

jesti meso i svi će se okrenuti univerzumu spremni za presudan događaj, za susret s danas još uvijek nečujnom glazbom, za susret sa Radošću Vječnosti.

Ima li oštine književnih kritičara koji su pripadnici manjine kada se piše o manjinskoj književnoj produkciji ili se tu gleda kroz prste?

Za pretpostaviti je da ima tetošenja. Razlog je osjećaj ugroženosti manjinske književnosti. Naravno, to nije nikakva kritika. Ali, općenito, književne kritike više i nema. Zašto? Zato što je kritički diskurs preuzet od žanra. Na primjer, roman je neka vrsta književne kritike, osviješten je što se tiče i postupka, ali i sadržaja. Metaprozni postupak je dominirajući. Ipak vrednovanja mora biti; netko mora kazati ovo je bolje ili ovo je lošije. Ali tko to da kaže? Uskoro, nitko mu neće vjerovati. Sustav vrijednosti se urušio, postoji još samo interes, tj. politika. Svaki čitatelj morat će se snalaziti, da se osloni samo na svoju intuiciju.

Književni časopisi *Új Symposion* ili *Novy život* su, primjerice, bili značajni na ovdašnjoj kulturnoj sceni. Zašto danas nema više takvih manjinskih književnih časopisa s određenim značajem na kulturnoj sceni?

Zato što se mnogo toga u Vojvodini promijenilo tijekom posljednjih dvadesetak godina: mnogo Mađara, Rumunja, Slovaka... je otišlo iz Vojvodine. Gdje su ti mađarski umjetnici ili rumunjski, slovački? Gde je **Ottó Tolnai**, **Katalin Ladik**, ti dragulji vojvođanske književnosti? Ili umjetnici: **Bálint Szombathy**, **Stevan Kovács Tickmayer**, **István Varga**? Srećom, **Laszlo Végel** je ostao u Novom Sadu i to je dragocjeno. Naravno, postoje mlađi pisci, mlađi umjetnici, ali njima je veoma teško da postanu vidljivi, a siguran sam da među njima ima veoma talentiranih. Međutim, uvjeti su katastrofalni, poznato je koliko novca država izdvaja za kulturu. Sramota.

Zvonko Sarić

MIROSLAV KIŠ, PREDSEDavajući UO ASOCIJACIJE POLJOPRIVREDNIKA

Godina je bila dobra, ali ne tako dobra kakva zna biti

*2,5 puta manje izdvajanje**za agrar * Rod je solidan na**svim poljima * Nužnost edu-**kacije i upotrebe suvremenih**tehnologija u cilju poboljša-**nja prinosa * Rentabilnost i**na manjim posjedima*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Poljoprivreda je na našim prostorima uvijek u određenom fokusu medijskog interesa, ali nažalost često se o njoj čuje najviše kroz prosvjede poljoprivrednih proizvođača i borbu za bolje uvjete privređivanja. Još jedna kalendarska godina je na izmaku, žetva je obavljena i sumiraju se ovogodišnji prinosi. Predsjedavajući UO Asocijacije poljoprivrednika i Saveza udruženja poljoprivrednika svih grana poljoprivredne proizvodnje s područja Srbije **Miroslav Kiš** i sam je poljoprivredni proizvođač i najbolje je upućen u suvremenu problematiku ovdašnjeg agrara.

HR: Što je osnovni cilj djelovanja Asocijacije poljoprivrednika?

Primarni cilj je isticanje naših problema prema javnosti i institucijama, kako na lokalnoj tako i na republičkoj razini. Svim referentnim tijelima pokrajinske i republičke vlasti se obraćamo kako bismo na najbolji način pokušali zaštititi naše interese u pogledu obavljanja naših djelatnosti, jer je u svijetu opće poznata praksa da neposredni poljoprivredni proizvođači kroz razne vidove organiziranja najbolje znaju i mogu se izboriti za svoja prava.

HR: Čini se kako sve u dijalogu s držav-

nom upravom započinje na pitanju poticaja...

Poticaji predstavljaju jedan ustaljeni mehanizam pomoću kojeg se dodatno potiče proizvodnja na određenom području, što je već odavno ustaljena europska praksa, a provode se u vidu dodatnog davanja po hektaru zemlje, grlu stoke ili pak u svezi pojedinih investicija u mehanizaciju. Poražavajuća je činjenica, iznijeta na jednom nedavno održanom agro forumu, kako mi u odnosu na nacionalni proračun imamo 2,5 puta manje izdvajanje za agrar i to je potvrda kako naša vlada u kontinuitetu ne razumije potrebe odnosa prema poljoprivredi i

selu (ruralni razvoj). Želimo li zadržati ljude na selu, mora se mnogo više ulagati u poljoprivredu, jer samo se odgovarajućim državnim ulaganjem može osigurati konkurentnost poljoprivredne proizvodnje i svih pratećih djelatnosti.

HR: Možete li nam ilustrirati kako to u današnjim prilikama izgleda u praktičnim brojkama?

Imamo nekoliko puta za nekoliko proteklih godina smanjenje po hektaru ili po gospodarstvu primanja od države. Sjetimo se kako je do prije samo četiri godine bilo 14.000 dinara do 100 hektara, da bi sada to bilo svedeno na svega 2.000 do

20 hektara, što prema izračunu iznosi umanjeње od 1.300 posto.

HR: U odnosu na sve pomenute okolnosti kako ocjenjujete ovogađišnje prinose?

S obzirom na vremenske uvjete koji su bili tijekom prošleća i ljeta, određenih stresova uvjetovanih hladnoćom i kišama tijekom proljetne sjetve kroz uporabu herbicida i pesticida, u konačnici su prinosi u prosjeku 10-20 posto niži od očekivanih. Općenito, rod je solidan na svim poljima, ali onda se svaki put događa isto pitanje tko će to sve otkupiti i po kojoj cijeni. Mi smo društvo u kojemu još uvijek nije završena privatizacija, gdje još uvijek nije završena restitucija i mnogima nije vraćena oduzeta zemlja i samo tržište zemlje nije u potpunosti funkcionalno. Uzimajući sve to u obzir možemo doći do zaključka kako je godina dobra, ali ne toliko dobra kakva zna biti.

HR: Spomenuli ste otkup i problematično pitanje cijene otkupa. Tko određuje trenutacnu cijenu otkupa prinosa pojedine poljoprivredne kulture?

Cijenu određuju oni koji proizvode, prerađuju i izvoze. Diktiraju određene iznose i to je nešto što je već toliko jako, a država sa svojim mehanizmima to ne suzbija i robne rezerve koje su u funkciji vlade, nažalost, ne koriste se adekvatno i oblici interveniranja na tržištu nemaju odgovarajući efekt.

HR: Poznato je da se zbog niskih cijena otkupa mnogi poljoprivredni proizvođači ne odlučuju odmah prodati svoje prinose nego ih skladište u očekivanju kasnije veće otkupne cijene.

Na duže staze skladište samo oni koji imaju ekonomsku moć da mogu čekati bolju cijenu, ali njih je veoma malo, dok je većina zbog svojih prethodnih opterećujućih zaduženja prisiljena ako ne odmah, onda postupno ubrzo prodavati svoje prinose bez obzira na nisku otkupnu cijenu. Često se događa situacija da ostvarena zarada ode u ruke

onih koji su odobravali kredite i robna zaduženja, ovisno o povoljnosti ponuđenih uvjeta, a ne u ruke onih koji su cijele godine mukotrpno radili na zemlji. Na koncu mnogi budu kada je u pitanju zemlja na nekoj nuli, ispomažući se dodatno sa stočarstvom i nekom dodatnom djelatnošću. Zarađeni novac se kontinuirano troši na ulaganje u proizvodnju, i stalno se sredstva prepliću bez predvidljivosti i jasne percepcije konačne isplativosti budućeg roda.

HR: U kojoj mjeri je onda uopće rentabilno baviti se poljoprivrednom proizvodnjom?

I u ovakvim tržišnim uvjetima imamo primjere dobre prakse i rentabilnih poljoprivrednih proizvođača. Nije uvijek pravilo da što si veći to si i rentabilniji. Moraju se najprije sagledati ulazni troškovi, potom troškovi cijelog imanja i obitelji koja živi na njemu. Računica je vrlo jednostavna, jer odnosom troškova i ostvarenog prihoda, konačan rezultat iskazuje rentabilnost. Također, veliki utjecaj ima i finacijska moć pojedinog poljoprivrednog proizvođača, odnosno koliki je stupanj i način njegove zaduženosti po pitanju proizvodnje, modalitet reguliranja dužničke obveze i mogućnost čekanja bolje tržišne cijene za svoje prinose. Ukoliko se ispune ovakve pretpostavke, onda i manji proizvođači mogu biti rentabilni i na 20-30 hektara, naravno uz skromniji pristup i bez nekih prevelikih investicija u mehanizaciju i izgradnju pratećih objekata. Također, imamo vrlo uspješnih povrtlara i voćara koji na svega nekoliko hektara, naravno uz odgovarajuće zaljevne sustave i prateće mjere, angažmanom cijele obitelji i racionalnim troškovima imaju vrlo ozbiljne rezultate i tržišno su održivi.

HR: Koliko je važno pratiti suvremene tokove, a ne biti inertan i raditi na zastareli način kako se nekada radilo u posve drugačijim tržišnim uvjetima?

U prirodi ljudi je da malo sporije ili teže primaju novine, ali jedni od drugih vide kako se suvremeni procesi odvijaju i na koji način nove tehnologije ulaze u način proizvodnje. Postoji mnoštvo agro sajmovi i stručnih prezentacija na kojima se vrše razmjene iskustava i potrebna edukacija, pa svatko tko je zainteresiran vrlo lako može biti upoznat s najnovijim dostignućima u poljoprivrednoj proizvodnji. Oni koji se ne žele prilagoditi novim uvjetima i mogućnostima unaprjeđenja načina rada, jednostavno su u budućnosti osuđeni na propast i nestajanje. Imamo brojne primjere u nesrazmjeri brutto obrta i troškova (primjer 10.000 eura brutto obrta – 5.000 eura troškovi), jer dolazi do situacije da sam sebe vremenom počinje jesti i kroz 5-10 godina ne može vraćati kredit i primoran je prodavati zemlju. Ljudi na prvi pogled, reklo bi se odolijevaju, ali kada se podvuče crta oni su što bi računovođe kazale već bankrotirali a da toga još uvijek nisu svjesni. Naši ljudi znaju kazati sa štetom se može raditi, ali ni iz čega se ne može raditi.

HR: Na koji način se Vi konkretno educirate i usvajate nove tehnologije u korist poboljšanja budućih prinosa?

Edukaciju ostvarujem putem promotera i distributera naših inputa, koji u nastojanju prodaje svojih proizvoda organiziraju prigodne promocije i demonstracije na oglednim parcelama. Na taj način kroz svoje ulaganje ubrzo vidim učinkovitost pojedinih inovacija po pitanju poboljšanja budućih prinosa.

HR: Koje su kulture, osim već tradicionalnih žita i kukuruza, trenutacno aktualne za poboljšanje i unaprjeđenje Vaše poljoprivredne proizvodnje?

Sve više se siju uljarice, poput primjerice uljane repice, koja je ozima kultura i dobro trpi hladnoću i ne čeka veliku sušu za kombajniranje. Ječma i žita stavljamo samo koliko nam je plodored, jer znamo kako je žito nešto čime se uobičajeno čuva socijalni mir, iako vidimo kako država kroz robne rezerve intervenira i kada ne bi trebala intervenirati. Pa dolazi do situacije da se obori cijena brašna, a kruh nam je najjeftiniji u regiji ali takva mu je i kvaliteta. Zbog okolnosti da je žito postalo sve više nerentabilno mnogi na svoje površine uvode druge kulture. Jedino je kukuruz ostao i dalje na najvećim površinama. Jer s njim ljudi najbolje znaju gazdovati i nema tolikog pritiska kada se skida kao što je to slučaj s drugim poljoprivrednim kulturama.

HR: Srbija je u procesu pridruživanja Europskoj uniji, pa stoga na koncu razgovora recite nam u kojoj su mjeri poljoprivredni proizvođači s ovih prostora blizu odnosno daleko od poljoprivrednih tokova u EU?

Nažalost, već više godina se jedno te isto obećava kako ćemo otvoriti put novcu za poticaj razvijanja poljoprivrede na ovim našim prostorima, a koji iznosi 175 milijuna eura iz euro fondova namijenjenih srpskom agraru. Prošlo je već tri godine, a još uvijek nije izvršen postupak akreditiranja iako novac čeka svoje buduće korisnike. Zbog mnogo toga još uvijek po pitanju poglavlja 11 i 12 ne idemo bliže Europi, druga poglavlja su preča, a mi ne možemo prijeći ovaj prag koji nam je potreban kako bismo ostvarili pristup navedenim sredstvima. Još uvijek smo jako daleko u odnosu na Europu od situacija koje imaju zemlje u našem okruženju poput primjerice Hrvatske ili Mađarske.

POREZNA NAKNADA

Nesrazmjer je porezne naknade od sredine do sredine u Srbiji. Jer postoje sredine gdje ona ne postoji, dok je u Subotici primjerice 3.000 dinara po hektaru.

25 GODINA ZAJEDNICE PROTJERANIH HRVATA IZ SRIJEMA, BAČKE I BANATA

Isprepleteni ponos i tuga, radost i žalost

Svečanom skupštinom u Zagrebu brojni Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata obilježili su postojanje udruge oko koje se okupljaju već 25 godina, prisjetivši se pritom i progonstva iz zavičaja

Obilježavanje 25. godina osnutka Zajednice obuhvatilo je niz događanja: polaganje vijenaca na obiteljskoj grobnici bana **Josipa Jelačića** u Zaprešiću, svetu misu i potom svečanu skupštinu u novozagrebačkome naselju Siget, u okviru koje je održan i cjelovečernji koncert Velikog tamburaškog orkestra HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume.

NA GROBNICI BANA JELAČIĆA

Prije skupštine predstavnik Hrvatskog nacionalnog vijeća Srbije **Krunoslav Đaković** i Izaslanstvo Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata na čelu s predsjednikom **Matom Jurićem** zaputili su se u Nove Dvore u Zaprešiću. Ondje su položili vijence i zapalili svijeće na obiteljskoj grobnici najslavnijega hrvatskog bana, Petrovaradinca Josipa Jelačića. U poslijepodnevnom satima je u prostorijama Zajednice također prigodom obljetnice otvorena i likovna izložba slikarice iz Siska **Barbare Turkalj Močilac**, rođene u Nikincima.

Po povratku u novozagrebačko naselje Siget, gdje je u župnoj crkvi Uzvišenja Svetog Križa najprije služena sveta misa za sve Hrvate protjerane iz Srbije, uslijedila je u župnoj dvorani svečana skupština Zajednice, u okviru koje je bio i cjelovečernji koncert Velikoga tamburaškog koncerta Hrvatskog kultur-

no-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Rume.

»ZABORAVIMO LI SVOJ ZAVIČAJ, ZABORAVIT ĆEMO SEBE SAME I NESTATI«

Skupština je započela odavanjem počasti minutom šutnje svim preminulim članovima Zajednice, svim ubijenim i nestalim Hrvatima tijekom devedesetih i svim poginulim hrvatskim braniteljima koji su svoj život dali za slobodu Hrvatske. Među gostima bili su gradonačelnik Zagreba **Milan Bandić** sa suradnicima, predstavnik Hrvatskog nacionalnog vijeća Srbije i ujedno predsjednik Hrvatskog kulturnog centra *Srijem* iz Srijemske Mitrovice **Krunoslav Đaković**, tajnica HKPD-a **Jelačić Marina Karavanić**, predsjednik HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume **Pavle Škrobot**, saborski zastupnik general **Željko Glasnović**, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata **Ante Nazor**, predsjednik Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata **Antun Vujević**, prvi predsjednik Zajednice **Milan Bičanić**, počasni predsjednik Zajednice **Antun Plivelić**, predsjednik Sindikata vozača i prometnih radnika Hrvatske **Ante Jelić**, te **Jasminka Domaž**, dugogodišnja urednica i voditeljica emisije *Hrvati izvan Hrvatske* Hrvatskog radija i **Tuga Tarle**, dugogodišnja djelatnica u Ministarstvu

vanjskih poslova Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske.

Svečanu skupštinu Zajednice otvorio je njezin predsjednik **Mato Jurić** koji je, među ostalim, izjavio: »Ova naša svečana skupština, kao i svako okupljanje, u nama, protjeranim Hrvatima iz Srijema, Bačke i Banata, isprepliće ponos i tugu, radost i žalost. Ponosni smo i što smo u vrijeme **Miloševića** pripreme agresije na Republiku Hrvatsku, kao i za vrijeme agresije, imali mudrosti i hrabrosti, mada ostavljeni, skoro od svih, donositi odluke koje su se pokazale nužno ispravnima u tim vremenima. (...) Ponosni što smo se odmah po dolasku u Republiku Hrvatsku osnovali ovu našu Zajednicu, u koju su protjerani Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata imali puno povjerenja, a i danas ga imaju, što potvrđuje i ovaj skup (...) Ovo je i prigoda da još jednom zahvalim svim hrvatskim braniteljima, a osobito našim Srijemcima koji su svoje živote utkali u slobodu Hrvatske, svima onima koji su svojim djelovanjem u proteklih 25 godine pomagali i pomažu radu Zajednice, a posebno bivšim predsjednicima Milanu Bičaniću, Antunu Pliveliću i pokojnom **Franji Orloviću**, te **Zvonimiru Cvijinu**, **Zlatku Pinteru** i pokojnom **Ivanu Bonusu**, jednima od utemeljitelja Zajednice. Svoj govor je zaključio ovim mislima: »Svjesni činjenice kako su naša sadašnjost i budućnost neraskidivo

isprepletene s našom prošlošću, a zaboravimo li svoj zavičaj, zaboravit ćemo sebe same i nestati, kao što nestaje sve što svoju povijest u zaboravu izgubi.«

PONOS GRADA ZAGREBA

Okupljenima se obratio i prvi predsjednik Zajednice **Milan Bičanić** koji se prisjetio vremena nastanka Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, same Zajednice ali i tragičnih događaja koji su Hrvatima iz Srijema, Bačke i Banata zauvijek promijenili sudbine.

Počasni predsjednik i jedan od utemeljitelja Zajednice **Antun Plivelić** u svom je pozdravnom govoru podsjetio na masovni egzodus srijemskih Hrvata početkom i sredinom devedesetih godina prošlog stoljeća, što je zapravo i rezultiralo osnivanjem Zajednice u prosincu 1991. godine, te naglasio srijemsko zajedništvo kao najveću snagu Zajednice, koja joj je i osigurala kontinuitet kroz 24 godine svoga djelovanja.

»Bilo je to teško vrijeme koje je od nas tražilo mudre odluke, vruće srce i hladnu glavu«, ustvrdio je **Antun Plivelić** i dodao kako je upravo Zajednica bila ta snaga koja je pomagala Hrvatima iz Srijema, Bačke i Banata u njihovim najtežim trenucima, a danas promiče iskonsko zajedništvo Srijema, Bačke i Banata koje sada dijeli državna granica. »Mi to ne bismo

mogli postići da nismo imali potporu hrvatskih institucija, ali i mnogih običnih ljudi. Kako već trajemo 25 godina iskreno se zahvaljujem svima koji su na bilo koji način utkali sebe u rad Zajednice», rekao je Plivelić.

SURADNJA S HRVATIMA U SRBIJI

Kako je jedan od temeljnih razloga postojanja Zajednice i suradnja s hrvatskom nacional-

te je, među ostalim, rekao da će Hrvatima iz Srijema, Bačke i Banata njegova vrata uvijek biti otvorena, a njegov suradnik **Stipe Zeba** u svome obraćanju izjavio je da su Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata bili i ostali ponos grada Zagreba.

Iako iz opravdanih razloga nije mogao prisustvovati skupštini, predsjednik DSHV-a, zastupnik Hrvata u beogradskoj skupštini **Tomislav Žigmanov**, uputio je Zajednici pozdravno

zin dugogodišnji član, zahvalnicu za sponzorstvo. Zahvalnicu je dobilo i HKPD **Matija Gubec** iz Rume za nastup prigodom 25. godišnjice Zajednice.

TRAŽILA SE PJESMA VIŠE

Prije samog nastupa predsjednik rumškoga društva Pavle Škrobot je među ostalim podsjetio »na tradiciju Društva kojeg vodi, a koje već punih 113 godina demonstrira bogat-

potom je uslijedio *Srijemski splet* također u njezinoj izvedbi. Od solističkih nastupa, osobito je bio zapažen onaj **Marije Ratančić**. Velikim pljeskom u više navrata nagrađeni su i nastupi **Dušana Stupara**, koji je već preko 40 godina pjeva s rumskim tamburašima, i **Zorana Lepšanovića**.

Koncert je završen pjesmom *Srijemu se vraćam*, srijemskom neslužbenom himnom, skladatelja **Ivice Plivalića**, a na stihove Hrtkovčanina **Zvonimira**

Mato Jurić otvara skupštinu

nom zajednicom u Srbiji, napose s Hrvatima koji su ostali živjeti u Vojvodini, među govornicima je bio Krunoslav Đaković, predstavnik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Srbije. U svom obraćanju prisutnima, skupštinu je, među ostalim, nazvao blagdanom sjećanja i zajedništva svih nas Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, i onih koji su devedesetih otišli i onih koji su ondje ostali, te kako nikako ne smijemo zaboraviti tko smo i odakle smo sve dok nam naše srce bije, aludirajući pritom na stih hrvatske himne koju je na početku skupštine izveo rumski tamburaški orkestar. Na kraju je kao govornik nastupio osvjedočeni dugogodišnji prijatelj Zajednice i pokrovitelj Svečane skupštine, zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, koji je pozdravio sve okupljene u ime Grada Zagreba,

pismo u kom se navodi kako su se etnički motivirano nasilje i progoni Hrvata iz Vojvodine devedesetih provodili bez povoda, te da je zajednička zadaća čuvanje sjećanja na to razdoblje.

DODIJELJENE ZAHVALNICE

Na skupštini su dodijeljene i svečana povelja i zahvalnice prigodom 25. obljetnice postojanja Zajednice. Milan Bandić dobio je povelju počasnoga člana Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, a **Zdravko Ronko** zahvalnicu za veliki doprinos i nesebičnu potporu Zajednici. Zahvalnica za pokroviteljstvo nad svečanom skupštinom prigodom njezine 25. godišnjice dodijeljena je Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji, a **Smiljko Barišić**, nje-

stvo srijemske glazbene kulture u svojoj punoj raskoši, pritom pokazujući bogatstvo svoje kulture i tradicije, običaja koje su generacijama njegovali u burnim stoljećima provedenim u širokoj panonskoj ravnici i tako ostavili dubok, neizbrisiv trag u širokoj lepezi hrvatske kulture.»

Za skladbu kojom je započeo koncert zaslužan je najpoznatiji skladatelj i dirigent tamburaške glazbe **Sava Vukosavljev**, osnivač Novosadskog tamburaškog orkestra i veliki prijatelj Društva. Skladbu *U Rumi na Bregu* posvetio je Društvu **Matija Gubec** i svom prijatelju **Miši Kunu**, dugogodišnjem počasnom predsjedniku Društva i tamburašu. Nakon toga, dugogodišnja solistica ovog orkestra **Katarina Atanacković** otpjevala je najprije pjesmu dirigetna orkestra **Josipa Jurca** *Sviraj tamburo*, a

Nemeta. Koliko je publika bila oduševljena cjelovečernjim koncertom, pokazuje i činjenica da izvođačima nisu dali da odu s pozornice jer su stalno tražili pjesmu više.

»Svako okupljanje Srijemaca uvijek je poseban doživljaj kada susrećemo drage prijatelje i poznanike s jednakom radošću kao prije, budi u nama uspomena na događanja slijedom nekoliko desetljeća, ali je i nepresušni izvor duhovnih vrijednosti i traganja za ljepotom života koje su naraštaji prije nas stoljećima gradili i brižno održavali, a mi od njih baštinili i čuvamo ih za generacije koje dolaze«, tim je riječima zaključen službeni dio svečane skupštine.

Ivana Andrić Penava
Fotografije: Petar Gašparović,
Goran Roksandić

? Kako danas gledate na nekadašnji praznik 29. novembar? ?

VLADO JAKŠIĆ,
Apatin

Nismo znali sačuvati što smo imali

Sve nas iz srednjih i starijih generacija shvata nostalgija za starim vremenima, pa tako i za nekadašnjim državnim praznicima. Ta nostalgija nije ideološki obojena, mislim da je u pitanju nostalgija za tadašnjim načinom života. Bili smo bezbrižniji, živjeli smo opuštenije. Dan Republike ostao mi je u najdražim sjećanjima još iz djetinjih dana. Za taj praznik djetinja sjećanja mi neizostavno vežu svinjokolje. Sjećam se i prijema u pionirsku organizaciju i pionirskog zavjeta. Zbog toga smo osjećali veliku dozu ponosa. Današnja mladež nam stalno govori da nam je netko ispirao mozgove, međutim mislim da nas je ipak tadašnji sustav odgoja pripremao za život bolji od današnjeg. I moji roditelji su se veselili državnim praznicima, najviše Danu Republike. U poduzećima se nije postavljalo pitanje hoće li se za praznik raditi ili ne, za razliku od današnjice. Danas se za svaki državni praznik osjećam jedno kad vidim da praznuju samo uposlenici u javnim službama i državnim poduzećima, a privatni sektor ne zarezuje ni praznike ni radnike, pa se radi bez zastoja, bez nadoknade za rad u neradnim danima. Nekada su državne praznike morali poštovati svi. U posljednjim desetljećima svašta nam događalo. Mijenjaju se države, nastaju novi, nestaju stari praznici, mijenjaju se simboli i zastave, mijenjaju se zakoni i običaji. Rađaju se neka nova djeca, nove generacije kojima je ovo ružno jedino poznato i lijepo, kojima je loše jedino dobro za koje znaju. Jednostavno, nismo znali cijeniti i sačuvati vrijednosti koje smo imali.

I. A.

LJILJANA CRNIĆ,
Beograd

Žal za mladošću

Sove distance i s ovom razlikom u godinama teško je biti realan. Ne samo na 29. novembra, nego i na sve ostale državne praznike stare nam Juge gledam kao bivši žitelj koji se ugodno osjećao u cijeloj tadašnjoj državi. Uvijek mi je krug kretanja bio velik. Obožavala sam, a i dan danas obožavam putovati, upoznavati nove ljude i nove gradove. Iz tog doba i s tih prostora imam jako, jako puno prijatelja, a ta prijateljstva njegujem i danas. I danas mi je taj dan, taj za mene najveći praznik, nekako onako, kako bih rekla, svečan i veličanstven. Čisto zbog nostalgije proslavim ga uz čašu vina bar s nekoliko starih prijatelja, koji su listom moji istomišljenici glede života u staroj, dobroj Jugi. Proslavljam ga i danas, jer sam ga proslavljala dobar dio svojega života. To je već čista žal za mladošću. Nezaboravna mi je i moja, u stvari naša, radost zbog dolaska praznika. Uostalom, zar se nismo *ka dica* radovali prazniku u stilu *jupi, ne idemo u školu*; kasnije, kao mladi uposlenici, *opet jupi, ne radi se*. A nezaboravno mi je kako se znalo spajati praznične dane s bližim vikendom, pa zbog tog spajanja imaš cijelih pet dana za *guštanje*. Ovo danas mi nema duše. Izmišljaju se neki novi praznici, koje poštuju samo činovnici iz državnih institucija, a oni koji su uposleni u privatnom sektoru u većini slučajeva niti ne znaju koji se sve praznici slave.

I. A.

PETAR VEJNOVIĆ,
Šid

Ostala su samo sjećanja

Proslava Dana Republike bivše SFRJ za moju generaciju, u godinama kada se to slavilo, imala je posebno značenje. Ne u onom ideološkom smislu nego naprotiv kao prilika da se sretnemo s prijateljima i poznanicima koje dugo nismo sretali i vidjeli. Kao po pravilu sastavljalo se po nekoliko dana praznika, a često se događalo da gotovo cijeli tjedan bude praznovan. Ono što je Dan Republike bivše SFRJ izdvajalo na neki način od sličnih praznika bila je i činjenica da se osim praznovanja u tijeku tih dana odvijale mnoge druge svečanosti koje su upriličene za najveći praznik bivše države. Tako su često organizirana razna kulturna, sportska i druga zbivanja. I mi novinari i pored toga što smo u najvećem dijelu pratili ta događanja na Dan Republike pronalazili smo vremena da se i sami nađemo u krugu svojih obitelji i prijatelja. Često su za Dan Republike organizirana putovanja i ekskurzije u druge krajeve bivše Jugoslavije, jer je bilo dovoljno vremena i za odmor i razonodu ali i za pripreme za naredni radni tjedan. Riječju, taj dan je oslikavao stanje u bivšoj državi jer su tada ulice u gradovima i mjestima širom bivše države bile u svečanom ruhu. Nestankom SFRJ nestalo je i obilježavanje ovog praznika. Istina, ostao je u datumu bivše SRJ i državne zajednice Srbija i Crna Gora kao državni praznik, ali to je bilo daleko od vremena kada je on predstavljao simbol države koja je 1943. godine nastala upravo tog datuma. Danas su nažalost, barem kod nas starijih, ostala samo lijepa sjećanja.

S. D.

**RAZGOVOR POVODOM OSNIVANJA
ŽENSKE RURALNE MREŽE VOJVODINE:**

**LADISLAV SUKNOVIĆ, PREDSEDNIK HKPD-a
MATIJA GUBEC, TAVANKUT**

Unaprjeđenje položaja žena i mladih

Ženska ruralna mreža Vojvodine osnovana je 22. listopada 2016. godine od organizacija civilnog sektora u Vojvodini. Glavni cilj formiranja Ženske ruralne mreže Vojvodine je unaprjeđenje položaja žena i mladih u ruralnoj sredini Vojvodine, a čine je 14 organizacija iz Vojvodine među kojima je i Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Kako kaže naš sugovornik, predsjednik HKPD-a *Matija Gubec* **Ladislav Suknović** želja svih članica Mreže je zastupanje interesa žena i mladih u selima Vojvodine, i to u svim segmentima koji se tiču poboljšanja uvjeta života i kreiranja boljeg okruženja za rad i život i to kroz sudjelovanje u procesima ruralnog razvoja Vojvodine, koji se tiču već spomenutog položaja žena i mladih u tim sredinama. Potom tu je i želja za **uspostavljanjem suradnje na lokalnoj, pokrajinskoj i republičkoj razini** zbog mogućnosti sudjelovanja u donošenju odluka koje se tiču položaja žena i mladih na selu, primjena modela dobrih praksi koji će pridonijeti ekonomskom jačanju žena i mladih na selu kao i unaprjeđenje

znanja žena i mladih na selu kroz edukacije.

S obzirom na to da je Mreža nedavno osnovana, koji su vam prvi planovi za djelovanje?

Aktivnosti i djelovanje Mreže zamišljeno je kroz tematske grupe s prijedlogom da svaka od članica može sudjelovati u radu više tematskih grupa, u zavisnosti od potreba. Tematske grupe su raspodijeljene u pet oblasti i to: *edukacija i unaprjeđenje vještina, suradnja s državnim tijelima na lokalnoj, pokrajinskoj i republičkoj razini, proizvodi i marketing, suradnja s drugim mrežama u Srbiji, regiji i EU, održivost funkcioniranja i razvoj mreže.*

U narednom razdoblju Mreža će se posvetiti pitanjima održivosti, sačiniti bazu podataka o svakoj od članica i ponudi koje neka od udruga imaju, odnosno ustanoviti kapacitet svake članice. Nakon baze podataka sagledat će se što je članicama Mreže potrebno i u tom smjeru sačiniti godišnji plan i prioritete aktivnosti.

Na koji način će Gubec dati doprinos, odnosno kako će sudjelovati u njezinom radu?

Naša udruga je visoko uključena od samog osnivanja Ženske ruralne mreže, te smo stavili na raspolaganja naše kapacitete i pripomogli u organiziranju inicijalnih sastanaka. Daljnji naš angažman će biti kroz navedene tematske grupe ovisno o našim potrebama i prioritetima, te značaju kojim možemo doprinijeti u razvoju Mreže.

Ima li zainteresiranih žena iz Gupca za aktivnosti ovakve vrste?

Gubec ima razvijenu i kvalitetnu, dobro organiziranu grupu žena u okviru slamarke sekcije, ali i u okvirima drugih projektnih aktivnosti koje se provode u Tavankutu. Slamarke su postale prepoznatljivi simbol ne samo naše udruge već i cijele hrvatske zajednice, pa rekao bih i Vojvodine. Njihovi radovi, slike, suveniri su samo jedan dio poticaja seoskim ženama da svoju kreativnost pretoče u poduzetničke ideje i projekte. *Gubec* je uspio zaokružiti kompletan proces

umjetničkog stvaranja i plasmana ovih proizvoda. Sama čvrsta organiziranost i kontinuitet u radu dovoljno govori o želji i volji naših žena za uključivanje i zajedničko nastupanje na projektnom tržištu.

Kakva je ponuda proizvoda žena iz Tavankuta?

Osim već spomenutih suvenira i slika od slame, naše žene su vrlo uspješne i u drugim sferama aktivnosti i poslovanja na selu. Moram spomenuti vrlo uspješne žene iz Tavankuta koje se bave ratarstvom, voćarstvom, stočarstvom. Nositeljice su poljoprivrednih gospodarstava, iako se ne natječu, napominjem da najbolju rakiju u Tavankutu peče upravo jedna naša članica. Naša turistička ponuda svakako ne bi bila toliko atraktivna da u njoj ne sudjeluju brojne žene, **napose kroz gastronomsku ponudu.** Naše članice su nositeljice velikog broja aktivnosti i manifestacija.

Koliko su žene u Tavankutu inicijativne za pokretanje vlastitih biznisa? Smatrate li da će ih ova Mreža potaknuti na nove ideje? Ohrabriti? Educirati?

Mi konstanto pratimo i provodimo edukacije iz raznih oblasti. Podsjetit ću da u okviru Festivala voća početkom godine provodimo edukacije o primjeni novih tehnologija i zaštite u voćarskoj proizvodnji, imali smo nekoliko treninga vezanih za marketing i plasman suvenira od slame, što svakako predstavlja naše napore u ohrabriranju i želji da se otisnu u svijet poduzetništva. Sustavno radimo na plasmanu suvenira od slame, otkupljujemo poljoprivredne proizvode, gastronomske proizvode koje poslužujemo turistima. Zapravo smo zatvorili ciklus proizvodnje i plasmana proizvoda gdje seoske žene imaju vodeću ulogu, ali i znantu financijsku dobit. Moram priznati da su žene daleko brže i značajnije prepoznale važnost umrežavanja i zajedničkog nastupa. Prepoznale su mogućnosti koje i naša Udruga ali i Mreža otvaraju i siguran sam da će spremno i sigurno koristiti u budućnosti.

J. Dulić Bako

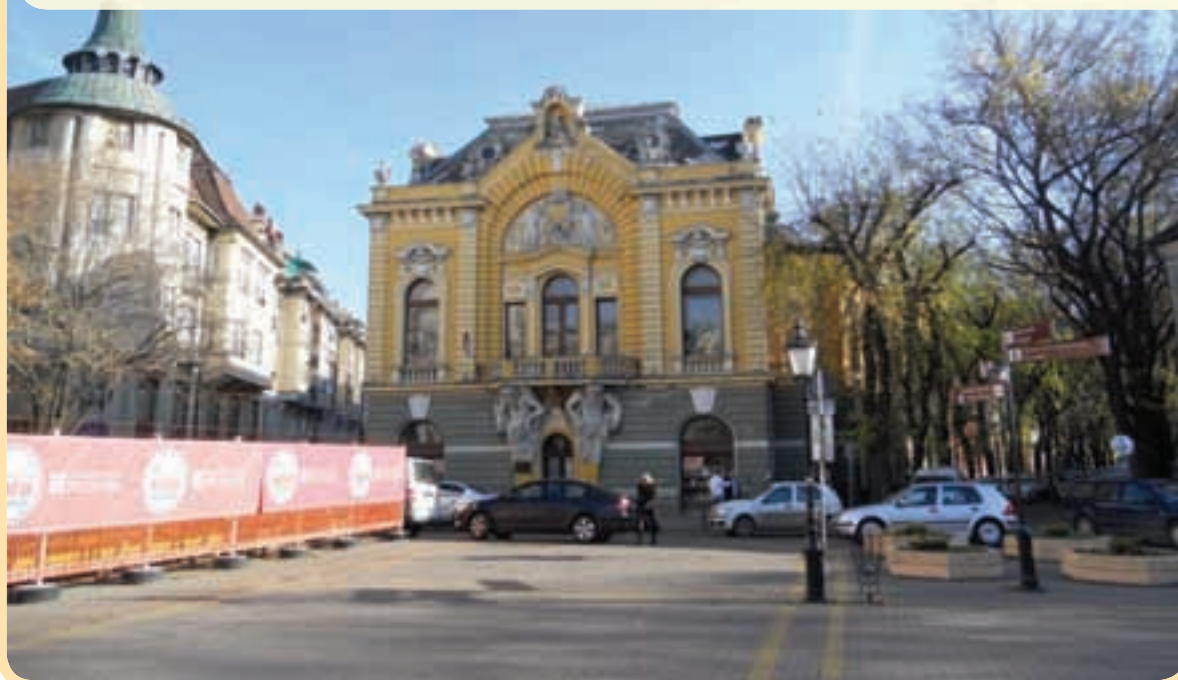
Stoljeće ljepote starih fasada

NEKAD
i
SAD

Zgrada Gradske knjižnice u obliku koji danas poznajemo nastala je između 1895. i 1896. godine obnovom i dogradnjom stogodišnje barokne kurije subotičke familije **Skenderović**, tada za potrebe *Pučke kasine*. Nakon Drugog svjetskog rata ovdje je bio *Oficirski dom*, a potom od 1953. godine smještena je Gradska knjižnica, što je i danas. Jedna zanimljivost iz našeg vremena: zgrada je ove godine prvi put u svojoj povijesti dobila dizalo. Time je slabije pokretnim osobama olakšano korištenje odjela Knjižnice koja se nalaze na katu. Podaci o povijesti ovog značajnog objekta predstavljeni su i na web stranici *Putevi i kulture* u projektu iz prekograničnog programa Mađarske i Srbije, u prikazu kulturnih znamenitosti Kiskunhalaskog i Sjevernobačkog okruga.

Objekt na susjednom uličnom uglu na istoj fotografiji također predstavlja kulturno dobro. Podignut je za gradsku najamnu palaču 1912. godine, po projektu **Pála Vadásza**, s elitnim stanovima i gradskim ateljeom, čijim je izdavanjem upravljao Gradski senat. Naručitelj objekta je bio slobodni kraljevski grad Subotica. U prizemlju su bile prodavaonice, a dugi niz godina u zgradi je bila i Gradska tiskara. Ugaonim dijelom kojim ovaj objekt »izlazi« na trg i njegovim ukrasnim detaljima i danas privlači pažnju prolaznika i turista.

K. K.

Voda i zrak

Po klasičnoj grčkoj filozofiji postoje četiri elementa to su: voda, zrak, vatra i zemlja. Kod starih Kineza, osim ovih elemenata, peti element su bile kovine. Naravno, današnja znanost dokazala je da postoji preko stotinu elementa čija lista nije konačna, jer znanstvenici još i danas otkrivaju nove elemente. No, da se mi vratimo antičkim misliocima, kojima suvremena atomska fizika nije bila poznata, ali su spoznali da bez vode i zraka ne bi postojao ni život. Mi, njihovi potomci, upravo zaboravljamo važnost ovih osnovnih elemenata. Jedan britanski filozof tvrdi da čovječanstvo, s ovolikom eksploatacijom resursa i uništenjem okoliša, može još oko tisuću godina opstati na Zemlji i nakon toga će se morati seliti na neki drugi planet. Putovanje na Mars i njegova kolonizacija iz domene znanstvene fantastike polako prelazi u fazu realizacije. Stručnjaci prognoziraju da će za dvadeset godina prvi ljudi sletjeti na površinu ovog planeta.

KLIMATSKE PROMJENE

Ove godine u Parizu, uz sudjelovanje najvećih država odgovornih za klimatske promjene, suglasili su se da će sve učiniti da prosječna temperatura na planetu ne smije porasti preko dva stupnja Celzijeve skale. Simbolično rečeno »pretjerano se igramo vatrom« i proizvodimo pretjeranu količinu ugljičnog dioksida, a s druge strane sve više se smanjuje tzv. količina zelene mase, koja pak ovaj plin pretvara u nama tako potreban kisik. Ovih dana u susjednoj Budimpešti, uz sudjelovanje 1.800 gostiju, odvija

se jedan trodnevni političko-znanstveni skup koji ja nazvan »Svjetska konferencija o vodi« na kojem sudjeluju delegati iz 117 zemalja. Papa Franjo I. poručio je skupu: »voda je blagoslovljeni Božji dar, nije predmet trgovine i nikom se ne može zabraniti da se njome koristi«. Predsjednik Mađarske **János Áder** tvrdi: »Osamdeset posto

Dokle ćemo uživati u ovakvim slapovima?

utjecaja promjene klime upravo možemo osjetiti preko vode«. Današnju klimu karakteriziraju sve ekstremnije pojave vezane uz vodu, samo da spomenen nedavne katastrofalne poplave u sjevernoj Italiji, prouzrokovane enornim količinama padavina, ili pak dugotrajnu sušu u Boliviji, gdje se stanovništvu doslovce dijeli čašicu vode da ne bi umrli od žeđi. Neki tvrde da većina migranata iz Afrike upravo bježi zbog nedostatka vode, neophodne za poljodjelstvo; suše su skoro svakogodišnje u nekim zemljama ovog kontinenta. Na ovoj konferenciji će se raspravljati o problemima

opskrbe vodom, ali i o problemima pročišćavanja otpadnih voda; na njoj će se govoriti i o jednom novom pojmu o »održivom gazdovanju vodama«. Stručnjaci Ujedinjenih naroda smatraju da će se do 2050. godine potreba za zdravom vodom povećati za 55 posto. Uzroci su povećanje broja ljudi, veća potreba za hranom koja je pak

stava koja su priključena na gradski vodovod i kanalizaciju već plaćaju isporučenu vodu, njeno odvođenje i pročišćavanje subotičkom JKP *Vodovod i kanalizacija*. Tako je i u svim gradovima, npr. i u Beogradu. To Ministarstvo financije ne zna? Ljudima prijetite i prinudnom naplatom, nadam da će to prvo uraditi u našem glavnom gradu pošto tamo živi četvrtina stanovništva ove zemlje. No, i da se plati ova »nadoknada« nikom nije jasno kako će se trošiti sakupljeni novac, jer bar kod nas u Vojvodini nakon obilnih kiša, npr. ove ili prošle godine, s njiva poplavljenih površinskom vodom, ama baš nitko vodu nije »odvodnjavao«. Ili će možda od ovog novca financirati izgradnju tako potrebnih pročišćavača otpadnih voda koje nedostaju u većini gradova i naselja lijepe nam zemlje. Paradoks je da će nam uskoro, umjesto odvodnjavanja šuma i polja, trebati navodnjavanje istih. Navodno, dio šume oko Kelebije se suši,

zbog pada nivoa podzemnih voda. Ova pojava je evidentna kod nekadašnjeg majdana pijeska. Navodnjavanje na poljoprivrednim površinama znatno povećava prihode. U susjednoj Mađarskoj navodnjava se 15 posto zemljišta, koja pak daje 40 posto poljoprivredne proizvodnje. Koliko se navodnjava kod nas? Po mom znanju oko 2-3 posto oranica. Kanal Dunav – Tisa – Dunav, među ostalim, građen je i za ove svrhe, ali je njegova voda uglavnom neupotrebljiva zbog zagađenosti. Pošto su naši poreznici mudri, možemo li uskoro očekivati i naplatu »naknade za navodnjavanje«?

uskoro vezana s poljoprivredom, kao i povećanje industrijske proizvodnje.

KAKO JE KOD NAS?

Naša država, čini mi se, na specifičan način »gazduje s vodom«. Upravo je građanima pošta donijela rješenje Ministarstva financija, Porezna uprava o naplati »nadoknade za odvodnjavanje« sa šumskih, poljoprivrednih i građevinskih površina. Upravo je zbog naplate odvodnjavanja s gradskih građevinskih površina kod mnogih Subotičana »izbio osigurač«. Naime, ona kućan-

OBLJETNICA SAVEZNE KOLONIZACIJE HRVATA U VOJVODINU

Nove veze sa starim krajem

Obilježavanju 71. obljetnice Savezne kolonizacije Hrvata iz Hrvatske i BiH u Vojvodinu prisustvovali su i predstavnici garada Sinja s kojima su vođeni razgovori o daljnjoj suradnji Stanišića i Sinja

O kolonizaciji Hrvata u Vojvodinu govorio je predsjednik HKD-a **Vladimir Nazor Ivan Karan**, koristeći podatke koje je objavio **Mario Bara**, znanstvenik iz Zagreba rodom iz Stanišića.

»Prvotnim planom bilo je predviđeno da se od 9.000 obitelji iz Hrvatske u Vojvodinu naseli 5.500 hrvatskih i 3.500 srpskih obitelji. Kriteriji za dodjelu kvota bili su angažiranost pojedinih područja u ratu, agrarna prenapučenost, mogućnost namirenja zemljom u matičnim krajevima, kao i broj prvoboraca iz krajeva iz kojih su dolazile molbe za kolonizaciju. Lika je prema prvim planovima trebala dobiti kvotu od 3.000 obitelji, Dalmacija 2.500, Kordun 1.600, Gorski kotar 1.000, hrvatsko primorje 600 i Banovina 300 obitelji. Iz nekih krajeva, kao što su Lika i Kordun, stizalo je više molbi, a recimo s Hrvatskog primorja bilo ih je manje od planiranih kvota«, kazao je Karan.

NASELJAVANJE VOJVODINE

Prvi vlak s kolonistima u Vojvodinu je stigao je iz Like rujna 1945. godine u Bački Brestovac i Filipovo, a do kraja te godine u Vojvodinu je došlo ukupno 28 transporta s kolonistima.

»Najviše Hrvata iz Dalmacije doseljeno je u Stanišić i Riđicu. Prvi transport od 150 obitelji bio je predviđen za naseljavanje Riđice i to kolonista s područja

Šibenika, Obrovca, Knina i Sinja. Prvi transport, čija je odrednica bio Stanišić, s oko 1.500 ljudi s područja Sinja i Splita, stigao je 19. prosinca 1945. godine«, kazao je Karan.

Treći transport, u kome su pretežito bile obitelji iz kotora Knin, stigao je siječnja 1946. godine. Krajem siječnja stigao je i četvrti transport s oko 160 obitelji iz raznih krajeva Dalmacije. Posljednji transport s 150 obitelji pristigao je u jesen 1946. godi-

Hrvata (ukupno 7.740 stanovnika), a u Riđici 473 (od ukupno 4.163). Broj koloniziranih Hrvata bio je veći, ali se dio njih, napose onih koji se nisu bavili poljoprivrednom, vratio u stari kraj. U Vojvodini se nakon 1948. zadržalo oko 7.000 doseljenih Hrvata.

SINJ SVE BLIŽI

Dio koloniziranih Hrvata u Stanišiću je iz sinjskog kraja, pa je to i razlog što je uspostavljena

izreke i poslovice, a treći dio su stari sinjski recepti«, kazao je **Vito Perić**, v.d. ravnatelja Kulturno-umjetničkog središta iz Sinja.

Susret sa Sinjanima bio je prigoda i da se progovori o mogućnostima proširenja suradnje i konkretnim projektima s kojima bi se moglo sudjelovati na natječajima za osiguravanje sredstava.

»Ovdje postoje ljudi koji se bave proizvodnjom meda, jaka pčelarska udruga postoji i u Sinju, pa nam je zamisao da ih spojimo. Prvo kroz druženje i razmjenu iskustava«, kazao je Perić.

Jedan od mogućih vidova suradnje može biti i povezivanje umirovljenika, a predsjednik sinjske udruge umirovljenika **Petar Perajica** o tome je razgovarao s **Milivojem Nenadovim**, koji vodi udrugu umirovljenika u Somboru. Ono što već funkcionira je kulturna suradnja, a poslije izložbe

radova sinjskih umjetnika želja domaćina iz Stanišića je da se u Sinju vide slike s dosadašnjih kolonija HKD-a **Ivan Gundić Čiso Dalmata**.

Sinjanima su spremni u Stanišiću izvesti i cjelovečernji kulturni program sa specifičnim nijemim kolom iz Dalmatinske zagore. Prema riječima Vite Perića u Sinju su već završeni projekti koji su podnijeti na natječaje kako bi se osigurala sredstva za daljnju suradnju sa Stanišićem.

Z. Vasiljević

Ivan Karan i Vito Perić

ne iz raznih krajeva Dalmacije. I nakon toga bilo je doseljavanje u manjim ili većim grupama. Ukupno je naseljeno 1.029 obitelji, odnosno 5.430 članova. Kolonistima je dodijeljeno 11.500 jutara obradive zemlje, a u ovisnosti od broja članova i zasluga u ratu obitelji su dobivale od šest, pa do 14 jutara. Što se tiče Riđice kolonisti su došli u tri organizirana transporta i kasnije u nekoliko manjih grupa. Hrvatske obitelji bile su sa zadarskog i šibenskog područja i otoka. Prema popisu iz 1948. godine u Stanišiću je bilo 2.480

suradnja sa Sinjom. Osim što su ove godine priredili izložbu slika i skulptura i sudjelovali u večeri ikavice gosti iz Sinja predstavili su i rječnik starih riječi iz sinjskog kraja.

»U suradnji s autorom **Joškom Kontićem**, ravnateljem radio postaje *Hit radio* i portala *Ferata.hr* predstavljamo knjigu *Sinjanje*. Ona je nastala tako što su se slušatelji radija uključivali u program i javljali stare riječi i izraze kojih su se još sjećali. Sve to bilježilo se i rezultat je knjiga *Sinjanje* koja je doživjela i drugo izdanje. Prvi dio su riječi, drugi

GODIŠNJI KONCERT FOLKLORNOG ODJELA HKPD-A
MATIJA GUBEC IZ TAVANKUTA

Predstavile se tri dobne skupine

Već tradicionalno koncem godine članovi folklornog odjela HKPD-a *Matija Gubec* organiziraju svoj godišnji koncert. Tako su i u subotu, 26. studenog, u dvorani mjesne škole svoj rad u proteklih godinu dana predstavile su tri dobne skupine tavankutskih folklorša. Tijekom 2016. godine folklorni odjel HKPD-a *Matija Gubec* imao je na brojne nastupe u Subotici, ali i inozemstvu, među kojima se ističe sudjelovanje na zagrebačkoj Smotri folklor, Novom Vinodolskom, veličkoj Smotri folklor, na Županjskom sijelu, na Susretu KUD-ova koji nose ime *Matije Gupca* i dr. Osim samostalnih nastupa, tijekom godine folklorši su pratili ostale aktivnosti udruge, poput izložbi, turističke promidžbe, ali i televizijska snimanja. Pred sam početak adventa predstavili su svoj godišnji program

pred domaćom publikom. Najmlađa folklorna skupina, koju vodi **Sanda Benčik**, predstavila se dječjim igrama iz Slavonije, dok se srednja skupina folklorša, koju vodi **Darko Prčić** te koju čine djeca viših razreda osnovne škole, predstavila bunjevačkim, mađarskim i slavonskim plesovima. Reprezentativna skupina društva, koju vodi **Ivica Dulić**, izvela je pet koreografija: kaštelanske plesove, plesove iz Like, šokačke plesove iz Baranje, vlaške, te bunjevačke plesove. Folklornu sekciju su pratili mladi tamburaši na čelu s **Markom Grmićem**. **Alesandar Rukavina** na harmonici je popratio nekoliko koreografija. Jedna od zanimljivih točaka koncerta svakako je solistička izvedba gajdaša **Augustina Žigmanova**.

I. D.

2. prosinca 2016.

TJEDAN U BAČKOJ

Stra' me

Ostao je Sombor bez Razvojne agencije. Iskreno, nikoga to nije pretjerano zabrinulo niti potreslo. Opet iskreno i nije mi baš bilo jasno koja je bila svrha njenog postojanja osim da se u njoj udome neki nazovi stručni kadrovi. A kako takva poduzeća gdje se lako može udomiti stranački puk dobro dođu svakoj stranci kada je na vlasti, vjerojatno bi opstala i Razvojna agencija da nije u tijeku to famozno smanjenje broja uposlenika u javnom sektoru. Ovako otišla je u povijest još jedna (politička) tvorevina. Ali tu nije kraj, jer u vrijeme kada ovaj tekst bude pred čitateljima u povijest će otići još dva somborska javna poduzeća – Direkcija za izgradnju grada i Urbanizam. Ruku na srce za Direkcijom i nema nekog žala. Em je osnovana tek prije nekoliko godina, em nekog efekta njenog postojanja nije ni bilo, jer je ona praktički samo preuzela poslove koje je do tada radio komunalni odjel u lokalnoj samoupravi. E, kod Urbanizma je već druga priča. Ne samo zbog toga što postoji više od pol stoljeća, što u njemu radi desetak licenciranih arhitekata i inženjera, već zbog toga što se u Urbanizmu radilo sve ono što se ticalo planiranja razvoja grada. Znači li to da Somboru više ne treba planiranje, utemeljeno na mišljenju struke i tradiciji ovog grada? Znači li to da će planovi gradnje sada ovisiti isključivo o hirovima stranačkih pojedinaca? I do sada je bilo svega i svačega, a što će tek biti? Stra' me da za koju godinu od onog prepoznatljivog Sombora neće još puno toga ostati.

Iz županijskog priopćenja da se iščitati da je Gradsko vijeće utvrdilo prijedlog odluke o pokretanju postupka likvidacije nad Javnim poduzećem za prostorno i urbanističko planiranje Urbanizam i zaštitu spomenika kulture, a razlozi su loše poslovanje, ili preciznije gubitak od osam milijuna dinara u 2015. godini i veliki broj zaposlenih. Ne sumnjam da je to točno, ali tko je kriv za gubitak? Pa ravnatelji koje postavlja ista ta lokalna vlast koja se sada čudom čudi što gubitak uopće i postoji. Tko zapošljava? Isto se također zna. Stra' me samo da sve ovo nije samo izgovor da se likvidira ovo poduzeće koje se bavilo prostornim i urbanističkim planiranjem i bez čije suglasnosti i dozvola se nije moglo graditi, proširivati, rušiti, postavljati (barem formalno je bilo tako). Stra' me sada da će tjedni i mjeseci koji dolaze pokazati što je pravi razlog likvidacije Urbanizma. Daj Bože da nisam u pravu, ali stra' me da ćemo (možda) posljedice toga vidjeti već s prvim proljetnjim danima.

Z.V.

SJEDNICA HNV-A ODRŽANA U SURČINU

Usvojena Strategija obrazovanja

*Dane su ocjene i izrečene pohvale i primjedbe na Strategiju *
Priznanja dobili Josip Stantić, Ladislav Suknović i Nataša Miljački*

Glavna točka 45. redovite sjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća, koja je održana u petak, 25. studenoga, u prostorijama Hrvatske čitaonice Fischer u Surčinu, bila je prijedlog o usvajanju Strategije obrazovanja na hrvatskom jeziku u Srbiji za razdoblje od 2017. do 2021. godine, koju je prisutnima prezentirala dopredsjednica Odbora za obrazovanje HNV-a **Jasna Vojnić**, nakon čega vijećnici imali mogućnost dati ocjenu i primjedbe na jedan od najvažnijih donesenih dokumenata od kada je osnovano HNV. Od predstavnika Ministarstva prosvjete Srbije koji su prisustvovali sjednici, dokument Strategije ocijenjen je kao veoma uspješan i visoko je rangiran. Hrvatska zajednica je prva nacionalna manjina u Srbiji koja je izradila Strategiju, a u bliskoj budućnosti najavljen su i izrade novih strategija iz oblasti informiranja, kulture i službene uporabe jezika.

PRIMJEDBE VIJEĆNIKA

Nakon prezentiranja Strategije za riječ se javio vijećnik **Vladimir Kranjčević**, koji je postavio nekoliko pitanja:

»Na kojoj sjednici i na temelju kojih kriterija je izabran autorski tim? Koje znanstvene reference su članovi autorskog tima koristili i tko je vođa autorskog tima? Koje su temeljne odrednice Strategije? Zašto istraživanjima nije obuhvaćena cijela zajednica i zašto nema Banata, Beograda, centralne Srbije i Novog Sada? Koji su izvori informiranja korišteni i kako se projekt financirao?«

Primjedbom na Strategiju iznio je i vijećnik **Ivan Karačić** ističući da je Strategija uopćena, da je u njoj navedeno dosta netočnih podataka. No, drugačije viđenje iznijeli su drugi vijećnici:

»Ovo je jedan od najvažnijih dokumenata u dosadašnjem radu HNV-a, koji je od kapital-

nog značaja za našu zajednicu i u interesu našeg naroda«, istaknuo je **Petar Kuntić**.

Slično viđenje iznijela je i **Ankica Jukić-Mandić**, pohvalivši tim za uspješan rad:

»Ovo je plod višemjesečnog rada i velikog truda. Iako nisam sudionik izrade Strategije, znam koliko je to težak i trnovit put. Sve pohvale stručnom timu i mislim da se ovom strategijom daje veliki doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku.«

Odgovore na neka pitanja vijećnika dao je i predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**, navodeći da je javna rasprava bila otvorena do 23. studenog do kada je svaki vijećnik mogao poslati svoje primjedbe:

»Ovaj dokument je urađen prije svega zahvaljujući pomoći Fonda za otvoreno društvo i za taj projekt je konkurirao HNV. Sigurno da takav kvalitetan dokument ne bismo mogli dobiti, jer jednostavno nemamo financijske resurse za jedno takvo interdisciplinarno djelo.

Dokument, naravno, nije savršen. Naglasak na njemu nije na nekim činjenicama ili na nekim statističkim analizama nego su one upravo u funkciji projekcije nekih smjernica rada u budućnosti. Sljedeći korak je izrada jednog strateškog dokumenta vezanog za osnivanje posebnog obrazovnog centra u koj en bi se nastava odvijala na hrvatskom jeziku. Uvjeren sam da ako bismo napravili jedan hrvatski i katolički centar da bi to pridonijelo kvalitetnijem obrazovanju na hrvatskom jeziku. Kada je riječ o predmetu hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture koji je zastupljen u Srijemu i Podunavlju, tu je osnovni cilj povećati broj i zainteresiranost djece. Tu postoje određeni limitirani faktori koji nisu vezani za našu zajednicu, a to je povećanje iseljavanja, depopulacija, ali da vidimo ipak što mi tu možemo učiniti kako bi se broj djece povećao.«

PRIZNANJA

Vijećnici su usvojili i prijedlog o izmjeni odluke o davanju prijedloga za imenovanje predsjednika i članova Upravnog i Nadzornog odbora Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Umjesto preminule članice Upravnog odbora **Ljiljane Dulić-Mészáros** imenovan je **Josip Bako**, a umjesto dosadašnjeg predsjednika Nadzornog odbora **Josipe Vojnić Tunić**, imenovan je **Branimir Kuntić** i za člana umjesto **Ivana Budinčevića** imenovana je **Snežana Nimčević**. Usvojeni su i prijedlozi o dodjeli nekoliko priznanja. Priznanje **Ban Josip Jelačić**, koje HNV dodjeljuje za društveni rad u hrvatskoj zajednici, bit će uručeno **Josipu Stantiću**, novinaru redakcije RTV-a na hrvatskom jeziku. Usvojena je i odluka da se priznanje HNV-a **Dr. Josip Andrić** za doprinos hrvatskoj kulturi u 2016. godini dodjeli predsjedniku HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta **Ladislavu Suknoviću**. **Nataši Miljački** bit će dodijeljeno priznanje HNV-a **Pajo Kujundžić** za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku u 2016. godini. Vijećnici su usvojili i dopunu odluke o utvrđivanju tradicionalnih naziva naseljenih mjesta na hrvatskom jeziku, a koja se odnosi na izmjenu naziva na hrvatskom jeziku za naseljeno mjesto Bački Vinogradi u Subotici. Ime za ovo mjesto na hrvatskom jeziku je Kraljev Brig.

Vijećnik Kranjčević predložio je dopunu dnevnog reda vezanu za izmjenu pojedinih naziva ulica u Petrovaradinu s ćirilice na latinično pismo. Njegov prijedlog formuliran je kao vijećničko pitanje, na koje će on u dogledno vrijeme dobiti odgovore. Nakon razmatranja dopisa članice Vijeća **Snežane Periškić**, o upućivanju primjedbi HNV-a na Pravilnik o kriterijima i standardima za financiranje ustanove koja obavlja djelatnost osnovnog obrazovanja i odgoja, preimenovan je prijedlog zaključka u kojem se traži da se tajniku škole OŠ 22. oktobar u Monoštoru vrati norma tajnika škole koja trenutno iznosi 50 posto, koliko je i bila, zbog povećanja obima posla i poznavanja jezika kojim se govori u školi. Posljednje točke dnevnog reda odnosile su se na usvajanje prijedloga odluka o davanju mišljenja na izbor ravnatelja OŠ **Ivo Lola Ribar** u Baču i ravnatelj OŠ **Boško Palkovljević Pinki** u Srijemskoj Mitrovici.

Sjednici je prisustvovalo 18 vijećnika, a osim njih prisustvovali su i predstavnici novoosnovane hrvatske udruge Hrvatski kulturni centar iz Beograda, kao i veleposlanik Hrvatske u Beogradu **Gordan Markotić**, koji je tom prilikom pohvalio Strategiju obrazovanja na hrvatskome jeziku.

Suzana Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Koliko se zdravo hranimo?

Ovih dana u medijima u Srijemu aktualna je priča o povlačenju s tržišta *juvitana* kašica za bebe kompanije *Swisslion Takovo* iz Indije, jer je, kako je priopćeno, u njima nađen veći broj određenih vrsta pesticida nego što je dozvoljeno. Naime, nedozvoljene količine pesticida nađene su u 18 proizvoda koji se proizvode u tvornici *Swisslion Takovo* u Indiji, zbog čega je ova tvornica 12. studenoga obustavila proizvodnju. U kašicama je nađen antioksidans difenilamin koji je zabranjen u Europskoj uniji, a koji služi da se što duže odgodi truljenje voća. U priopćenju ove kompanije se navodi da će, ako supernalaz Ministarstva zdravlja bude točan, biti uništene zalihe spornih proizvoda, a tvornica u Indiji će biti trajno zatvorena, no naglašavaju da neće dozvoliti gašenje svog najjačeg brenda u proizvodnji dječje hrane i da će tvornica biti izmještena tamo gdje na tržištu budu osigurane zdravstveno ispravne sirovine. I dok se čekaju superanalize, radnici navedene kompanije, njih četrdesetak, strahuju za svoje radno mjesto. Tako radnici, ni krivi ni dužni, mogu ostati bez posla ukoliko se dokaže da su *juvitana* kašice, koje su se proizvodile u njihovom pogonu, pune pesticida. Ono što je potrebno uraditi, a kako poručuju iz Udruženih sindikata Srbije, je da se utvrdi odgovornost ljudi koji su bili zaduženi za kontrolu kvalitete i provođenja cijelog postupka proizvodnje. Ističu da se ne može sve svaliti na radnike, zatvoriti tvornicu, preseliti je na neko drugo mjesto, a da nečija odgovornost ostaje po strani. Tijekom prošloga tjedna javnost je ostala zbunjena nakon što je kompanija *Swisslion Takovo* priopćila da su svi njeni proizvodi zdravstveno ispravni i prizvedeni po najstrožim europskim standardima. Iz kompanije tvrde da su izvještaji superanaliza, koje je proveo akreditirani laboratorij iz Bečeja, dostavljeni Ministarstvu zdravlja Srbije. S druge strane, SP Laboratorij demantirao je da je uradio superanalizu *juvitanih* kašica, već kako kažu, ispitivanje proizvoda koje je u sklopu svoje interne kontrole poslao proizvođač *Swisslion Takovo*. U moru raznoraznih priopćenja roditelji su zbunjeni i zanima ih jedino odgovor na pitanje je li hrana sigurna? S druge strane, kompanija *Swisslion Takovo* optužuje državu, postavljajući pitanje je li u Srbiji uopće moguće uzgajati voće koje nije puno pesticida, kao i je li zatrovano obradivo zemljište na teritoriju Srbije i može li se proizvesti zdrav finalni proizvod? U iščekivanju konačnog odgovora ostaje nam da dobro vodimo računa o tome što kupujemo.

S. D.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, na temelju članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta *Telekom Srbija* AD Beograd, Takovska 2, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska 2-4, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije SU36/SUU36/SUO36-BAČKI VINOGRADI zaveden pod brojem IV-08/I-501-339/2016, a koji se planira na katastarskoj parceli 1919 KO Bački Vinogradi, Kraljev Brig, ulica Željeznička bb (46.118592°, 19.844719°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg Slobode 1, Gradska kuća, II. kat, soba 226).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu: zivotnasredina@subotica.rs.

GODIŠNJI KONCERT HGU-A FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA U SUBOTICI

Sumiranje uspješne godine

Veliki tamburaški orkestar HGU

Već po tradiciji, Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* iz Subotice pred kraj godine priređuje svoj Godišnji koncert kako bi prikazali rad i postignuća u proteklih 365 dana. Godišnji koncert održali su u nedjelju u punoj Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće.

RAZNOVRSTAN REPERTOAR

U udruzi djeluju Dječji tamburaški orkestar i Veliki tamburaški orkestar. Pod ravnanjem prof. **Mire Temunović** svoje umijeće predstavili su izvodeći djela klasične (preludij iz **Charpentierova** *Te Deuma*, *Intermezzo sinfonico*

Specijalni gost: Dušan Svilar

iz opere *Cavalleria rusticana*, **Offenbachov** *Can can*, ulomci iz opere *Ero s onoga svijeta* i operete *Barun Trenk*), tradicijske (splet bunjevačkih i igara iz Baranje, *Vatrena podravska polka*, *Rumunski zimski marš*...) te filmske glazbe (*Pulp fiction*). Pojedinih točkama podsjetili su na važne obljetnice: 125 godina od rođenja **Pere Tumbasa Haje** (*Veliko subotičko kolo*) i 260. godina od **Mozartova** rođenja (*Sonata No. 11, A dur, KV 331*).

Predstavljen je i upravo objavljeni CD pjesama s ovogodišnjeg, XVI. festivala *bunjevački pisama*. Kao vokalni solisti nastupili su: **Ines Bajić**, **Violeta Radić**, **Miljana Kostadinović** i **Milan Horvat**. Specijalni gost večeri bio je pjevač **Dušan Svilar**

Dječji tamburaški orkestar HGU

iz Subotice s kojim su nastupali već ranije, u emisiji *Šljivik* Radio televizije Srbije.

BROJNI NASTUPI

Ovo je jedna od najaktivnijih hrvatskih udruga, posebice kada je riječ o području glazbe. Prema riječima njihova dopredsjednika **Vojislava Temunovića**, ovo je bila uspješna godina za udругu. Organizirali su njihove dvije najveće manifestacije – XVI. Festival bunjevački pisama i Smotru dječjih pjevača i zborova (trinaestu po redu), te održali i svoj Proljetni koncert. No bilo je još puno nastupa. Članovi orkestra sudjelovali su i na Festivalu

vojvođanske tamburice u Adi, Republičkom natjecanju u Novom Sadu, Festivalu *Mlade žice* u Srijemskoj Mitrovici te Tamburica instrumental festivalu u Požegi.

Dječji orkestar je nastupio i u Žedniku (dva puta), te na svečanom otvorenju središnje proslave Prve dječje svetosavske nedjelje... Veliki tamburaški orkestar nastupio je na *Književnom prelu* u Subotici, proslavama Hrvatskoga nacionalnog vijeća, na koncertu *Prljavog kazališta*, *Danima Balinta Vujkova*, na *Danima Matoša i Andrića* u Plavni, na otvorenju izložbe vojvođanskih amaterskih slikara na Paliću, na manifestaciji

Šokci i baština u Monoštoru, na svečanosti za najbolje učenike u nastavi na hrvatskom jeziku, u sklopu *Noći muzeja* u

NA TELEVIZIJI ZA BOŽIĆ

Godišnji koncert HGU Festival bunjevački pisama snimala je produkcija Cro media, a trebao bi biti prikazan na subotičkoj televiziji K23 za božićne blagdane.

ZKVH-u, na svečanom dočeku visokih dužnosnika Kolinde

Grabar-Kitarović i Aleksandra Vučića u Tavankutu... Oba orkestra sudjelovala su i na snimanju dokumentarnog filma o subotičkim tamburašima za potrebe Hrvatske televizije.

Valja dodati i da su pojedini njihovi članovi osvojili prve nagrade na vojvođanskom i republičkom natjecanju, kao i na Tamburica instrumental festivalu u Požegi, gdje je nagrađen i njihov komorni orkestar.

HGU Festival bunjevački pisama do kraja godine očekuju nastupi na *Danima hrvatske kulture* u Somboru, te u Požegi (Hrvatska) gdje će imati uzvratni posjet udruzi *Vila Velebita*.

D. B. P.

Mlade pjevačke snage: Miljana Kostadinović, Ines Bajić i Violeta Radić, Milan Horvat

Dobre reakcije za Jesen samuraja u Hrvatskoj

BEOGRAD – Srpski film *Jesen samuraja*, koji se proteklog vikenda počeo prikazivati u kinima dilejm Hrvatske, naišao je na pozitivne reakcije, kako kritike, tako i publike, priopćio je distributer *Taramaunt*. *Jesen samuraja* redatelja **Danila Bečkovića** je romantična komedija s elementima sportskog filma.

Predstava *Beton mahala* u Zagrebu

ZAGREB – Zagrebačka Scena *Vidra* ugostila je u ponedjeljak predstavu *Beton mahala* srpske kazališne trupe *Joj evo ih ovi* iz Novog Pazara u režiji **Branislava Trifunovića** i **Rifata Rifatovića**, koja je zbog načina na koji progovara o problemima mladih, dotičući se vjerskih, političkih i drugih društvenih pitanja, izazvala brojne kontroverze u Srbiji, te je čak bila i zabranjena, piše Hina. Gostovanje je rezultat suradnje beogradskog Kulturnog centra *Baraka* i Kazališta slijepih i slabovidnih *Novi život* iz Zagreba.

Pjesnička večer Hrvata iz Vojvodine

ZAGREB – Prigodom sjećanja na 25 godina progonstva iz zavičaja i 25. obljetnice svoga utemeljenja, Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata organizira niz programa. Pjesnička večer Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata bit će održana večeras (petak, 2. prosinca) u Kulturnom centru *Dubrava* (Avenija Dubrava 51 a) u Zagrebu s početkom u 18 sati. Nastupit će pjesnici: **Lajčo Perušić**, **Zvonimir Nemet** i **Tanja Čačić**, a članice Hrvatske mladeži Bačke i Srijema čitat će pjesme hrvatskih pjesnika iz Vojvodine. O pjesništvu Hrvata u Vojvodini govorit će prof. **Đuro Vidmarović**, a u glazbenom dijelu večeri nastupit će Ženski vokalni ansambl *Wizde*.

Tribina *Položaj Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata 25 godina poslije progonstva* bit će održana 16. prosinca u Osijeku, u dvorani Hrvatskog narodnog kazališta.

Predstavljanje nove knjige Milane Černelić

SUBOTICA – Predstavljanje knjige *Bunjevci – ishodišta, sudbine, identiteti* autorice prof. dr. sc. **Milane Černelić** bit će održano sutra (subota, 3. prosinca) s početkom u 18 sati, u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici. Knjigu će predstaviti: dr. sc. **Slaven Bačić**, predsjednik HNV-a, prof. dr. sc. **Jadranka Grbić Jakopović**, recenzentica, prof. dr. sc. **Milana Černelić**, autorica i prof. **Tomislav Žigmanov**, ravnatelj ZKVH-a.

Bunjevci – Ishodišta, sudbine, identiteti nova je knjiga prof.

dr. sc. **Milane Černelić** tiskane u listopadu mjesecu u sunakladi Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, FF pressa i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

10 godina *Jelačićevih* tamburaša

NOVI SAD – HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina priređuje svečani koncert svoje tamburaške sekcije i orkestra, u povodu obilježavanja 10. obljetnice djelovanja. Koncert će biti održan sutra (subota, 3.

prosina) s početkom u 18.30 sati, u amfiteatru SPENS-a u Novom Sadu. Osim domaćina, u programu sudjeluju: KUD *Brile* (Beočin), HKUD *Ljutovo* (Ljutovo), *La banda* (Novi Sad), Dječji zbor *Vivak* (Srijemska Mitrovica), UG *Kreativni M kutak* (Novi Sad) i *Miodrag Miša Blizanac oktet*.

Obljetnica HKUD-a *Vladimir Nazor*

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* obilježit će sutra (subota, 3. prosinca) svoju 80. obljetnicu. Ovaj datum bit će obilježen svečanom akademijom koja će od 17 sati biti održana u velikoj dvorani Županije i Godišnjim koncertom od 20 sati u Hrvatskom domu. HKUD *Vladimir Nazor* osnovan je 6. prosinca 1936. godine kao HKD *Mirosljub*.

Z. V.

Godišnji koncert HKPD-a *Đurđin*

ĐURĐIN – Godišnji koncert HKPD-a *Đurđin*, povodom blagdana sv. Nikole, bit će održan u nedjelju 4. prosinca, u župnoj dvorani crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu. Početak je u 16 sati.

Dani hrvatske kulture u Somboru

SOMBOR – U Somboru će u utorak 6. prosinca biti održani *Dani hrvatske kulture 2016.* koje organizira UG *Urbani Šokci*. Međunarodni okrugli stol *O Šokcima je rič* bit će održan od 16.30 sati na Dječjem odjelu Gradske knjižnice *Karlo Bijelicki*. Sudjelovat će izlagači iz Osijeka, Vinkovaca, Pečuha, Sombora i Subnotice. U kulturno-umjetničkom dijelu programa bit će priređen koncert Velikog tamburaškog orkestra HGU *Festival bunjevačkih pisama* iz Subotice. Koncert će biti održan u dvorani Gradske kuće od 19.30 sati.

Z. V.

GODIŠNJA SKUPŠTINA HKC-A *BUNJEVAČKO KOLO* IZ SUBOTICE

Aktivni u teškim financijskim uvjetima

Godišnja skupština Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* iz Subotice održana je prošloga četvrtka, 24. studenoga, u Velikoj dvorani Centra. Među ostalim, usvojena su izvješća o radu Centra, te njegovih Odjela od protekle skupštine. HKC ima četiri aktivna Odjela: Folklorni, Likovni, Dramski i Dječji dramski.

»Mislim da je uspjeh to što smo imali dosta aktivnosti, usprkos teškim financijskim uvjetima«, kaže za HR predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Marinko Prčić**. »Teško je održavati ovaj veliki prostor, ima puno tekućih infrastrukturnih problema. Od Grada Subotice mjesečno dobivamo 100 tisuća dinara, od čega plaćamo i jednog zaposlenog tajnika. Pišemo projekte i apliciramo na natječaje, tražimo potporu gdje god je moguće. U proteklom razdoblju održali smo naše glavne manifestacije – *Djeca u Dužijanci*, *Veliko prelo*, Međunarodnu likovnu koloniju *Bunarić*, Godišnji koncert Folklornog odjela, imali smo predstave Dramskog i Dječjeg dramskog odjela... Prošle godine je bio i koncert *Svi naši tambu-*

raši. Imali smo i tekućih infrastrukturnih radova, preuredili smo sustav grijanja kako bi racionalnije trošili toplotnu energiju, saniran je dio krova iznad Velike dvorane i terase zbog prokišnjavanja. Uredili smo i otvorili postav *Bunjevačka soba* koji se nalazi u dvorištu Centra«, dodaje on.

Voditelji Folklornog i Dramskog odjela **Andrija Bašić Palković** i **Marjan Kiš** izrazili su nezadovoljstvo, kako smatraju, nedovoljnim angažmanom uprave Centra glede gostovanja tih sekcija.

»Upućene su kritike i mislim da je dobro da se to javno čuje«, kaže Marinko Prčić. »Smatram da je svaki član Upravnog odbo-

ra dao svoj doprinos u svojim mogućnostima. Imamo sada novi Upravni odbor, mislim da ćemo moći doći do više sredstava, biti više prepoznati jer ovo je udruga s velikom tradicijom. Pozivam sve ljude dobre volje, posebno naše veterane da prate naš rad, da nam se jave i da pomognu svojim doprinosom.«

Na Skupštini su usvojene i izmjene Statuta udruge. Među ostalim, Upravni odbor će odsad imati 15 namjesto dosadašnjih 13 članova. Prema izmjenama, Skupština odlučuje ukoliko je nazočno najmanje 50 posto plus jedan registriranih članova. Uvedena je i nova dužnost – Domaćin Centra koji će se starati o namjenskom korištenju

i čuvaju pokretne i nepokretne imovine Centra.

Novi Upravni odbor činit će: **Marinko Prčić**, **Pavle Kujundžić**, **Vlatko Vidaković**, **Jašo Šimić**, **Tomislav Stantić**, **Ivana Vukov**, **Tanja Dulić**, **Miroslav Doko**, **Mirko Čipak**, **Ivan Piuković**, **Lazar Cvijin**, **Suzana Vukov**, **Ivan Ušumović**, **Denis Lipozenčić** i **Stipan Bašić**.

Usvojen je i plan i program rada za 2017. godinu. Po riječima Marinka Prčića, neki od planova su: povećanje broja članova i sekcija, širenje suradnje s udrugama u zemlji i inozemstvu kao i uključivanje *Bunjevačkog kola* u turističku mapu grada i Pokrajine.

D. B. P.

ZNAISTVENI KOLOKVIJ U MONOŠTORU

O tradicijskoj baštini šokačkih Hrvata u Bačkoj

Istraživanje tradicijske baštine šokačkih Hrvata u Bačkoj (*Monoštor, Bereg*) naziv je XLV. znanstvenog kolokvija Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata koji će biti održan večeras (petak, 2. prosinca), s početkom u 19 sati u prostorijama Doma kulture u Monoštoru. Uvodničari će biti: **Sonja Periškić**, diplomirana etnologinja te **Christina Jukić**, **Lucija Maroević**,

Marino Mihalj, **Nikolina Vuković** i **Ivan Golubić** studenti Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, sudionici terenskog etnološkog istraživanja šokačkih Hrvata u Bačkoj tijekom 2016., realiziranog u suradnji Odsjeka i ZKVH-a, pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. **Milane Černelić**.

Teme su: *Slobodno vrijeme djece u*

Monoštoru sredinom XX. stoljeća, Tradicijska prehrana Hrvata Šokaca u Monoštoru, Prakse tradicijske glazbe bačkih Hrvata na području Monoštora, Monoštorske kraljice na Dôve, Primjena narodne medicine među hrvatskim šokačkim stanovništvom sela Santova u Mađarskoj te Posmrtni običaji i vjerovanja Šokaca u Santovu u Mađarskoj.

Sudionici programa

VEČER IKAVICE U STANIŠIĆU

Lipa, naša rič

HKD Vladimir Nazor iz Stanišića priredio je Književno-pjevačku manifestaciju *Ikavica – govor dalmatinskih, ličkih, hercegovačkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata* u subotu 26. studenoga. Sedmi je to put da su organizatori na jednom mjestu okupili sudionike koji su *pivali* i kazivali na svojoj ikavici pokazujući koliko je ovaj hrvatski govor raširen među Hrvatima, gdje god oni bili. Kao što u svojoj pjesmi *Ikavico naša diko* piše **Vlatko Pavletić** – *ikavicu Hrvat ljubi*, što je i bio slogan ove manifestacije.

OD SINJA I ŠIROKOG BRIJEGA

Predsjednik HKD **Vladimir Nazor Ivan Karan** i **Ana Crnković** podsjetili su na početku večeri da je ikavica zastupljena u sva tri narječja hrvatskog jezika, a to što štokavska ikavica nije postala standar-

dnim hrvatskim jezikom može se zahvaliti tadašnjim političkim okolnostima. Ali iako nije postala standardnim hrvatskim jezikom ikavica se do danas održala kao materinski govor mnogih hrvatskih subetničkih skupina. »Ikavica je najrašireniji govor kod Hrvata. Ikavicom govore Hrvati od Hercegovine, preko Dalmacije i Like, Bosne, Posavine, Podunavlja, do bajskog trokuta. Kada smo počeli s organiziranjem ove manifestacije ideja nam je bila da to bude nešto što je zajedničko svim Hrvatima, ali i da pokažemo da možemo u suradnji s drugim udrugama napraviti nešto zajedničko što je od interesa, ne samo za dalmatinske Hrvate koji žive u Stanišiću, već za sve Hrvate koji žive u Srbiji. Ikavica nije standard hrvatskog jezika, ali je i dalje živa i prisutna. Manje nego ranije, kako zbog utjecaja standardnog hrvatskog jezika, tako i zbog utjecaja srpskog jezika, ali ona i dalje opstaje. Mi ćemo

večeras pokazati koliko je ta ikavica ista, ali opet na neki način i različita«, kazao je Karan.

Večer posvećena ikavici u Stanišiću bila je večer na kojoj se slavila ikavica. Ona bunjevačka, šokačka, hercegovačka, dalmatinska. Kroz pjesmu i kazanu i pisanu riječ. Po drugi puta gosti su bili iz grada Sinja, ovoga puta bez rere, ali su se zato u Stanišiću čuli stihovi sinjske pjesnikinje **Marije Libernjak**, koja piše na izvornoj sinjskoj štokavskoj ikavici. Čula se u Stanišiću i pjesma i kršne Hercegovine i to zahvaljujući Etno skupini *Sinovi Hercegovine* iz Širokog brijega. »Primijetio nas je predsjednik udruge iz Stanišića. Sve pjesme izvodimo na ikavici i to je razlog što smo večeras ovdje. Mi ikavicom i govorimo i na ikavici pjevamo. Naše pjesme su autorske, a nedavno nam je objavljen drugi CD. Prvi puta nastupamo u Vojvodini, ali nas za ovaj kraj vezuju prijateljstva i rodbinske veze«, kaže voditelj pjevač-

ke skupine **Ivan Ćuze**. A dio Hercegovine u Bačku je stigao zahvaljujući Udruzi *Bezdanska marina* i njejoj predsjednici **Vesni Zeleniki**. »Ovo nije samo skup HKD-a **Vladimir Nazor** već svih nas Hrvata i mislim da svatko treba dati svoj doprinos. Svatko ima nešto svoje, bilo da su to bećarci, rera, gange i zato trebamo upoznati jedni druge«, kazala je Zelenika.

DO SUBOTICE I PODUNAVLJA

Uvijek zanimljiva **Josipa Dević**, rođena Bračanka koja 35 godina živi u Subotici progovorila je o osobnosti svojih Bračana, dakako na ikavici. **Bernadica Ivanković** odabrala je za ovaj put jednu od priča **Balinta Vujkova**, naravno na bunjevačkoj ikavici. Bunjevačka ikavica čula se i od **Ivana Tumbasa** i pjevača **Marka Križanovića** i tamburaškog sastava *Ruže* iz Subotice. *Kraljice Bodroga* i **Anita Ćipanova**

Marjanović iz Monoštora na već prepoznatljivoj šokačkoj, monoštorskoj ikavici i na koncu klapa HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina, a kako bi drugačije bilo kada pjeva klapa nego li na dalmatinskoj ikavici. Večer je završena zajedničkim izvođenjem pjesme *Rajska djevo kraljice Hrvata*. »Mi Bunjevci i Šokci s dugim Hrvatima povezani smo preko naše *lipe riči* ikavice. Na ovom mjestu se susreće nekoliko verzija i dijalekata te naše ikavice, to je ta različitost koja nas spaja i koja pokazuje da smo svi mi Hrvati«, kaže **Bernadica Ivanković**, ravnateljica Hrvatske čitaonice iz Subotice.

U susret ovogodišnjoj manifestaciji HKD *Vladimir Nazor* raspisao je natječaj za najljepšu pjesmu pisanu na ikavici. Na natječaj je stiglo 15 pjesama, a **Milovan Miković** odabrao je tri prvoplasirane. Prvu nagradu osvojio je **Ivan Andrašić** iz

Sonte, drugu **Ljiljana Crnić** iz Beograda i treću **Josip Dumendžić Meštar** iz Bođana. »Ako zaboravimo riječ iz kraja

iz koga smo došli, ako zaboravimo običaje i tradiciju, nas više nema«, kazala je Crnić i tim na najbolji način izrekla koliko su

značajni napori svih onih koji daju svoj prinos očuvanju onoga što jesmo.

Z. Vasiljević

IZLOŽBA I LIKOVNA KOLONIJA U STANIŠIĆU

Sjećanje na Dalmatu

HKD Vladimir Nazor iz Stanišića organizirao je VIII. Likovnu koloniju *Ivan Gundić Čiso Dalmata*. Ova jednodnevna kolonija održava se kao sjećanje na akademskog slikara i pedagoga **Ivana Gundića**. U radu kolonije sudjelovalo je desetak slikara iz Subotice, Sombora, Stanišića i Beograda. »Članovi Likovna udruga *CroArt* sudjeluje od prve kolonije. Ove godine na koloniji sudjeluju naši članovi **Cecilija Miler, Ružica Miković Žigmanov i Snežana Buljovčić**, a svoje radove su poslali **Nela Horvat i Ivan Hajder**. Ova kolonija prepoznatljiva je i po gostoprimstvu i ambijentu. Traje osam godina, toliko traje i naša suradnja, a kroz to i čuvanje i njegovanje kulturne baštine. Mislim da su ovakve kolonije itekako važne«, kaže **Josip Horvat**, predsjednik *CroArt-a*.

U radu kolonije sudjelovali su i članovi Likovne grupe 76 iz Sombora **Stipan Kovač i Milorad Ređenović Đene** i

hercegovačkih i šokačkih Hrvata. Uz slike s kolonije priređena je i izložba slika i skulptura Likovne udruge *Signum art* iz Sinja, koja

umjetnike s područja Sinja i okolice. Povezuje ih ljubav prema umjetnosti, kistu, platnu, dljetu i drugim alatima i materijalima od kojih stvaraju svoja umjetnička djela. Udruga je osnovana prije tri godine, do sada smo imali tri zajedničke izložbe, a pojedinačno naši članovi izlagali su samostalno više puta«, kazao je **Vitomir Perić**, v. d. ravnatelja Kulturno-umjetničkog središta iz Sinja.

Prve umjetničke veze Sinja i Stanišića uspostavili pokojni **Ivan Gundić Čiso i Lovre Plavac** iz Sinja. Te umjetničke veze nastavljene su, pa je tako **Plavac** bio sudionik jedne od kolonija koja je održana u čast tada već pokojnog Gundića. Ljetos je u Sinju priređena izložba slika **Ivana Gundića**, a sada je u Stanišiću prikazano i 19 radova umjetnika iz Sinja.

Z. V.

Izložba udruge *Signum art* iz Sinja

Velo Bračulj i Slobodan Karan iz Beograda. Slike s VIII. saziva kolonije bile su izložene na manifestaciji *Ikavica – govor dalmatinskih, ličkih, bosanskih,*

je otvorena večer prije kolonije. Izloženo je 13 slika rađenih tehnikom ulja i akrila na platnu i skulpture rađene od kamena i keramike. »Udruga okuplja

OBLJETNICE SOMBORSKOG KAZALIŠTA

Kulturna povijest grada

Narodno kazalište Sombor obilježilo je prošloga tjedna 70 godina profesionalnog kazališta i 134. godine od prikazivanje prve predstave u zgradi kazališta. Naime, prva predstava u zgradi u kojoj je kazalište i danas odigrana je 25. studenoga 1882. godine. Tu zgradu izgradili su sami Somborci koji su radi toga tri godine ranije osnovali Dioničarsko društvo somborskog kazališta. Od tada kazalište radi bez prekida, a 25. studenoga 1946. godine osnovano je profesionalno kazalište.

POZNATA IMENA

Za sve te godine u ovoj teatarskoj kući režirala su poznata redateljska imena. Svoje prve glumačke korake na daskama somborskog teatra napravila je i **Eliza Gerner**, poznata hrvatska glumica. A u povijest ovog kazališta utkano je i ime upravnika **Josipa Žige Jasenovića**. Eliza Gerner debitirala je u somborskom kazalištu ulogom Dulitl u *Pigmalionu* **Irvina Shawa** 1947. godine. Uloga u *Krležinoj Agoniji* iz 1948. godine, promijenila je u mnogome životni i profesionalni put ove Somborke, koja se zauvijek vezala za čuvenog redatelja i glumca **Tita Strozzya** koji je u istominoj predstavi igrao Ivana pl. Križovca. Kratka, ali zapažena somborska karijera ove velike glumice tu se završava, jer ona sa Strozzyem, jednim od najvećih hrvatskih umjetnika prošloga stoljeća, odlazi u Zagreb i postaje članica HNK. Josip Žiga Jasenović je prije dolaska u somborsko kazalište bio upravnik subotičkog kazališta. U rodni Sombor se vratio 1954. godine, kada je postao upravnik, a na toj dužnosti ostao je sve do 1970. godine. U vrijeme njegovog vođenja teatra godišnje je kaza-

lište imalo i do 60.000 gledatelja. Jasenović je bio prvi predsjednik Zajednice profesionalnih kazališta Vojvodine, u nekoliko navrata bio je član odbora *Sterijinog pozorja*. Njegovo ime ostat će upisano i u povijesti osnivanja gradske knjižnice, povijesnog arhiva i manifestacije *Likovna jesen*.

OD IDEJE DO KAZALIŠTA

Iako se za početak kazališnog života u Somboru vezuje

a on je prihvatio projekt **Vajt Adolfa** iz Pape, kod Požuna. Bilo je pet prijedloga za lokaciju budućeg teatarskog zdanja, ali je odlučno da to bude na današnjem Trgu Koste Trifkovića. Zemljište za gradnju otkupljeno je od somborskog veleposjednika **Fernbaha** za 11.000 forinti. Gradnja je počela u proljeće 1882. godine, pa obzirom da je prva predstava odigrana već 25. studenog iste godine proizlazi da je kazalište izgrađeno za manje od godinu dana. Kazalište je svoj

pozorja. Nagrađena je ta predstava brojnim nagradama, ne samo na *Sterijinom pozorju*, a ostalo je zabilježeno da je somborsko kazalište s tom predstavom gostovalo mjesec dana u Meksiku. Prisjećajući se predstave glumac **David Tasić Daf** rekao je da su je glumci somborskog teatra odigrali čak 270 puta. »Kada smo pripremali predstavu nismo bili svjesni što radimo. Imali smo sreću da surađujemo s fantastičnim redateljem koji je od nas tražio ono što smo mislili da iz nas ne može izaći. Kada je sve bilo gotovo došao je tadašnji upravnik **Nikola Peca Petrović** s riječima – ljudi vi niste svjesni što ste napravili«, kazao je Daf. U povijesti somborskog kazališta posebno mjesto zauzima predstava *Kate kapuralica* **Vlaha Stilija** u režiji **Jagoša Markovića**. Najpoznatija je to predstava Narodnog kazališta Sombor. Premijera je bila svibnja 1995. godine, a somborski teatar izvodio je komad na originalnom starodubrovačkom govoru. Izvođena je 117 puta, vidjelo ju je više od 34.000 gledatelja i osvojila je brojne nagrade. Obnovljena je 2010. godine, ali nije se, nažalost, dugo zadržala na redovitom, repertoaru. I kada već govorimo o onome što se izdvaja u somborskom teatru treba spomenuti i Nušićevo *Sumnjivo lice*, također u režiji **Jagoša Markovića**. Neprekidno je na repertoaru od 1998. godine.

Od 1993. godine kazališnu sezonu Somborci završavaju festivalom *Pozorišni maraton*. Tijekom tri dana i noći, jedna za drugom, smjenjuju se predstave gostujućih kazališta, kazališnih grupa i studenata dramskih fakulteta. Festival nije natjecateljskog karaktera, što se ističe kao njegova posebnost i pozitivna strana.

Z. Vasiljević

1882. godina ostalo je zabilježeno da se prva kazališna predstava u Somboru dogodila stoljeće prije, točnije 1779. godine. Zabilježeno je to u rukopisu **Bone Mihaljevića**, koji je napisao da je otac **Gerard Boda**, nastavnik gramatikalne škole, izveo sa svojim učenicima, na prostoru oko crkve, tragikomediju o loše odgojenom mladiću, koji je bivao stalno kažnjavao. Ovo je prvi pisani trag o izvođenju nekog komada u Somboru. Točno stoljeće poslije Akcionarsko društvo za izgradnju kazališta raspisalo je natječaj za projekt izgradnje kazališne zgrade. Prispjelo je čak devet projekata. Predsjednik komisije koja je donosila odluke bio je veleposjednik **Đula Semze**,

prepoznatljiv izgled zadržalo do danas, a obimna rekonstrukcije rađene su 1937. 1982. i 2007. godine.

CRTICE IZ POVIJESTI

Prva predstava izvedena u profesionalnom kazalištu bila je drama **Aleksandra Kornejčunka** *Platon Krečet* u režiji **Đorđa Kojičkog**. Radili su na toj predstavi zajedno i glumci profesionalci i glumci amateri. Prvi veliki uspjeh somborskog kazališta bio je sredinom 70-tih godina prošlog stoljeća i to s predstavom *Ženidba i udadba* **Jovan Sterije Popovića** u režiji **Dejana Mijača** s kojom je somborsko kazalište prvi puta bilo u službenoj selekciji *Sterijinog*

BITKA KOD PETROVARADINA 1716. GODINE I NJENO ZNAČENJE ZA POVIJEST HRVATA U VOJVODINI

Prijelomnica za demografski i kulturni razvoj zajednice

Tematiziranje važnih povijesnih događaja i obljetnica, a uz to i afirmacija znanstvenika iz hrvatske zajednice, neki su od ciljeva znanstvenih kolokvija koje organizira Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Potvrdio je to i njihov 44. znanstveni kolokvij naslovljen *Bitka kod Petrovaradina 1716. godine i njeno značenje za povijest Hrvata u Vojvodini* održan prošloga petka u prostorijama Zavoda u Subotici.

Uvodničar je bio dr. sc. **Robert Skenderović**, viši znanstveni suradnik Hrvatskog instituta za povijest iz Zagreba (podružnica Slavonski Brod).

POBJEDA EUGENA SAVOJSKOG

Ove se godine obilježava 300. obljetnica slavne bitke kod Petrovaradina. Odigrala se 5. kolovoza 1716. između osmanlijske vojske na čijem je čelu bio veliki vezir **Damat Ali** i habsburške vojske koju je predvodio princ **Eugen Savojski**. Ta je bitka predstavljala važnu povijesnu prijelomnicu: eventualnim osvajanjem Petrovaradina Osmanlije su mogle ostvariti preduvjete za ponovni pokušaj osvajanja Budima-Pešte i Beča. Međutim, strahoviti poraz koji im je toga dana Savojski zadao trajno je zatvorio mogućnost ponovnog osmanlijskog osvajanja ugarskog Podunavlja.

Osmanlijska vojska koja je sudjelovala u bitci danas se procjenjuje na oko 150.000 vojnika, među kojima je bilo

i oko 10.000 krimskih Tatara. Carska vojska brojala je oko 65.000 vojnika, a s pomoćnim trupama »narodne milicije« njezin je ukupni broj dostigao oko 90.000 vojnika.

Predavač je bio dr. sc. Robert Skenderović

Velika bitka je okončana u svega nekoliko sati. »Princ Eugen je uspio osmanlijsku pješadiju razdvojiti od konjaništva. Na lijevom krilu carsko je konjaništvo potisnulo osmanlijske spahije konjanike u močvaru. Ubrzo su i janjičari u središtu bili napadnuti od carskog konja-

u jednom trenutku bio pogođen topovskom kuglom. Iza 11 sati bitka je već bila odlučena«, kazao je Skenderović.

POZITIVNE POSLJEDICE

Pobjeda Eugena Savojskog kod Petrovaradina osigura-

la je miran život stanovništvu Srijema, Banata, Bačke, Baranje i Slavonije. Ti su krajevi sve do tada bili rijetko naseljeni, prvenstveno zbog velike nesigurnosti života. Od tada u tome dijelu Podunavlja kreće snažna obnova života, povećava se broj stanovnika, napreduje urbanizacija, trgovina i proizvodnja.

»Ako se uspoređi razdoblje Osmanlijske vladavine s razdobljem poslije toga, očigledan je razvoj hrvatske zajednice u Bačkoj, Srijemu i Banatu što se može vidjeti u izgradnji njihovih kulturnih institucija, crkava, škola... Također, zajednica je napredovala i demografski. U osmanlijskom razdoblju hrvatska je zajednica na ovim prostorima bila mala, imala je svega desetak tisuća članova. Ubrzo nakon oslobođanja od osmanlijske vlasti, nakon Petrovaradinske bitke vidimo nagli demografski razvoj zajednice što ukazuje da je to bila velika prekretnica«, kaže Skenderović.

Konkretnih podataka o tome jesu li i Hrvati sudjelovali u bitci kod Petrovaradina ima malo. »Zna se da su bitci sudjelovale postrojbe hajduka tj. konjaničko-pješačke postrojbe husara. Uz profesionalnu vojsku, regimentu, postojale su još brojne pomoćne jedinice takozvane »narodne milicije« graničara, a koje su aktivno sudjelovale u toj bitci. Za Somborce se zna da su sudjelovali, predvodio ih je kapetan **Jure Marković**. Za Subotičane se ne zna«, zaključuje Skenderović.

D. B. P.

ZNAK GOSPINE POTPORE

Svetište Gospe Tekijske u ovoj je bitci, kako ističe Skenderović, dobilo posebnu ulogu. Sama se bitka odigrala na širokom prostoru oko svetišta i to baš na dan Gospe Snježne (5. kolovoza). Princ Eugen, koji je bio veliki štovatelj Majke Božje, vidio je u tome jasan znak Gospine podrške. Tadašnjoj kapelici Blažene Djevice Marije darovao je sliku Majke Božje Snježne te je od tada crkva na Tekijama, koja se nalazila na samom poprištu bitke, posvećena Snježnoj Gospi.

Proslava blagdana svete Katarine u Sotu

Proslava crkvenog goda svete Katarine za župljane Sota oduvijek je bila iznimno važna. To je dan kada Soćani s radošću odlaze u crkvu posvećenu svojoj zaštitnici svetoj Katarini i kada dočekuju goste u svojim domovima kako bi proslavili crkveni god. Ove godine radost je bila mnogo veća, jer danas Soćani pored župne crkve svete Katarine imaju pastoralni centar koji također nosi ime njihove zaštitnice. Prvi puta su se i članovi Hrvatskog kulturnog društva *Šid* predstavili u novoizgrađenom objektu. Pred mnogobrojnim gledateljima, svoj rad predstavile su skupine ove hrvatske udruge, recitatori koji u Sotu pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, kao i gosti iz Hrvatske.

GOSPI LURDSKOJ

Proslava je započela svečanom misom koju je predvodio župnik iz Đakova **Tomislav Ćorluka** u zajedništvu sa župnikom župe *Šid* i **Sot Nikicom Bošnjakovićem**, generalnim vikarom Srijemske biskupije i župnikom **Eduardom Španovićem**, župnikom **Ivicom Živkovićem** i grkokatoličkim svećenicima **Mihajlom Režakom** i **Vladimirom Edelinškim**. Nakon svete mise uslijedio je čin zahvalnosti, kada je uz procesiju kip

Gospe Lurdske odnijet iz crkve u crkvenu dvoranu gdje je okađen: »Kip Gospe Lurdske donešen je iz Lourdesa prije dvije godine. Tada su se Soćani zajedno sa župnikom zavjetovali Gospi da nam pomogne u izgradnji nove crkvene dvorane, koju želimo učiniti jednim pastoralnim centrom za sve župe i sela šidske općine. Ona danas ima izuzetan ambijent zahvaljujući brojnim donatorima, a mi ćemo, s obzirom na to da Soćani od 1928. godine imaju špilju Gospe Lurdske u svom selu u podnožju brda, popraviti zavjetnu kapelu njenih roditelja svete Ane i svetog Joakima koja se nalazi kod jezera«, istaknuo je župnik vlč. Nikica Bošnjaković.

Svoju radost zbog novoizgrađene dvorane u Sotu, iskazao je generalni vikar Srijemske biskupije: »Drago mi je da je ovdje izrastao jedan prelijepi ambijent, crkvena dvorana koje bi mogle poželjeti mnoge velike župne zajednice. Najvažnije je da je ona danas, kao i crkva, ispunjena ljudima i mladima«, istaknuo je vlč. Španović.

Osim mnogobrojnih posjetitelja toga dana u Sotu, svečanosti je prisustvovao i predstavnik Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama Ministarstva pravde Srbije **Gavrilo Grban**. Na samom početku izgradnje 2014. godine

Uprava za crkve i vjerske zajednice prva je donirala sredstva za izgradnju temelja dvorane u iznosu od milijun dinara:

»Mi smo u okviru realizacije našeg projekta i aktivnosti vezane za graditeljstvo crkava i vjerskih zajednica u nekoliko navrata do

sada pomagali izgradnju ovog objekta cijeneći njegov značaj koji je ne samo duhovni nego i kulturni. Imamo dobru suradnju sa župnikom, ne samo vezanu za izgradnju ovog objekta nego i za realiziranje kulturnih aktivnosti u Srijemskoj biskupiji.«

POKAŽIMO SVIMA

Uslijedio je i kulturno-umjetnički program na kojemu se predstavila skupina Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Šid*, čiju većinu članova, osim *Šida* i Batrovaca, čine župljani Sota:

Osim folklornih skupina i tamburaškog orkestra hrvatske udruge iz *Šida*, publici su se predstavili i mladi recitatori iz Sota **Marko Mendan** i **Kristijan Živković** koji pohađaju nastavu hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, a koji su na natjecanju recitatora u Subotici bili među deset najuspješnijih. Svoje tamburaško umijeće predstavila je i mnogobrojna obitelj **Vukašinić** iz mjesta Velika u Hrvatskoj.

S. Darabašić

Zrno života, sjeme zajedništva

Proteklog vikenda u Vukovaru su otvorene XIX. Vukovarske adventske svečanosti pod geslom *Vukovar – zrno života, sjeme zajedništva*. Tradicionalnim paljenjem prve adventske svijeće, koju je upalio gradonačelnik grada Vukovar započele su svečanosti u Gradskom muzeju Vukovaru. Ovom prigodom u Vukovar je doneseno mnoštvo blagdanskih kruhova iz hrvatskih domova diljem naše domovine. Uz stonsku tortu, sinjsku pogaču, valpovački kruh, sirnice, kruhove iz Istre, Like, Slavonije i diljem Hrvatske po pozivu organizatora, posebno mjesto i čast dobio je i naš božićnjak. Predstavljen je kao neizostavni dio, ponos i dika božićnog slavlja vojvođanskih Hrvata. Božićnjak je izradila **Josipa Dević**, a svečano prinijela i uručila **Antonija Dević**, obučena u bunjevačku narodnu nošnju.

A. D.

Zahvale u Surčinu

Blagdan Krista Kralja ove je godine u Surčinu, u crkvi Presvetog Trojstva posebno obilježen. Na misi koju je predvodio župnik **Marko Kljajić** župljani su zahvalili Bogu za crkvu u kojoj već 120 godina služe misu, za osnivanje hrvatske čitaonice *Fischer* i za sva druženja koja su župljani priredili s drugim župama i hrvatskim udrugama.

Župna crkva sagrađena je 1896 godine. Prvobitno je na mjestu današnje crkve stajao veliki drveni križ, a kasnije je izgrađen i zvonik ispred kojega su pod sjenicom služene mise. Sadašnja crkva je srednje veličine za prilike Srijema, sa sakristijom i velikim zvonikom s 3 zvona. Crkva ima prelijepo dvorište puno drveća, zelenila i cvijeća u kojem se održavaju susreti vjernika, a u proljeće i jesen vjeronauk za djecu.

Sljedeća zahvala bila je za osnivanje hrvatske čitaonice, a simbol ove zahvale bile su knjige na oltaru. Jedna od knjiga je iz kompleta o Strossmayeru koje su dar msgr. **Marina Srakića** nadbiskupa đakovačko-osječkog u miru prigodom svečanog otvaranja čitaonice *Fischer* ove godine.

Zahvala je bila i za sva druženja koja su župljani priredili sa drugim župama i hrvatskim udrugama. Jedna od njih je bila i likovna kolonija umjetnika hrvatske likovne udruge *Croart* iz Subotice koja je održana od 21. do 23. listopada ove godine. Slike ovih umjetnika krasile su prostor oko oltara.

K. Naglič

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. **Ana Hodak**

Druge nedjelja došašća kroz riječi Ivana Krstitelja poziva nas na obraćenje. Ivan govori strogo, jer vrijeme se približilo, te se obraćenje ne smije odgađati. A i sama njegova pojava poziva na okretanje nove stranice u odnosu prema Bogu.

PRETEČA

Ivan Krstitelj, kao preteča, navjestitelj ili glasnik Onog koji dolazi, svojim djelovanjem pripremao je srca ljudi za susret s Mesijom. Pripremiti se trebalo tako da ljudi promijene svoj život, svoje loše navike, svoje grešne sklonosti, kako bi obraćenog i čistog srca susreli Gospodina. U pozivanju na obraćenje Ivan Krstitelj nije bio ni malo blag, nije se ustručavao kako ne bi nekoga uvrijedio, niti lažno uljepšavao istinu da bi nekome ugodio. Nije se plašio ni samog kralja Heroda prekoriti zbog njegovog grešnog života. Iako je znao da njegove riječi mogu ugroziti njegov život, jer je javno kritizirao moćnike, nije se plašio jer je njegova riječ bila u službi Riječi, u službi Istine, u službi Onoga koji ima doći. Njegovo je poslanje je bilo pripremiti narod, i on je to poslanje vršio.

Ivan je bio »glas koji više u pustinji«. Dakle, nije pozivao na obraćenje u gradovima na trgovima, gdje ima mnogo ljudi, nego u pustinji, gdje nije bilo nikog. Ipak, njegov su glas mnogi čuli i dolazili su ga slu-

Glas više u pustinji

šani. Iako je ono što on govori pogađalo najtamnije dijelove ljudske nutrine, razotkrivalo sve one zloće koje ljudi žele sakriti i do samih sebe, i skidalo maske dobrote i uzornosti, ljudi su ga tražili. Odlazili su u pustinju, slušali njegove riječi, te, razotkriveni u svojoj grešnosti, odbacivali sve ono loše što se godinama gomilalo i stvaralo zapreku u odnosu s Bogom. Odluku o promijeni svoga života i riješenost da se obrate pokazivali su krštenjem.

Ljudskim okom gledano, Ivan nije imao čime privući narod. Njegova pojava nije bila privlačna – on je bio pustinjač obučen u odijelo do devine dlake. Njegov govor nije bio ugodan – oštro je kritizirao. Ipak, njemu su mnogi dolazili. Dolazili su mu oni koji su željeli Boga susresti, oni kojima je teret grijeha postao pretežak, ali nisu znali kako, ili nisu imali snage odbaciti ga, a Ivan im je pokazao. S druge strane, Ivan je bio živi svjedok onoga što je govorio. Kritiku i poziv na promjenu djelotvorno i učinkovito ne može izreći onaj koji i sam ne svjedoči to što govori. A Ivan je cijeli svoj život posvetio Bogu. Sama njegova pojava bila je slika onoga na što je pozivao narod. Zato mu nisu bila potrebna neka posebna uvjeravanja, već jednostavno iznošenje istine. Stoga su se grešnici na njegove riječi osjećali prozvano, jer taj koji govori nije bio poput njih, već je živio ono na što i njih poziva.

No, među pozvanima na obraćenje bilo je mnogo onih toliko ogrezlih u grijehu, oholih i nadmenih, da ih Ivan nije potaknuti na obraćenje, nego su ga željeli ušutkati.

POZIV I NAMA

Ivan Krstitelj je ubijen, ali nije ušutkan. Njegov glas nas i ove godine, na drugu nedjelju došašća, poziva da pripravimo put Gospodinu. Glas više i odjekuje u pustinji srca svakog čovjeka. Svojim grijesima napravili smo od svoga srca pustinju za Boga. I ne može se nitko pohvaliti da mu ne treba obraćenje, samo je pitanje jesmo li istinski tražitelji Boga, te tako spremni uočiti svoje slabosti i mane, pokajati se i pripremiti put Gospodinu, ili smo poput farizeja, oni koji smatraju da sve čine ispravno, a ustvari samo zadovoljavamo formu.

Došašće i poziv Ivana Krstitelja podsjećaju nas da se zapitamo kakvi smo vjernici, postoji li za Gospodina put do našeg srca. Mise zornice i drugi oblici pobožnosti ovog došašća neka ne budu samo formalno izvršavanje vjerskih dužnosti, niti povod da se pred drugima pravimo važni. Neka svaka naša pobožnost i marljivo izvršena dužnost postane iskorištena prilika za susret s Gospodinom. Dopustimo da nas glas Ivana Krstitelja prene iz duhovne uspavanosti, dopustimo da se osjetimo prozvano i nelagodno, kako bi započeli raditi na svom obraćenju. Iako je već druga nedjelja došašća nije kasno započeti s duhovnom pripravom za Božić i donošenjem odluka koje znače obraćenje. Ivanovo oštro upozorenje farizejima i saducejima koji smatraju da njima obraćenja ne treba, stoji i za nas, da nas naša oholost ili lijenost ne prevари, te da ovo vrijeme ne koristimo samo za spremanje kuće, već za spremanje svoga srca.

MINI INTERVJU: MARIN PIUKOVIĆ, SUBOTICA

Organizacija i akcija

Subotičanin **Marin Piuković** Sangažiran je u Udruzi novinara *Cro-info* kao video montažer više od pola godine. Student je Ekonomskog fakulteta na Univerzitetu *Edukons* u Subotici, a u slobodno vrijeme voli ići u teretanu.

Kako je počela tvoja priča vezana za kameru i montiranje?

Proljetos su me pozvali iz UN *Cro-info* da počnem raditi kao montažer i kameraman. Prihvatio sam i iako nisam imao puno iskustva u tom poslu, brzo sam svladao osnovne stvari, koje su mi bile potrebne za rad. Učio sam iz bilježaka prethodnog kamermana, a najviše mi je pomogao videonovinar **Josip Stantić**. On mi je

dao osnovne upute za rad, a u početku sam išao s njim i pratiti događaje gdje mi je skretao pozornost na značajne stvari u ovome poslu i učio me kako se prave dobri kadrovi te kako uzimati izjave od ljudi, kako ih snimati...

Što tvoj posao video montažera obuhvaća?

Radim kao montažer, a ponekad kad je to potrebno uzmem kameru i snimim određeni prilog na terenu. Posao montažera obuhvaća sve tehničke segmente u pripremi programa, poput namještanja kamere i željenog kadra snimanja, pripremu učitavanja teksta koji spikerica čita, a potom dolazi do finalne obrade snimljenog materijala gdje se mora naročito paziti da se usklade slika i ton, te naravno uskladiti sve prijelaze između priloga uz što manje tzv. praznog hoda. Pored petominutne dnevno-informativne emisije *Cro-info vijesti*, snimam i dvije polusatne tjedne emisije – *Motrišta* i *Zlatna škatulja*.

Je li bilo treme s početka?

Jeste, bilo je treme. Uvijek je ima malo, ali ne u tolikoj mjeri kao u početku. Sjećam se jednog od svojih prvih priloga – **Svetislav Milanković** je dovodio neke goste u Suboticu i dogovorili smo se s njim za priču o tome. Imao sam veliku nervozu u stomaku, al sam baš ponosan na taj prilog...

Imaš li uzora u poslu koji radiš?

Divim se radu Josipa Stantića. Kad pošalje video uvijek ga pregledam, sviđa mi se kako izgledaju njegovi kadrovi i pokušavam pokupiti neke »fore« od njega.

Voliš li ovaj posao?

Mogu reći da sam se u potpunosti pronašao u ovome poslu. Interesan je i dinamičan. Također, zanimljivo mi je i to što sam uvijek u centru događanja. Uvijek je akcija. Drago mi je i što smo svi mladi u *Cro-info* i što smo ekipa koja se međusobno razumije i s velikim entuzijazmom svakodnevno pristupa kreiranju dnevnog informativnog programa na hrvatskom jeziku.

Imaš li vremena za još neke aktivnosti pored obveza koje iziskuje studiranje i *Cro-info*?

Iako mi je svaki dan dosta dinamičan, uglavnom se dobro organiziram i ostane mi i slobodnog vremena. Za to vrijeme najviše volim otići u teretanu jer me to opušta i ispušni mi je ventil. Kada sam ondje fokusiran sam samo na trening i odmaram se od svega ostalog.

J. Dulić Bako

IGRA

Imagidice

Ova edukativna igra je odlična za razvijanje mašte i vokabularnih vještina.

Imagidice je potpuno nova igra, ali i novi alat za djecu i roditelje, koji daje beskonačno mnogo mogućnosti za učenje i stvaranje.

Gigamic s ponosom predstavlja knjižicu s 40 zadataka, svaki s nastavničkim bilješkama i školskim listom. Ova knjižica je napravljena uz pomoć stručne pedagoške osobe.

Bez obzira na starost ili sposobnosti Vašeg djeteta ili učenika, od početnika do onih naprednijih, svi će uživati u komunikativnim aktivnostima kroz ovu igru.

U igri Imagidice igrači bacaju 12 kockica i smišljaju priču koje kockice pričaju.

Kockice sa šest strana na sebi imaju slike s raznim motivima koji mogu biti: životinje, (puž, kuca, maca...), dijelovi tijela (oči, uši, usne...), priroda (planine, oblaci, sunce...), hrana (razno povrće, torta...) ili neka radnja (spavanje, trčanje...) ili samo neki predmet (avion, zupčanik, brod...).

Kada bacite kockice imate jako malo vremena, igrači će sami odlučiti koliko, da smislite kako objediniti sve kockice u jednu, što zanimljiviju ili duhovitiju priču.

Pošto kockice mogu pasti u milijune kombinacija slijedi i milijun priča koje treba smisliti.

Djeca će upijati riječi i fraze od drugih igrača i učiti nove riječi i nove načine da ih koriste.

Vjerujemo kako će te i Vi i vaša djeca vremenom napredovati u ovoj igri i svakom novom igrom biti bolji i kreativniji, što je i njen osnovni cilj.

Samo naprijed!

TV PREPORUKA

NEDJELJA, 4. PROSINCA, HRT1 21.05

Profesije osobno:
Do grla u vodi

dokumentarna serija

Podmorje Jadrana bogat je i složen sustav, koji obiluje životom. Svake godine u naše more doplivaju nove vrste riba. Dr. sc. **Jakov Dulčić** voditelj je Laboratorija za ihtiologiju i priobalni ribolov pri Institutu za oceanografiju i ribarstvo u Splitu. Njegov je zadatak te ribe pratiti i shvatiti kako one utječu na jadranski domicilni okoliš. **Željka Šaban-Miličić** poznata je hrvatska Ironman

triatlonka. Željka se zbog trudnoće nije natjecala tijekom 2013. godine, ali danas svakodnevno trenira na zagrebačkom Jarunu. Želja joj je vratiti se, brža i snažnija. Uskoro slijedi međunarodna utrka u Poreču. Brodarski institut je od svog osnutka specijaliziran za projektiranje plovila. U njemu su projektirani i novi ophodni brodovi za potrebe Obalne straže RH. **Stanislav Ružić** inženjer je na Brodarskom institutu u Zagrebu. U specijalnom bazenu ispituje prototipe novih, inovativnih plovila.

Scenarist i redatelj: **Željko Sarić**Montažeri: **Andrea Čubrić** i **Damir Kantoci**Voditelj produkcije: **Viktor Sarić**Istraživanje i suradnik na scenariju: **Goran Bukovčan**Snimatelji: **Dino Senčar**, **Danijel Kovačević** i **Mario Belamarić**Skladatelj: **Tomislav Babić**Producent: **Nikola Klobučarić**

Produkcija: Project 6 Studio za HRT

Godina proizvodnje: 2014.

KNJIGA

JULIJANA MATANOVIĆ

Bilješka o piscu

Deset godina je junakinja ovoga romana tražila smisao svojega života u dalekoj Švedskoj. Sad kada se vratila i kad smrt polagano kuca na njezina vrata, pokušat će shvatiti što se, zapravo, dogodilo s njezinim životom koji je protekao u iščekivanju odluke jednog muškarca. Shvativši da, kako je napisao jedan američki pisac, protiv snage smrti nema ljekovite biljke i da protiv snage ljubavi u vrtu ne raste lijek, junakinja će, pročitavši roman *Ljubavnik* iz vlastita vica štićenice doma za nezbrinutu djecu Jane Gajski, spoznati da njezina sudbina zapravo žrtva jedne nikad donijete odluke čovjeka koji joj je obilježio život, te da su zapravo stvar izbora i mogućnost odlučivanja o vlastitom životu jedini put kojim treba poći.

Iako u ovom romanu nije riječ o autobiografskoj prozi, snažan emocionalni stil i vješto pripovijedanje o iskušavanju sudbine na vlastitoj koži mnoge će čitatelje, zacijelo, navesti ne samo da posumnjaju u to, već da u tekstu prepoznaju dijelove upravo svoje autobiografije.

PJESMA ZA DUŠU:

Troje
Xenia

Jučer negdje oko deset sati
Uvečer ulicom koju loš glas prati
Dvojica, jedan pokraj drugoga i
jedna djevojka

Prvi mladić ispred njih je stao
Drugi je bez glasa na pločnik pao
Ona je svoje lice sakrila i tiho plakala

Što bi učinio ti da ti netko
tako uzme djevojku
Da ti svi kažu on je
pravi čovjek za nju
I da znaš svako veče oni se ljube
Zar ne bi takvom stao na put i pro-
suo zube

On on je tako pažljiv ja to nisam
znao

On daje nježnost ja joj nisam dao
On nju ne tuče može da oprost
Zar mu ne bi stao na put i slomio
kosti

IDEMO LI VEČERAS U KAZALIŠTE? (36.)

Pripema: Milovan Miković

Kazališna i glazbena scena grada

U godinama koje su prethodile sazrijevanju misli o potrebi nastanka subotičke Muzičke grane – što će reći pokretanja Opere i baleta, kao uvjeta obogaćenje scenske-izvedbene, umjetničke ponude, jamačno je tijekom profiliranja kulturnih potreba grada, u cijelosti morala biti sagledana i zakonomjerna međuovisnost gradske kazališne i glazbene scene. Utoliko je potrebno podsjetiti na dugu tradiciju i plodnu popudbinu što se glede teatra ocrtavaju kroz obrazovne, odgojne i artistske prinose polaznika subotičke Muzičke škole, osnovane 1868. godine. Prema jednom tekstu tiskanom 1948. u *Hrvatskoj riječi*, početkom te godine, predviđeno je održavanje više koncerata i prigodnih skupova s nakanom obilježavanja 80-te obljetnice osnutka ove obrazovne i odgojne institucije u Subotici, a što je sve započeto 31. ožujka, prigodnim programom priređenim u kazalištu. Opisujući taj događaj tekstopisac *Hrvatske riječi* navodi dio izlaganja ministra **Geze Tikvickoga**, koji je u pozdravnom govoru istaknuo ne samo kulturno-povijesni značaj obilježavanja ove obljetnice, već nadasve kadrovsko-pedagoške i stvaralačko-izvođačke obveze i prinose škole, pa i glede teatra.

RAZNOLIKOST TOČAKA

Svečani program sastojao se iz dva dijela. »U prvom su dane sedma, s romanom Zrinskog te scenom zakletve proširena i osma slika glazbene tragedije **Ivana Zajca Nikola Šubić Zrinski**, i to s uvertirom i epilogom... Odbor za proslavu nije mogao izabrati dostojniji program za dokaz velikih uspjeha Državne muzičke škole nego što je iz vlastite sredine uz pomoć samo nekih mještana kolektiv Muzičke škole mogao izvesti tako reprezentativne slike jedne opere...«,

Pismo zahvale pijanistice
Melite Lokrović

navodi tekstopisac i nastavlja: »Izvedba je bila neobično seriozna i na velikoj umjetničkoj visini. Muzičko vodstvo bilo je u sigurnim rukama **Milana Asića**, koga su u pripremanju ove predstave pomagale **Irma Siflis**, nastavnica pjevanja, i **Pataki Milko Kora**, direktorica škole. Režiju je vodila **Jelka Šokčević-Asić**. Divni scenariji izradio je scenograf **Berislav Deželić** uz veliku pomoć slikara **Bele Markija**. Orkestar Subotičke filharmonije bio je na visini... Od solističkih uloga Zrinskoga je pjevao **Bela Tikvicki** učenik Muzičke škole, a Evu je tumačila **Matija Skenderović**, čiji kristalno čisti glas velikoga obima i ozbiljnih kvaliteta već poznajemo... Jelenu je igrala Jelka Šokčević-Asić, članica ansambla Hrvatskog narodnog kazališta... Juranića je pjevao **Marijan Futivić**, koji raspolaže snažnim, a kraj toga lijepim glasom, sa kojim dobro vlada. I **Attila Bauer** kao Alapić, te **Boško Filipović** kao Paprutović, doprinijeli su velikom uspjehu ove izvedbe. Korove, i to ženski i muški kor dala je Učiteljska škola u Subotici. Korove je uvježbao **Dubravko Stahuljak**, i oni su svojim dobrim nastupom dali ozbiljan prilog velikom uspjehu

Zahvala dirigenta Živojina Zdravkovića za nastup

ove predstave. Svakako glavnu zaslugu za ovu uspješnu izvedbu ima dirigent Milan Asić, koji je muzički tako skladno spojio sve u jedan jedinstvenu cjelinu. U drugom dijelu programa pojavila se prvi put na subotičkoj pozornici **Ruža Jurković**... Na programu je imala pet raznovidnih igara. Baš uslijed te raznolikosti pojedinih točaka, umjetnica je pokazala da vlada potpuno svom tehnikom igranja i svim njenim stilskim vrstama. U dvije točke bio je njen... partner **Stjepan Đapijaš**... Cijela priredba bila je burno popraćena stalnim odobravanjem zahvalne publike...«, navodi se u tekstu objavljenom u *Hrvatskoj riječi*. Zanimljivo je zapaziti još nešto: Radio Beograd je u zadnji čas otkazao, ranije preciziran dogovor, o izravnom prijenosu ovoga događaja. Prema jednom kasnijem izvješću *Hrvatske riječi*, Pučinijeva *Tosca* je bila prva kompletna opera koja je premijerno bila izvedena u subotičkom kazalištu 12. lipnja 1948. godine. Među tumačima uloga bili su i učenici glazbene

škole: **Bela Tikvicki** (Scarpia), **Attila Bauer** (Angelotti) i **Boško Filipović** (Spoletta).

PROSLAVA

Tijekom ljeta poduzete su potrebne popravke kako bi škola u što ljepšem ruhu dočekala uzvanike i goste na središnjoj proslavi 80-te obljetnice održanoj 24. rujna 1948. godine. Prethodnog dana su nastavnici sa starijim učenicima obišli grobove najznačajnijih direktora Glazbene škole: **Ferenca Gaala**, **Ernőa Lanyija** i **Cvetka Manojlovića**. Kod svakog groba je direktorica pročitala kratak govor, kor zanatlija je otpjevao po jednu pjesmu, a na grob je stavljen vijenac sa natpisom: Bivšem direktoru Drž. muzička škola 1868. – 1948. Dočim se dr. **Ernő Diamant** prihvatio zadaće prirediti kratku povijest škole. Njegov rad je tiskan i ta je brošura priključena uz svaku od 400 razaslanih pozivnica za proslavu koja će se održati 24. rujna 1948. godine.

Na temelju članka 5. Odluke o proračunu Grada Subotice za 2016. godinu (Službeni list Grada Subotice, br. 46/15), u svezi s Programom mjera potpore za provedbu poljoprivredne politike i politike ruralnog razvitka Grada Subotice za 2016. godinu, na temelju članka 6. stavak 1. Odluke o načinu i postupku raspodjele sredstava za financiranje programa udruga građana u području poljoprivrede iz proračuna Grada Subotice (Službeni list Grada Subotice, br. 7/14) i članka 51. stavak 1. točka 5. Statuta grada Subotice (Službeni list Općine Subotica, br. 26/08 i 27/08-ispisak i Službeni list Grada Subotice, br. 46/11 i 15/13), gradonačelnik Grada Subotice raspisuje

NATJEČAJ

za dodjelu sredstava za održavanje manifestacija vezanih za poljoprivredu i ruralni razvitak u 2016. godini na području Grada Subotice

PREDMET I NAMJENA SREDSTAVA

Predmet natječaja je dodjela sredstava kojima će se sufinancirati organiziranje manifestacija u 2016. godini, na području Grada Subotice, u cilju jačanja i podizanja kapaciteta ruralne sredine, povezivanja poljoprivrednika, promocija ruralne sredine i poljoprivrednih proizvoda.

VISINA I NAMJENA SREDSTAVA

Ukupni iznos sredstava namijenjen za potporu udrugama građana, organizatorima manifestacija iznosi 1.548.000,00 dinara. Maksimalni iznos sredstava koji se dodjeljuje po jednoj prijavi je 100.000,00 dinara.

KORISNICI SREDSTAVA

Korisnici sredstava za manifestacije tipa sajмова i izložba, koje su vezane za poljoprivredu, preradu poljoprivrednih proizvoda, prehranu, očuvanje tradicionalnih obrta, proizvodnje lokalnih proizvoda i ruralni razvitak su:

udruge građana s područja Grada Subotice, u čijem su djelokrugu poljoprivredne aktivnosti i ruralni razvitak
udruge građana s područja Grada Subotice koje se bave poljoprivrednom proizvodnjom, njeguju tradicionalne vrijednosti i bave se očuvanjem starih obrta na selu.

UVJETI KORIŠTENJA SREDSTAVA

Sredstva za sufinanciranje manifestacija po ovom natječaju dodjeljuju se bespovratno.

Podnositelj prijave može podnijeti samo jednu prijavu na natječaj i samo po jednoj osnovi.

Nepravodobne prijave se neće uzeti u razmatranje.

Natječajna dokumentacija se ne vraća.

POTREBNA DOKUMENTACIJA KOJOM SE DOKAZUJE ISPUNJENOST UVJETA

preslika rješenja o upisu u Registar u Agenciji za gospodarske registre
preslika potvrde o poreznom identifikacijskom broju
program manifestacije sa satnicom događanja (potpisan i pečatiran)
potvrda nadležne Porezne uprave o nepostojanju poreznog duga (ne stariji od 30 dana od dana podnošenja prijave)

potvrda banke o žiro računu

preslika osobne iskaznice odgovorne osobe podnositelj prijave

preslika kartona deponiranih potpisa

financijski plan organiziranja manifestacije (potpisan i pečatiran).

VREMENSKI OKVIR NATJEČAJA

Natječaj je otvoren do utroška sredstava, a zaključno s 15. 12. 2016. godine.

POSTUPAK DONOŠENJA ODLUKE

Razmatranje prispjelih prijava vršit će Povjerenstvo za vrednovanje i rangiranje podnesenih prijava po natječaju za financiranje programa udruga građana u području poljoprivrede koje Rješenjem formira gradonačelnik grada Subotice.

Odluke o dodjeli sredstava donosi gradonačelnik na temelju zapisnika i prijedloga Povjerenstva, najkasnije do 31. 12. 2016. godine.

KRITERIJI ZA DODJELU SREDSTAVA SU:

da je organizator osigurao operativno tehničke uvjete za organiziranje manifestacije (prostor, informacijsko-tehničku podršku) - 10 bodova
da je manifestacija međunarodnog karaktera - 10 bodova
da se manifestacija tradicionalno održava više od 3 godine unatrag - 10 bodova

da održavanje manifestacije podržavaju i drugi suorganizatori i donatori - 10 bodova.

da je organizator pripremio osnovni materijal za skup (zbornik radova ili sažetak)-10 bodova.

Ukupni broj bodova 50.

ISPLATA SREDSTAVA I NADZOR NAD IZVRŠENJEM UGOVORA

Isplata bespovratnih sredstava vršit će se nakon zaključenja ugovora između Grada Subotice i korisnika sredstava.

Isplata bespovratnih sredstava vršit će se sukladno priljevu sredstava u Proračun Grada Subotice.

Korisnik sredstava je dužan dostaviti izvješće o namjenskom utrošku sredstava sukladno odredbama zaključenog ugovora.

NAČIN PODNOŠENJA PRIJAVE

Prijave s potrebnom dokumentacijom dostaviti POŠTOM NA ADRESU: Grad Subotica, Povjerenstvo za razmatranje prijava po natječaju za dodjelu sredstava za održavanje manifestacija vezanih za poljoprivredu Trg slobode 1

24000 Subotica

s naznakom

»Natječaj za dodjelu sredstava za održavanje manifestacija vezanih za poljoprivredu i ruralni razvitak u 2016. godini na području Grada Subotice« ili osobno u pisarnici Gradske uprave Subotica, svakog radnog dana od 7³⁰ do 14³⁰ sati.

Sve dodatne informacije mogu se dobiti putem telefona: 024/626-871.

GRADONAČELNIK, Bogdan Laban

Advent je!

Počeo je Advent, vrijeme pripreve za Božić! Počele su i mise zornice! Upalili smo i prvu svijeću na našem adventskom vijencu.

Trudimo se biti bolji, odricati se od nekih zadovoljstava i naravno marljivo učiti jer za manje od mjesec dana bit će kraj prvog polugodišta. Osim toga, za koji dan stiže i sveti Nikola, a on darove nosi znate i sami kome.

Ne zaboravite više moliti uz upaljenu svijeću na adventskom vijencu. Pogledajte kako su ga sami napravili djeca iz vrtića *Marija Petković Sunčica*.

Gimnazijalci uspješni na natjecanju Čitanjem do zvijezda

Nakon prve razine kviza znanja *Čitanjem do zvijezda* za srednjoškolce koja je održana u petak, 25. studenoga, objavljeni su rezultati provedbenog povjerenstva. Učenice subotičke gimnazije

Svetozar Marković Emanuela Bošnjak i *Ana Vuković* koje su izradile multimedijski uradak te *Daniel Kujundžić*, *Petar Huska*, *Branka Moravčić* i *Luka Temunović* koji su rješavali test znanja osvojili su potreban bodovni prag i tako se plasirali na sljedeću regionalnu razinu natjecanja koja će biti 3. veljače 2017. godine. Do tada trebaju pročitati i knjigu *Sherman Alexie Apsolutno istinit dnevnik Indijanca na određeno vrijeme*.

Organizatori ovoga kviza za poticanje čitanja su Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem.

Najbolji recitatori putuju u Osijek

Osijek će biti destinacija gdje će u ponedjeljak, 5. prosinca, putovati najbolji recitatori Vojvodine na hrvatskom jeziku. Učenici osnovnih i srednjih škola koji su osvojili nagradu na XV. Pokrajinskoj smotri recitatora koju organizira Hrvatska čitaonica stekli su pravo

na nagradni izlet. Programom je predviđen odlazak u Dječje kazalište Branka Mihaljevića gdje će pogledati predstavu *Bijeli jelen* rađenu po motivima jedne od najpoznatijih bajki *Vladimira Nazora*. Najavljen je i obilazak grada i tvrđe kao i druge aktivnosti. Vjerujemo da će im ovaj dan ostati u trajnom sjećanju.

Dan škole u Đurđinu

Prije 54 godine, 29. studenoga 1962., OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu počela je s radom. Istoga datuma, ove godine proslavljen je Dan škole prigodnim programom koji su učenici sa svojim učiteljima i nastavnicima priredili. Učenici su recitali pjesme hrvatskoga pjesnika po kojemu

je škola dobila ime, pjevali, plesali, glumili, a na kraju programa premijerno je prikazan spot *Moje selo Đurđin Srđana Simjanovića* o Đurđinu. Spot se temelji na ideji povratka mladih na selo, a protkan je djecom i bogatstvom tradicije koje ovo selo ima. Realiziran je zahvaljujući sredstvima Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu i propise nacionalne manjine – nacionalne zajednice i dotacijama mještana.

Ovom prigodom ravnateljica škole *Ljiljana Dulić* uručila je zahvalnice svima onima koji su svojom pomoći, podrškom i suradnjom pri realiziranju spota pomogli.

J. D. B.

NATJEČAJ ZA NAJBOLJU KRATKU PRIČU

metaFORA 2017. – Iza zrcala

Ne znate što je metaFORa?

metaFORa je natječaj za najbolju kratku priču koji se raspisuje već pet godina.

metaFORa je metafora mnogih nastojanja u promicanju knjige i čitanja.

metaFORa je naša ljepša, pjesnička slika.

metaFORa je promjena, ključ značenja.

U svojoj višeznačnosti označava i brojne uloge knjižnice koja tako postaje i mjesto stvaralaštva. metaFORa okuplja kreativce, nakladnike, razne srodne udruge, sve kojima je knjiga važna. Iz knjižnice Vladimira Nazora iz Zagreba (Knjižnice grada Zagreba), koja je i organizator ovog natječaja, poručuju kako im je i meta i fora da Knjižnica bude mjesto priče i aktivnog odnosa prema umjetnosti.

Nazora, metaFORa 2017. Vodovodna 13, 10 000 Zagreb.

Uz priču je potrebno navesti ime i prezime autora, godinu rođenja, adresu stanovanja, adresu elektroničke pošte i broj telefona (podaci neće biti dostupni žiriju).

Popis pristiglih priča bit će objavljen na mrežnim stranicama Knjižnice grada Zagreba, a najbolje će biti objavljene u cijelosti.

Natječaj je otvoren od 15. studenoga 2016. do 15. ožujka 2017. godine.

Proglašenje najboljih priča i javno čitanje održat će se u travnju 2017. u Noći knjige.

Autorima najboljih priča zajamčene su fantastične nagrade, a odluku o najboljima donijet će žiri u sastavu: **Ivan Sršen**, pisac i urednik Sandorfa, **Milena Benini**, spisateljica, **Tihomir Mraović**,

Natječaj je, baš kao i knjižnice, otvoren za sve dobne skupine, no do sada su najviše sudjelovali upravo mladi, pa evo prilike za vas, čitatelji Hrvkovih stranica. Koje će priče biti najbolje, odlučuje žiri složen po formuli književnici + knjižničari + korisnici knjižnice. Nagrade za najbolje pribavljaju se, isključivo, zahvaljujući sponzorima čiji broj iz godine u godinu raste. Osobita i za naše natjecatelje neočekivana nagrada je uprizorenje najboljih priča. To je već dulje vrijeme rade glumci Kazališta *Ivan Goran Kovačić*. Time natječaj dobiva dodatnu kreativnu dimenziju.

Ovogodišnja, peta, metaFORa posvećena je bajci i fantastičnoj priči koja u našoj književnosti ima duboke korijene počevši od usmene i srednjovjekovne književnosti s obilježjima čudesnosti preko umjetničke bajke **Ivane Brlić Mažuranić** i erudijske fantastike hrvatskih borgesovacapa do suvremenog fantasyja.

Upute za sudjelovanje na natječaju:

Priča treba biti bajkovitog, fantastičnog sadržaja, napisana na hrvatskom jeziku.

Priča treba imati maksimalno 5.400 znakova s razmacima.

Priča ne smije biti prethodno objavljivana.

Autor može sudjelovati samo s jednom pričom.

Priče se šalju na e-mail: metafora2017@gmail.com ili ukoliko nemate, tada klasičnom poštom na adresu: Knjižnica Vladimira

pisac, **Marin Pelaić**, pobjednik metaFORE 2016. i **Tanja Radović**, knjižničarka i spisateljica.

Bez čitanja, nema pisanja! Stoga čitajte i pišite, otkrijte magiju zrcala i prijavite se na metaFORU 2017. – *Iza zrcala*, natječaj za najbolju kratku priču, gdje se mašta isprepliće sa zbiljom.

**PETAK
2.12.2016.**

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:27 McLeodove kćeri, serija
10:14 Italijo, ljubavi moja:
Kalabريا - dokumentarna serija
11:12 Riječ i život: Crkvena glazba pred suvremenim izazovima
12:00 Dnevnik 1
12:20 Život teče dalje
13:15 Hrvatska uživo
13:58 Kod doktora, talk-show
14:41 Normalan život
15:26 Znanstveni krugovi
15:55 Kako je obranjena Hrvatska, dokumentarna serija
17:00 Vijesti
17:50 Manjinski mozaik: Ori Bane - Povratak u Otišić
18:10 Vjetar u kosi, \ dokumentarna serija
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Škola kuhanja: Štrukle
20:09 Crno-bijeli svijet - gledali ste
20:10 Crno-bijeli svijet, serija
20:55 Naši dani - priče o hrvatskom rocku, dokumentarna serija
21:55 Hrvatska za 5
23:00 Dnevnik 3
23:35 Fargo, serija
00:27 Ubiti je lako, američki film
02:22 McLeodove kćeri, serija
03:07 Kod doktora, talk-show
03:50 Hrvatska uživo
04:32 Tema dana
04:44 Život teče dalje

05:48 Regionalni dnevnik
06:28 Vrijeme na Drugom
06:31 Džepni djedica, serija
06:43 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:31 Vlak dinosaura
08:56 Čudesno putovanje ježa Aladina
09:02 Andyjeve dinosauruske pustolovine
09:22 Braća, dokumentarna serija
09:30 Školski sat: Zadruga po zadruga
10:00 Brlag

10:15 Ton i ton: U klubu i na ekranu
10:30 Mentalna blokada, serija
10:55 Val d'Isere: Svjetski skijaški kup - Super G, prijenos
12:15 Kratki dokumentarni film
12:30 Neodoljive slastice Rachel Allen: Svježe i voćno, dokumentarna serija
12:55 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsh: Ružičnjak, dokumentarna serija
13:25 Savršena djevojka, kanadski film
15:00 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Školski sat: Zadruga po zadruga
17:14 Magazin rukometne LP
17:50 Bitange i princeze
18:30 Dobra žena, serija
19:15 Kruške i jabuke
20:05 Umorstva u Midsomeru
21:35 Vrijeme na Drugom
21:42 Nemirna, mini-serija
23:16 Mračni zločini, serij
00:06 Savršena djevojka, kanadski film
01:36 Noćni glazbeni program

05:45 RTL Danas, (R)
06:30 Sve u šest, magazin (R)
07:10 Lego Nexa Knights, (R)
07:40 TV prodaja
07:55 Prava žena, serija (R)
08:50 Naša mala klinika, (R)
09:50 TV prodaja
10:05 Pet na pet - nove epizode, kviz (R)
11:00 TV prodaja
11:15 Najbolji ninja ratnici, (R)
12:15 Wipeout, game show
13:10 Ruža vjetrova, serija
14:10 Kriza, serija (R)
14:50 Kriza, serija (R)
15:25 Mijenjam ženu - nove epizode, zabavno-dokumentarna emisija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Najbolji ninja ratnici
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet - nove epizode, kviz
20:00 Tesna koža 3, igrani film, komedija
22:00 Air Force One, igrani film, akcijski
00:25 Posljednja kuća nalijevo, igrani film, horor
02:30 RTL Danas, (R)
03:15 Kraj programa

**SUBOTA
3.12.2016.**

05:29 TV kalendar
05:44 Klasika mundi: Zagrebački komorni orkestar i Maxim Fedotov (2015.), 2. dio
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Potraga za zlatom, američki film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterna
10:30 Kućni ljubimci
11:05 Duhovni izazovi
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:14 Potrošački kod
13:47 Prizma
14:35 Crno-bijeli svijet - gledali ste
14:36 Crno-bijeli svijet, serija
15:21 Profesija: glazbenik - Zabavljači, dokumentarna serija
15:58 Slatka kuharica
16:23 Lovac na bilje
17:00 Vijesti
17:20 Kulturna baština
17:40 Lijepom našom: Donja Stubica (1.dio)
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 7/39
20:05 Iscjelitelj, njemački film
22:40 Dnevnik 3
23:15 Muškarci koji mrze žene, američki film
01:50 Coldplay - Ghost Stories, glazbeno-dokumentarni film
02:50 Potraga za zlatom, američki film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterna
04:05 Potrošački kod
04:35 Kulturna baština
04:50 Skica za portret
05:03 Tema dana
05:15 Veterani mira
06:00 Prizma

05:48 Regionalni dnevnik
06:28 Vrijeme na Drugom
06:31 Džepni djedica, serija
06:43 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:31 Vlak dinosaura
08:56 Čudesno putovanje ježa Aladina
09:02 Andyjeve dinosauruske pustolovine
09:22 Braća, dokumentarna serija
09:35 Farscape - Bijeg u svemir, serija
10:30 Kratki dokumentarni

film
10:40 Val d'Isere: Svjetski skijaški kup - spust, prijenos
12:00 Umorstva u Midsomeru
13:55 Najljepši vrtovi - pogled iz zraka, dokumentarna serija
14:40 Luka i prijatelji
15:10 Magazin EL
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Sjedni, odličan! - emisija o obrazovanju
16:55 Košarka, PH: Šibenik - Zagreb, prijenos
18:55 Poirot, serija
19:45 Kratki dokumentarni film
20:03 Svete rijeke sa Simonom Reeveom: Nil, dokumentarna serija
20:53 Vrijeme na Drugom
20:58 Graham Norton i gosti
21:48 Ray Donovan, serija
22:38 Dva i pol muškarca, humoristična serija
23:03 Vino u krvi, serija
00:33 Pa to je fantastično, humoristična serija
01:03 Noćni glazbeni program

05:25 RTL Danas, informativna emisija (R)
06:15 Jezikova juha, reality show
07:20 Mala sirena, animirana serija
07:50 Lego Nexa Knights, animirana serija
08:45 TV prodaja
09:30 TV prodaja
09:45 Naša mala klinika, humoristična serija (R)
10:45 TV prodaja
11:10 Ranjena ljubav - nova serija, dramska serija (R)
12:05 Ranjena ljubav - nova serija, dramska serija (R)
13:10 Barbie Fairytopia 2: Sirenija, film, animirani
14:50 Sam u kući 2: Izgubljen u New Yorku, film, (R)
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
16:40 Sam u kući 2: Izgubljen u New Yorku, film, (R)
17:20 10 najpoznatijih haljina Hrvatske, zabavna emisija
18:30 RTL Danas
19:20 Galileo, zabavno-obrazovna emisija
20:10 Snjeguljica i lovac, igrani film, fantazija/ akcijski
22:30 Sve njegove žene, igrani film, romantična komedija
01:05 U tuđoj koži, igrani film, komedija (R)
03:20 Astro show, emisija uživo
04:20 RTL Danas, (R)
04:25 Kraj programa

**NEDJELJA
4.12.2016.**

06:54 TV kalendar
07:10 Marijana moje mladosti, francuski film - Zlatna kinoteka
08:55 Iza zavjese, politički talk-show
09:50 Portret Crkve i mjesta: Mala Subotica
10:00 Mala Subotica: Misa, prijenos
11:00 Biblija
11:10 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:45 Ovo je opera: Tristan i Isolda - Richard Wagner
17:00 Vijesti
17:15 Halo, halo, gledate Radio Zagreb!
17:20 Village Folk (R)
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:10 Novine, serija
21:05 Profesije osobno: Do grla u vodi, dokumentarna serija
22:00 Dnevnik 3
22:35 Zaljubljeni u Parizu, britanski film
00:05 Nedjeljom u dva
01:10 Marijana moje mladosti, francuski film - Zlatna kinoteka
02:50 Ovo je opera: Tristan i Isolda - Richard Wagner
03:40 Reprizni program
05:05 Plodovi zemlje
05:55 Tema dana
06:07 Split: More

06:03 Regionalni dnevnik
06:28 Vrijeme na Drugom
06:31 Džepni djedica, serija
06:43 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:30 Svete rijeke sa Simonom Reeveom: Nil, dokumentarna serija
09:25 Kratki dok. film
09:40 Val d'Isere: Svjetski skijaški kup - veleslalom (M), prijenos 1. vožnje
10:40 Kratki dok. film
10:55 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje, dok. serija
11:25 Vrtlarica
12:00 Lidijina kuhinja: Najdraža obiteljska jela, dokumentarna serija

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadka Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

12:30 Kratki dok. film
 12:40 Val d'Iser: Svjetski
 skijaški kup - veleslalom
 (M), prijenos 2. vožnje
 13:45 Dobar, bolji, najbolji...
 Kroz ušicu igle,
 dokumentarna serija
 14:48 (Re)kreativac
 15:17 U novoj obitelji, kanadski
 film
 16:45 Jura Hura, serija za djecu
 17:15 KK Split - Odiseja u
 žutom, dokumentarni film
 18:40 Maher za tehnologiju,
 dokumentarna serija
 19:09 Kamenita vrata - koncert
 popularne duhovne
 glazbe, 1. dio
 20:05 Dobri momci, američki
 film - Filmovi Roberta
 de Nira
 22:26 Vrijeme na Drugom
 22:35 Vikinzi, serija
 23:25 Pa to je fantastično
 23:55 Uvijek je sunčano u
 Philadelphiji
 00:20 U novoj obitelji
 01:45 Noćni glazbeni program

06:20 RTL Danas, i(R)
 07:00 Jezikova juha
 08:00 Jezikova juha
 09:25 Lego Nexa Knights, (R)
 10:25 TV prodaja
 10:40 Naša mala klinika, (R)
 11:40 InDizajn s Mirjanom
 Mikulec, lifestyle emisija
 12:25 Ranjena ljubav - (R)
 13:35 Ranjena ljubav - (R)
 14:40 Snjeguljica i lovac, film,
 fantazija/ akcijski (R)
 16:30 RTL Vijesti
 16:40 Snjeguljica i lovac, film,
 fantazija/ akcijski (R)
 17:15 10 najvećih preobrazbi
 Hrvatske, zabavna emisija
 18:30 RTL Danas
 19:20 Galileo, emisija
 20:00 Ostavljeni na Antartici,
 film, avanturistički
 22:30 Kaos u kući, igrani film
 00:30 Hannibal, film, triler
 03:05 Astro show, emisija uživo
 04:05 RTL Danas, (R)
 04:50 Kraj programa

**PONE-
 DJELJAK
 5.12.2016.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:32 McLeodove kćeri, serija
 10:17 Plodovi zemlje
 11:12 Treća dob
 12:00 Dnevnik 1

12:20 Život teče dalje
 13:15 Hrvatska uživo
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža -
 medicina
 15:56 Serija - domaća
 16:41 Obrazovna emisija
 17:00 Vijesti
 17:20 Kraljica noći, telenovela
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Škola kuhanja
 20:05 Dva : jedan u gostima
 20:40 CSI Hrvatska: Granice,
 dokumentarna serija
 21:30 Ljeta u Indiji, serija
 22:30 Otvoreno
 23:15 Dnevnik 3
 23:50 Novine, serija
 00:35 McLeodove kćeri, serija
 01:43 Kod doktora, talk-show
 02:25 Treća dob
 02:55 Hrvatska uživo
 03:37 Otvoreno
 04:17 Društvena mreža
 05:22 Skica za portret
 05:41 Tema dana
 05:53 Život teče dalje

06:00 Riječ i život
 06:30 Vrijeme na Drugom
 06:33 Grimmmove bajke,
 07:00 Juhuhu
 08:31 Vlak dinosaura
 08:56 Čudesno putovanje ježa
 Aladina
 09:02 Andyjeve dinosauruske
 pustolovine
 09:22 Braća, dokumentarna
 serija
 09:30 Školski sat: Prostor
 10:00 Notica: Oboa
 10:15 Jezični crtići: Pleonazmi
 10:17 Navrh jezika: Hvar i For
 10:30 Mentalna blokada, serija
 11:00 Sjedni, odličan! - emisija
 o obrazovanju
 11:30 Don Matteo, serija
 12:25 Neodoljive slastice
 Rachel Allen: Ljetni dani,
 dokumentarna serija
 12:50 Zavolite svoj vrt uz
 Alana Titchmarsha: Tajni
 vrt, dokumentarna serija
 13:20 Magnituda 6, njemačko-
 švicarski film
 14:57 Dizajn interijera
 u rukama amatera
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Školski sat: Prostor
 17:10 Magazin LP
 17:40 Bitange i princeze
 18:20 Dobra žena, serija
 19:05 Kruške i jabuke
 19:50 kratki dok. film
 20:05 Kako danas živimo, serija
 20:56 Vrijeme na Drugom
 21:00 TV Bingo
 21:50 Stadion - sportska

emisija
 23:05 Crna lista, serija
 23:50 Ludnica u Clevelandu
 00:15 Magnituda 6, njemačko-
 švicarski film
 01:45 Noćni glazbeni program

06:45 RTL Danas, (R)
 07:25 Sve u šest, magazin (R)
 08:05 Mala sirena
 08:50 Naša mala klinika, (R)
 10:00 Pet na pet - (R)
 11:10 Najbolji ninja ratnici, (R)
 12:10 Wipeout, game show (R)
 13:05 Ruža vjetrova, serija
 14:05 Ostavljeni na Antartici,
 film, avanturistički (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici
 17:55 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas,
 19:25 Pet na pet - kviz
 20:00 Mijenjam ženu
 21:15 Ranjena ljubav - serija
 22:15 RTL Direkt
 22:50 Prava žena, serija
 23:50 Kronike zločina, serija
 00:20 Kronike zločina, serija
 00:50 Mijenjam ženu, (R)
 01:55 Kriza, serija
 02:30 Kriza, serija
 03:05 Astro show, emisija uživo
 04:05 RTL Danas, (R)
 04:55 Kraj programa

**UTORAK
 6.12.2016.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:32 McLeodove kćeri, serija
 10:17 Italijo, ljubavi moja:
 Basilikata i Cilento -
 dokumentarna serija
 11:07 Kratki dok. film
 11:17 Glas domovine
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Život teče dalje
 13:15 Hrvatska uživo
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža
 15:55 Skica za portret
 16:06 Dva : jedan u gostima
 16:36 Informativka:
 Zdravstveno osiguranje
 17:00 Vijesti
 17:20 Kraljica noći, telenovela
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Škola kuhanja
 20:05 Naknadno
 20:40 Global, vanjskopolitički
 magazin
 21:15 Ljeta u Indiji, serija

22:15 Otvoreno
 23:00 Dnevnik 3
 23:35 Italijo, ljubavi moja:
 Basilikata i Cilento -
 dokumentarna serija
 00:25 Igre moći, serij
 02:18 Kod doktora, talk-show
 03:01 Skica za portret
 03:21 Glas domovine
 03:46 Hrvatska uživo
 04:28 Otvoreno
 05:08 Global, vanjskopolitički
 magazin
 05:38 Tema dana
 05:50 Život teče dalje

05:50 Regionalni dnevnik
 06:30 Vrijeme na Drugom
 06:33 Grimmmove bajke
 07:00 Juhuhu
 08:31 Vlak dinosaura
 09:02 Andyjeve dinosauruske
 pustolovine
 09:22 Braća, dok. serija
 09:30 Školski sat: Otok Rab
 10:00 Ciak Junior: Ja sam
 10:10 Priče iz Prirodoslovnog
 muzeja: Jaje
 10:15 Jezični crtići: Buka
 10:17 Ta politika: Vladavina
 zakona
 10:30 Mentalna blokada, serija
 11:05 (Re)kreativac
 11:35 Don Matteo, serija
 12:35 Neodoljive slastice
 Rachel Allen: Čokoholičari,
 dokumentarna serija
 13:00 Zavolite svoj vrt uz
 Alana Titchmarsha:
 Seoski vrt,
 dokumentarna serija
 13:30 Pomoć za blagdan,
 američki film
 14:57 Dizajn interijera
 u rukama amatera
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Školski sat: Otok Rab
 17:15 Zakon!, serija
 19:05 Tea Mamut
 19:10 Kruške i jabuke
 20:00 Predsjedničke laži,
 američki film - Filmovi
 Roberta de Nira
 21:35 Vrijeme na Drugom
 21:42 Pad, serija
 22:42 Crna lista, serija
 23:27 Ludnica u Clevelandu
 23:52 Glazba
 00:25 Windsor (Kanada):
 Plivanje, SP kratki bazeni
 - prijenos
 02:30 Noćni glazbeni program

09:05 Naša mala klinika, (R)
 10:05 TV prodaja
 10:20 Pet na pet - (R)
 11:30 Najbolji ninja ratnici, (R)
 12:30 Wipeout, game show
 13:30 Ruža vjetrova, serija
 14:30 Ranjena ljubav - R
 15:25 Mijenjam ženu - (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet - kviz
 20:00 Mijenjam ženu
 21:15 Ranjena ljubav - serija
 22:15 RTL Direkt
 22:50 Prava žena, serija
 23:50 Kronike zločina, serija
 00:20 Kronike zločina, serija
 00:50 Mijenjam ženu (R)
 01:55 Kriza, serija
 02:30 Kriza, serija
 03:05 Astro show, emisija uživo
 04:05 RTL Danas, (R)
 04:55 Kraj programa

**SRIJEDA
 7.12.2016.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:32 McLeodove kćeri, serija
 10:17 Na vodenome putu:
 Wales! Jedinstvena obala
 Krune, dok. serija
 11:02 Kratki dok. film
 11:17 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Život teče dalje, telenovel
 13:15 Hrvatska uživo
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža
 15:55 Skica za portret
 16:06 Naknadno
 16:36 Informativka:
 Recikliranje
 16:41 Obrazovna emisija
 17:00 Vijesti
 17:20 Kraljica noći, telenovela
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 7/39
 20:05 Škola kuhanja
 20:10 Pola ure kulture
 20:45 Labirint
 21:20 Ljeta u Indiji, serija
 22:20 Otvoreno
 23:05 Dnevnik 3
 23:40 Na vodenome putu:
 Wales! Jedinstvena obala
 Krune
 00:25 Igre moći, serija
 01:10 McLeodove kćeri, serija
 02:18 Kod doktora, talk-show
 03:00 Skica za portret
 03:08 Reprizni program
 03:38 Hrvatska uživo
 04:20 Otvoreno

05:00 Labirint
05:30 Tema dana
05:42 Život teče dalje

05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Vrijeme na Drugom
06:33 Serija za djecu
07:00 Juhuhu
08:31 Vlak dinosaura
08:56 Čudesno putovanje ježa Aladina
09:02 Andyjeve dinosaurske pustolovine
09:22 Braća
09:30 Školski sat: Rogovi i kopita
10:00 Kratki spoj: GSS
10:10 Malo o velikima: Ivan Meštrović
10:15 Kako nastaje: Internet stranica
10:30 Mentalna blokada, serija
11:00 Luka i prijatelji
11:30 Don Matteo, serija
12:30 Neodoljive slastice Rachel Allen: Egzotični okusi, dokumentarna serija
12:55 Mali kućni čudotvorci, dokumentarna serija
13:30 Eyewitness, američki film
15:00 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Školski sat: Rogovi i kopita
17:15 Windsor (Kanada): Plivanje - SP kratki bazeni, snimka
18:20 Dobra žena, serija
19:10 Kruške i jabuke
20:00 Nogometna LP - emisija
20:35 Nogometna LP: Juventus

- Dinamo, prijenos utakmice
23:23 Vrijeme na Drugom
23:30 Crna lista, serija
00:25 Windsor (Kanada): Plivanje, SP kratki bazeni - Prijenos

02:20 Noćni glazbeni program

05.55 RTL Danas, (R)
06.45 Sve u šest, magazin (R)
07.20 Lego Nexa Knights, (R)
08.05 Prava žena, serija (R)
09.05 Naša mala klinika, (R)
10.20 Pet na pet - (R)
11.30 Najbolji ninja ratnici, (R)
12.30 Wipeout, game show
13.30 Ruža vjetrova, serija
14.30 Ranjena ljubav - (R)
15.25 Mijenjam ženu (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Najbolji ninja ratnici
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.20 Pet na pet, kviz
20.00 Mijenjam ženu
21.15 Ranjena ljubav - serija
22.15 RTL Direkt
22.50 Prava žena, serija
23.50 Kronike zločina, serija
00.20 Kronike zločina, serija
00.50 Mijenjam ženu
01.55 Kriza, serija
02.30 Kriza, serija
03.05 Astro show, emisija uživo
04.05 RTL Danas, (R)
04.55 Kraj programa

**ČETVRTAK
8.12.2016.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:32 McLeodove kćeri, serija
10:17 Na vodenome putu: Zaljev San Francisca - Zlatna vrata Amerike
11:07 Ličko prelo, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:20 Život teče dalje
13:15 Hrvatska uživo
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
15:35 Prometej
16:00 Pola ure kulture
16:30 Jezik za svakoga
16:41 Obrazovna emisija
17:00 Vijesti
17:20 Kraljica noći, telenovela
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Škola kuhanja
20:05 Šifra, kviz
21:00 Kako je obranjena Hrvatska, dok. serija
21:55 Otvoreno
22:40 Dnevnik 3
23:15 Romano Bolković - 1 na 1, talk-show
00:00 Na vodenome putu, dokumentarna serija
00:45 Igre moći, serija
01:30 McLeodove kćeri, serija
02:40 Kod doktora, talk-show
03:22 Skica za portret
03:40 Emisija pučke i predajne kulture

04:10 Hrvatska uživo
04:52 Otvoreno
05:32 Tema dana
05:44 Život teče dalje

05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Vrijeme na Drugom
06:33 Serija za djecu
07:00 Juhuhu
08:31 Vlak dinosaura
08:56 Čudesno putovanje ježa Aladina
09:02 Andyjeve dinosaurske pustolovine
09:22 Braća, dok. serija
09:30 Školski sat: Plakat
10:00 Čarobna ploča - Širimo vidike: Povijest umjetnosti - Renesansa i manirizam
10:14 EBU dokumentarni film: Lisa - princeza na jedan dan, njemački film za djecu
10:30 Mentalna blokada, serija
11:00 Pozitivno
11:35 Don Matteo, serija
12:30 Neodoljive slastice Rachel Allen: Slatkiši
12:55 Mali kućni čudotvorci, dokumentarna serija
13:30 ...und dann kam Wanda, njemački film
15:05 Kirstien i Philov savršeni Božić, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Školski sat: Plakat
17:15 Windsor (Kanada): Plivanje - SP kratki bazeni, snimka
18:10 Dobra žena, serija

19:00 Kruške i jabuke
19:50 Edvardijanska farma
20:51 Vrijeme na Drugom
21:00 Nogomet, Europska liga
23:00 Nogomet, Europska liga
23:30 Crna lista, serija
00:15 Dokumentarni film
00:25 Windsor (Kanada): Plivanje, SP kratki bazeni, prijenos
02:25 Noćni glazbeni program

05.55 RTL Danas, R
06.45 Sve u šest, magazin (R)
07.20 Lego Nexa Knights, (R)
08.05 Prava žena, serija (R)
09.05 Naša mala klinika, (R)
10.20 Pet na pet - (R)
11.30 Najbolji ninja ratnici, (R)
12.30 Wipeout, game show
13.30 Ruža vjetrova, serija
14.30 Ranjena ljubav - (R)
15.25 Mijenjam ženu - (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Najbolji ninja ratnici
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas,
19.15 Pet na pet - kviz
20.00 Mijenjam ženu
21.15 Ranjena ljubav - serija
22.15 RTL Direkt
22.50 Prava žena, serija
23.50 Kronike zločina, serija
00.20 Kronike zločina, serija
00.50 Mijenjam ženu - (R)
01.55 Kriza, serija
02.30 Kriza, serija
03.05 Astro show, emisija uživo
04.05 RTL Danas, (R)
04.55 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKE EMISIJE NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro-info vijesti*, koja se prikazuje radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijernom i tri reprizna termina (15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija *Motrišta* emitira se četvrtkom od 22.30 sati, a reprizira ponedjeljkom od 9 sati. *Zlatna škatulja* emisija posvećena tradicijskoj kulturi bačkih Hrvata, emitira se nedjeljom u 10, a reprizira se utorkom u 9.30 sati.

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

Pomoću nove multimedijske usluge HRTi u stvarnome se vremenu u cijelome svijetu može

gledati i cjelokupni Četvrti program HTV-a. Taj se televizijski program sve više profilira kao program namijenjen međunarodnoj javnosti i Hrvatima izvan Hrvatske.

U NEKO LIKO SLIKA

Ikavica u Stanišiću

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Odmiče

Piše: Branko Ivković

Eto nama vrime leti, kugod da sam istre- so odjedared kuruze iz košara tako mi prole- tila ova godina, eto šta kast... Nisam se dobro ni obazro, ko poradio pora- dio, doduše po njivama imade fajn uspravni kuruza, al pak, nije prvi put da su ostali za proli-

će. Za sve je Bog ostavijo vrimena. I sveta Kata je već prošla, doduše nije bilo »snig za vrata«, al drugi dan je oplela nika kiša i to fajn mi razkaljala avliju, tribaje gumene čizme.

Nisam danas baš niki sam svoj, boli me glava od sinoć. Malkoc sam kasno lego, bili ja i ova moja u Stanišiću na pri- redbi. Lipo smo se zdravo proveli i svita bilo sa svi strana, iz Sinja čak, pa odaleg niz Dunav, iz naše Subatice, ta šta kast, i viđeni i neviđeni. Pripovidalo se našom lipom ikavicom, a i saznali smo da je ona tribala bit i književni jezik našeg svita, al kugod i uvijek umišala se koji kaka viša sila, pa nije. Svi bili dotirani u starovinska ruva, ta milina bome, samo malkoc triba da je tako štogod češće med svitom jel vako ćemo mi kad ćutimo bit izgureni iz svega. Jeto već niki dan nijel kazano našim poslaniku u Subatici da ćuti i da nemade prava divanit? Posli se vade da nije tako pa nije vako, nema tu, moj dida je kazo uvik da pazimo šta ćemo divanit jel riči su kugod voda u kablu, kad je jedared prolješ nemož je više skupit natrag. Malo je doduše žalosno što ga podržala samo jedna cura, a njozi svaka čast dok su ovi iz koalicije mudro ćutili. Zato vam diva- nim čeljadi da je zdravo lipo imat vaka okupljanja, Stančićani su to svatili i lipo poručivaje »tude poštuj, a svojim se diči«, i tako triba a i mora. Doduše, idem tako po avliji i puštam pilež i josag pa mi sve krivo što nisam dospijo i u Tavankut. Kažu da je i tamo bilo zdravo lipo, bijo je godišnji koncerat *Gupca*, a to sam borme zdravo ritko propušto, al jeto šta ćeš kad se tako trevilo da je zajedno. Kako odmiče vrime čeljadi, prošla već godina kako su ovu našu bivšu zadrugu u selu metili pod stečaj kako velidu, a to je valda kad sve napuštidu i zapuštidu, rabadžije odvijadu i niki nepoznati ljudi rade šta oće. Tako je i kod nas, izredalo se nji dosta do sad. Kodbajage pazare, dignedu kredit i odu, vrime odmiče, ondak drugi, pa treći pa dogod imade štogod vridno. Gledim i sad imade ponovo svita, rade vuku veštak. Valjdar će ostat štogod i za nas, dicu od oni što njim je to oduzeto i što su to stvarali. Priko cilog lita je bio parlog i korov neviđen, a sad su se baš zaukali. Neg neću dalje, od ovog divana me zdravo boli glava čeljadi moja pa ću se manit, moždar je čovik malkoc pametniji kad ne pripovida tušta, a i doće mi svaki čas moj rodo Joso pa ćemo povlačit prasicama brnjice da ne riju toliko. Opravili su mi već čitave katakombe po avliji koliko su se latili, prkose mi ukućani da moždar imade tartufa, baš su me lipo nasmijali... Ja kake sam sriće možem pronać samo kaku staru komadinu gvožđa i to zardanog. A evoga i rodo, čas Mande, ajd zbogom.

BAČ IVIN ŠTODIR

Izbiranja
nikada dosta

Bač Iva prvač ope bijo na nikake konferencije. Sastali se selcki oci, vaj put ji došlo dosta. Veli jim knez da se ope nakupilo puno toga što bi tribalo žurno rešavat. Mada, ako bi ruku na srce, kanda sve to već rešito, a svi okolo se pravu grbavi. Vi što vladu puščaju selcke oce da mislu kako kogod štogod i nji pita. Selcki oci, ope, koji kako. Skoro pola nji ni ne dojde na konferencije. Jedni se nabrundali none druge, ni sami ne znu na koje i brog čega. Drugi, ope, neće dojt dok jim se ne isplatu nadnice za konferencije. Trećima ni pravo što ne dolazu prvi i drugi, pa neće ni oni. I tako, malo po malo, pa knez istom otkáže konferenciju zoto što ji nema dosta. Vaj put ni tribalo otkazivat, falilo ji samo troj četveroj. Vada zoto što se već raščulo da će zotu konferenciju bit isplatita nadnica. Svakomu danas triba dinar, pa bijo zaslužít, jal ne bijo. Samo što knez obnarodovo od čega će se tribat sporazumit, oma se stali raspravljat, sve se zapržatili. I ope bač Iva gledí, sluša i ne razumi, brog čega se svi protirivu oko noga što već prošlo, a niko ne štodira šta bi tribalo bit sutra. I bome, ošlo to i dosta daleko. Spominju se tude i nikaki lopovšag i još koišta što ni pristalo radit ka si na kakomu položaju, a kanda niko ne štodira malo prikočit jezikom. Što dalje, protirivanje sve glasnije, pa se već počelo gledat i kako ćeš noga s kim se protirivaš što ružnije uvridit. Džabe knez divani da se triba prijavit za raspravljanje, pa kad dobiješ rič, onda kazat što misliš, niko ga ne sluša. Divani ko se siti i ka se siti. A svi grlati. Bač Iva se oma sitijo i ni konferencija što prikazivu na televizije, vi dole ko da su od ni gore vidli kako se triba vladat. U niko doba se vada umorili i vi što se najviše protirivali, jal možda nisu više znali šta reć. I knez došo do riči, pa obnarodovo da će se oko poklada ope izbirat novi selcki oci. E, sad, po novomu u njevomu selu ji više neće bit petnajst, neg devet. Kanda ni što se za sve pitu isapili da će za nji tako bit najbolje. Bač Iva se oma sitijo kaki sve bilo cirkusa u njeve varoši prolitos potli izbiranja. Sitijo se i šta se radilo po okolni sela i varoši, pa se više ničemu ni ne čudi. Nagađa da tu već naj ko misli zavladat i njevim selom dobro isapijo da ako baš i ne dobije dosta selcki otaca na izbiranju, neće ji morat puno kupovat. Manje ji triba, manje će koštat. Ni se oko toga puno ni raspravljalo, svi se već umorili o protirivanja oko noga što već prošlo. Bač Iva se ništa štodira, pa veli sam za se, možda to vi što se za sve pitu tako i tili, jal oni najviše i potpaljivali protirivanje, možda jim niko i reko da tako radu, pa ka se druga čeljad umoru, neće se više ni imat volje raspravljat oko važnijega. Tako i bilo. Svi podizali prste i rekli nek bude kako je napisano, baš ka se tribalo najviše protirivat, pa probat koišta u tomu i prominjit. Samo, ni to ne bi pomoglo. Bač Iva vi dana čuje da ope novi i to čeljad na položaju, napuščali partije u kojima bili na položaju i ošli pod ne što se za sve pitu. I svi osim kneza uredno uzeli nadnice.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Babson:** Onaj tko želi uživati u lijepoj budućnosti ne traći nijedan trenutak svoje sadašnjosti.
- **Lincoln:** Najbolja stvar u vezi budućnosti je da dolazi samo dan po dan.
- **Boucicault:** Čovjek priča o ubijanju vremena dok vrijeme njega lagano ubija.

KVIZ

Josip Kozarac

Koje godine i gdje se rodio hrvatski prozaist **Josip Kozarac**?
Gdje je stekao akademsku naobrazbu?
Nakon svršenog studija gdje je radio kao šumarski stručnjak?
U kojoj se literarnoj formi prvo oprobao?
Kakva je djela pisao?
Koji su njegovi najpoznatiji naslovi?
Čime se posebno bavio u svom opusu?
Kada i gdje je umro Josip Kozarac?

Umrlo je 21. kolovoza 1906. u Koplivnici.
Problemima koji su mučili seosko stanovništvo.
Zmija, Priče djeđ Nike, Moj djeđ, Biser-kata...
Pisao je realna i racionalna djela.
U poeziji.
Vinkovcima, Vrbani, Zupanji, Novoj Gradiski...
Završio je studij šumarstva u Beču.
Rodio se 18. ožujka 1858. godine u Vinkovcima.

FOTO KUTAK

Bukara mi utolila žed

VICEVI

Sjedi mali Perica u školi i čita sportske novine. Učitelj ga opazi i zagalami:

- Perice, odmah ostavi te novine i izađi pred ploču!!!

Ustane Perica, iziđe pred ploču i učitelj ga upita:

- Perice, koliko je 3:3?

Perica: Paa...Neriješeno!!!

- Ispričavam se gospođo, moja kćerka nije mogla pjevati, jer je vaš pas zavijao.

- Ispričavam se ali je vaša kćerka prva počela!

MALI OGLASI

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com
Prodaje se trosoban stan od 73 m ² , dvije terase, renoviran, prijeko od Hrvatskog konzulata u naselju Tokio. Ima kablovsku, CG,... Cijena 46.000 eura. Tel.: 069 2052608.
Prodaju se koturaljke, stolovi i stolci, bunjevačka ruva – svila i sefiri, marama, pregače, ponjave, čaršavi, muške čakšire i prsluk, čizme, šeširi, nova el. kosilica, tepisi i staze. Tel.: 024 528 682.
Prodaje se dvosoban stan (51 m ² + terasa) s odličnim rasporedom prostora na Proizvici. Stan se redovito održava i sačuvan je. Ima klimu, kablovsku i daljinsko grijanje. Cijena 28.000 eura (nije fiksno). Tel.: 064 2498244.
Izdajem (od 1. 9.) 2-soban namješten stan (3 kreveta+pomoćni ležaj, plinsko grijanje, blizina tramvaja) u Zagrebu, Folnegovićeva naselje. Cijena: 250 eura. Tel.: 063 8820654, 065 6081194. +385 92 1770196.
Hitno prodajem mali moto-kultivator, marke VALPADANO s frezerom, 10 KS. Tel.: 062 86 87964.
Potrebni radnici za rad u novoj tvornici u Slovačkoj. Tel.: 064 4109369
Prodajem veći 1 S, integralova zgrada, parketiran, s malim barom, IV. kat, 2 lifta, podrum, cg, adsl, kds tv i interfon. Tel.: 062 8900458.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.
Prodaje se muška kožna jakna vel: 56 braon boje, nova. Tel.: 064 4618006.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetkom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.

Prodajem trodijelni orman – mahagonij, regal iz četiri dijela, dva garderobna i dvije vitrine, kauč, fotelju i dva taburea. Tel.: 024 4561752, 064 3051513.
Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.
Prodajem poslovni prostor u centru grada cca, 350 m ² na tri nivoa. Inf. 069 2887213.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva đaka ili studenta. Lokacija Zemun Tel.: 011 3077036.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.
U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 14 88
MAKARSKA: Iznajmljujem sobe s balkonom, kupao, hladnjakom, kao i upotreba kuhinje za ljeto 2016. god. Cijena povoljna. Tel.: 060 6331910.

Izdajem apartman Silver u Zadru za 2 (+1) osobe s opremljenom kuhinjom i kupao, klimatiziran, TV, Wi-fi. Na raspolaganju je vrt sa sjedećom garniturom i roštiljem. Osiguran parking. Mogućnost dodatnog ležaja ili kunic. Udaljeno 5 min autom od plaže (Borik) te 10 min od centra grada. U neposrednoj blizini nalazi se nekoliko većih shopping centara. Cijena apartmana iznosi 40 eura/dan. Kontakt HR: Juraj 00385955110573, e-mail: phohnjec.ph@gmail.com, Kontakt SRB: Andrej 0641583637
Potrebno udomljavanje 3 mace na jednu godinu – sterilizirane, cijepjene. Potreban ambijent kuća s dvorištem, može i u Zemunu. Želim biti u kontaktu s osobama koje mi žele pomoći u ovome. Tel.: 065 2672086 Rupić.
Prodaje se kuća u Bačkom Bregu na 11 ari placa, održavana s nusprostorijama, uknjižena, bez tereta. Tel.: 064 1535064, 025 809156.
Naprodaj IMT sijačica za žito 23 reda i OLT sijačica GAMA-18 s lulama širine 2,25 m, sadilica za kukuruz OLT sa 4 reda, dvobrazni plug LEOPARD 12 coli u vrlo dobrom stanju i prikolica čutaka. Tel.: 532-570 ili 528-682.
PRODAJEM sitno radene neuramljene vilerove goblene: Dan-noć i Monaliza, kao i kompletan materijal za Pastirsku idilu. Tel.: 024-730-270 ili 063-713-1828.
Izdajem garsonjeru 23 m ² – novogradnja u centru Subotice, kod katedrale. Slobodno za useljenje. Soba, kuhinja, kupao. Namještena stvarima i priključcima. Mala režija. Cijena 80 € + depozit. Tel.: 754-650 ili 064 2015689.
Prodajem crjepanu kaljavu peć, braon boje 136/82 cm i šivači stroj bagat <i>singericu</i> . Tel.: 024 4527499, mob.: 064 1839591.
Prodaje se veći i manji (skoro nekorišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.
Tražim kupca za vikendicu u Vrboskoj, otok Hvar, prizemnica pod pločom, 52 m ² , suvlasništvo parcele 500 m ² prilaznog puta 105 m ² . Papiri uredni. Cijena: 65.000 eura. Tel./viber: 063 7139337, e-mail: meridijan12@gmail.com.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 9. 12. 2016.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA
KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

POGLED S TRIBINA

Arena

Najveća i najljepša sportska dvorana u Hrvatskoj, zagrebačka *Arena* nekako nije i najsretnija za velike rezultate hrvatskog sporta. Nedjeljni poraz teniske reprezentacije protiv Argentine u finalu Davisova kupa nastavio je nesretnu nisku rezultatskih kikseva na posljednjem koraku najvećih sportskih natjecanja održanih u ovom velebnom arhitektonskom zdanju.

Ne tako davno, 2009. godine u finalu Svjetskog prvenstva u rukometu za muškarce Hrvatska je poražena od Francuske (24:19) i san o osvajanju još jednog naslova otišao je u smjeru zemlje galskih pijetlova.

Iste godine, na istom mjestu, u finalnom duelu Regionalne

košarkaške ABA lige *Cibona* je tricom

Kecmana 0,6 sekundi prije kraja, izgubila od beogradskog *Partizana* (74:75).

I konačno, nesretan poraz **Marina Čilića**, nakon vodstva od 2:0 u susretu protiv **Del Potra** koji je praktično i odlučio pobjednika velikog finala *Davisova kupa*.

Tri velika sportska događaja i tri neuspjeha na završnom koraku poražavajuća su finalna bilanca velikih natjecanja organiziranih u zagrebačkoj *Areni*.

Hoće li budućnost donijeti prekid ove nesretne serije ostaje nam vidjeti.

S druge strane medalje, koja je do sada, pokazalo se, uvijek bila na koncu srebrna za hrvatske sportaše, *Arena Zagreb* je prekrasno sportsko zdanje s odličnom akustikom. Idealno za dobro navijanje i bodrenje domaće momčadi. Tehnički potencijali ovoga objekta izgrađenog za potrebe održavanja SP u rukometu 2009. godine su zbilja golemi, pa se osim sportskih događanja pod njezinom kupolom održavaju i brojni koncerti, zabavni programi, promotivni i svi drugi sadržaji koji mogu animirati veliki broj gledatelja. Na njenom službenom otvaranju, 17. siječnja 2009. godine na koncertu *Priljavog kazališta* okupilo se rekordnih 22 500 posjetitelja.

Još da je malo više sretnija za hrvatske sportaše!

D. P.

NOGOMET

Rijeka drži razliku

Vodeća momčad 1. HNL *Rijeka* bez većih problema je svladala *Cibaliu* (2:0) u 17. prvenstvenom kolu i održala šest bodova prednosti nad *Dinamom* koji je istim rezultatom slavio na gostovanju kod *Osijeka*.

Ostali rezultati 17. kola: Hajduk – Inter 2:0, Istra 1961 – Split 1:0, Lokomotiva – Slaven 0:2.

KOŠARKA

Ciboni hrvatski derbi

Košarkaši *Cibone* slavili su pobjedu protiv *Zadra* (82:73) u Hrvatskom derbiju 11. kola Regionalne košarkaške lige, dok je *Cedevita* poražena protiv posljednje plasirane momčadi lige *Karpoš Sokoli* (89:81). Na tablici ABA lige *Cedevita* i *Cibona* zauzimaju četvrto i peto mjesto (7:4), a *Zadar* je deveti (4:7).

TENIS

Hrvatska treća

Nakon poraza u finalu Davisova kupa teniska reprezentacija Hrvatske 2016. godinu završit će kao treća momčad na ranking ljestvici ovog prijestižnog svjetskog natjecanja. Pobjednik Argentina je prva s 31.817,50 bodova, druga je Velika Britanija (25.408,76), a treća Hrvatska sakupila je 15.702 boda iz 10 odigranih susreta.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, na temelju članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONESENOM RJEŠENJU KOJIM
JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE
UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ**

Dana 15. 11. 2016. godine nositelju projekta *AGEMA DOO* Subotica, Trg Cara Jovana Nenada br. 15, ovlaštenog od strane investitora *OIL FLOW DOO* Vrbas, Palih boraca br. 11, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: *Poslovni objekat P+0 proizvodnja limenih ormarića i polica*, na katastarskoj parceli 17397/1 i 17403/4 KO Novi grad, ulice: Pešćarina br. 17 (46.111266°, 19.732149°).

Tekst rješenja se u cjelosti može preuzeti na internet adresi:
http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/IV-08-501-314
http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/IV-08-501-314-2016.pdf

FINALE DAVISOVA KUPA: HRVATSKA – ARGENTINA

Suze tuge i radosti

Gaučosi su prvi puta u svojoj teniskoj povijesti osvojili prijestolni pokal, dok je Hrvatska propustila veliku priliku za radost na svom terenu

Iz Zagreba: Dražen Prčić

Photo: Dana Anders

Prvo hrvatsko domaćinstvo finala *Davisova kupa*, odigrano prošloga vikenda u Zagrebu (25. – 27. studenoga), slobodno se može reći, pratio je cijeli svijet. Jer izravni prijenos teniskih susreta iz zagrebačke Arene u izravnom prijenosu emitiralo je 166 država, a prema riječima **Igora Rajkovića**, člana Izvršnog organizacijskog odbora i glavnog operativca za medije u *Hrvatskom teniskom savezu*, 215 novinara (najviše iz Hrvatske i Argentine, naravno) brinulo se da more zanimljivih detalja stigne do svih krajeva teniskog planeta. S obzirom na to da je u pitanju događaj najveće svjetske pozornosti, zanimljivo je istaknuti i detalj kako je više od 400 akreditacijskih zahtjeva odbijeno, što već samo govori o činjenici koliko je bilo interesiranje za jedan od najvećih sportskih spektakala u povijesti hrvatskoga sporta. Jedan od onih koji nije bio odbijen je i kolega iz

Argentine **Antonio Lukšić**, koji nažalost ne zna niti riječ jezika svojih predaka, ali ovaj događaj u zemlji njegovih djedova nikako nije mogao propustiti. Je li se na koncu više radovao pobjedi Argentine ili tugovao zbog poraza Hrvatske, vjerojatno nije teško pogoditi.

HRVATSKA – ARGENTINA 2:3

Kada je **Marin Čilić** poveo s 2:0 protiv **Del Potra** u prvom susretu nedjeljnog programa, pri vodstvu Hrvatske od 2:1, svi njeni navijači diljem zemlje i dijasporu već su lagano počeli slaviti veliku pobjedu. Pripremala se velika fešta i grandiozna proslava osvajanja još jednog Davisova kupa, ali uslijedio je veliki *come back* izvrasnog Španjolca, koji je uz slomljeni prst, uspio nanizati tri seta i izjednačiti ukupni rezultat. U petom, odlučujućem duelu naj-

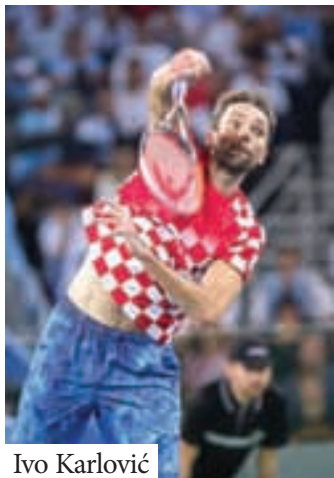
stariji sudionik finala 37 godišnji **Ivo Karlović** jednostavno nije imao nikakvih šansi protiv izuzetno rasploženog **Delbonisa** i po prvi puta u svojoj teniskoj povijesti gaučosi su osvojili naslov momčadskih svjetskih prvaka. Uz erupciju oduševljenja više od 5000 vatrenih i strastvenih navijača, predvođenih najvećim od najvećih Argentinaca, **Diegom Maradonom**. Po mnogima najbolji svjetski nogometaš svih vremena veliki je poklonik tenisa, a zagrebačko finale je zaneseno navijajući (skakao, vikao, pljeskao, pjevao i tko još zna što) pratio iz zasebne VIP lože. Na koncu, Del Potro mu je darivao reket kojim je ostvario pobjedu nad Marinom i srušio hrvatske snove o novom svjetskom naslovu. Iako je u petak i subotu, osobito nakon pobjede Čilića i **Dodiga** u igri parova sve izgledalo drukčije.

No, fanatični argentinski navijači nisu gubili nadu čvr-

sto vjerujući u konačnu pobjedu svoje momčadi.

»Pobijedit ćemo. Ne možemo svaki puta izgubiti u finalu. Volim Hrvatsku, zato sam i došla ovdje studirati, ali ja sam ipak Argentinka! kazala je na solidnom hrvatskom **Katarina**«, mlada Argentinka hrvatskih korijena (obitelj podrijetlom iz Karlovca) koja je već treći semester na hrvatskim studijama u Zagrebu i odjenuta u tradicionalno bijelo – plavu kombinaciju, hodala skupa s brojnim protivničkim navijačima od tramvajske stanice *Arena Zagreb* do poprišta velikog finalnog duela.

Razgovarajući usputa i s drugim argentinskim navijačima (na engleskom jeziku, koliko su već oni znali i razumjeli), gotovo svi od njih su bili suglasni u konstataciji kako su odlično primljeni u Zagrebu, hvaljeći ljubaznost i gostoprimstvo hrvatskog naroda. U biti to je još razumljivije kada se uzmu u obzir tri velike

Ivo Karlović

Marin Čilić

poveznice između Hrvatske i Argentine: Hrvatsko iseljeničtvo koje se prije više od 100 godina zaputilo trbuhom za kruhom put Južne Amerike, Katolička vjera i konačno već spomenuti Maradona, koji također ima hrvatske korijene (po djedu s majčine strane). Na koncu, i ovaj finalni duel *Davisova kupa* je u praksi potvrdio spomenute navode, jer je argentinski izbornik **Daniel Oršanić**, također potomak hrvatskih iseljenika.

VOLONTERI

Organizacija finala, praktično je započela još 18. rujna kada je Marin Čilić realizirao prvu meč loptu protiv **Gasqueta** za polufinalnu pobjedu protiv Francuske i u njoj je sudjelovalo mnogo profesionalaca, ali i više od 200 volontera bez kojih ovakav grandiozan događaj ne bi mogao biti organiziran. **Perica Štefan**, zadužen za asistenciju u *Press room*-u (novinarski prostor), pojasnio nam je kako to izgleda iz njegove

uloge: »Zadovoljstvo je biti dio finala *Davisova kupa*, a pomažući u svim potrebnim poslovima vezanim uz novinare imao sam priliku i uživo gledati sve mečeve tijekom sva tri natjecateljska dana«. Zahvaljujući iskustvu u organizaciji dva finalna duela, veliku pomoć u organizaciji pružili su **Neda Miletić** i **Dobrica Indić** iz *Teniskog saveza Srbije* koji su se javili HTS-u i ponudili svoje usluge.

Posla je bilo puno i za profesionalce iz ITF-a, HTS-a, i za brojne volontere, jer u pitanju je bio grandiozan sportski događaj u koji su uprte oči cijeloga svijeta. I sve je urađeno na vrhunski, profesionalan način.

SKUPLJAČI LOPTICA

Neizostavni dio svakog teniskog meča su i oni njegovi najmlađi sudionici, skupljači loptica koji ih disciplinirano i vrijedno kupe iz svih dijelova terena i dvorane, te ih potom vraćaju igračima. Trinaestogodišnja **Angelina**

Kuss iz Zagreba bila je jedna od *ball girls*, a naš novinarski upit stidljivo je odgovorila kako je ponosna što je bila jedna od odabranih za ovu odgovornu zadaću.

»Bilo je malo treme na početku, ali već sam skupljala loptice na nekoliko turnira i nisam imala nikakvih problema u pripremi za ovu dužnost«. Nažalost, igrom nesretnog slučaja loptica je nakon jednog servisa Marina Čilića od 200 km/h, u duelu protiv Del Potra, nakon odskoka pogodila malu skupljačicu u trbuh, ali je hrabra Angelina nakon kraće stanke nastavila s obavljanjem svoje zadaće.

Tek toliko da znate kako skupljanje loptica i nije baš bezopasan posao, osobito kad malo po malo na sve strane fijuču ubitačni servisi.

POST FESTUM

Danas kada ovaj tekstualno-foto zapis finala *Davisova kupa* bude pred vama, prašina medijskog zaborava već polagano će

činiti svoje i malo tko će obračunati pažnju kako je Čilić tijesno pobijedio **Delbonisa**, a jednako tako Karlović tijesno izgubio od Del Potra prvoga dana. Ili kako su kumovi Marin i Ivan (Dodig) glatko dobili parove u subotu. U sjećanju će, najvjerojatnije, ostati samo meč prvih reketa između Čilića i Del Potra, pet sati velike borbe, Marinovo vodstvo od 2:0 i senzacionalan Juan Martinov preokret. I poraz Hrvatske na svom terenu u zagrebačkoj Areni.

Ostaje žal za propuštenom prilikom, ali ne treba biti baš previše kritičan prema hrvatskim tenisačima. Oni su ipak druga reprezentacija svijeta u 2016. godini, u konkurenciji 133 nacionalne momčadi. I kako je izbornik **Željko Krajan** rekao na završnoj tiskovnoj konferenciji:

»Ova generacija ima potencijala za osvajanje *Davisova kupa*!«

Prilika je već sljedeće godine koja će za Hrvatsku *Davis kup* reprezentaciju započeti susretom prvoga kola protiv Španjolske.

PREDSJEDNICA I PREMIJER

Odlučujuće nedjeljne duele na počasnoj tribini pratili su i predsjednica Hrvatske **Kolinda Grabar-Kitarović** i premijer **Andrej Plenković**.

NAGRADA ITF-A ZA NEVENA BERTIČEVIĆA

Doajen hrvatskog sportskog novinarstva **Neven Bertičević** (*Sportske novosti*), uz argentinskog kolegu **Salatina**, prvi je dobitnik novouspostavljene nagrade ITF-a za dugogodišnje medijsko praćenje susreta u *Davisovom kupu* (više od 60 susreta).

Vrlička nošnja u Stanišiću